

(Registered according to act XXIV of 1867.)

(All rights reserved by the publisher.)

श्रीः ॥

कारमाला ।

नाम

नानाविधप्राचीनाव्यनाटकचम्पूभाणप्रहसन-
छन्दोहरादिसाहित्यग्रन्थानां
संग्रहः ।

श्रीगो गुच्छकः ।

जयपुरमहागजाश्रिहामहोपाध्यायपण्डितदुर्गाप्रसादारक-
केदारनाथकृष्णकृतशोधनकर्मणा महामहोपाध्या-
पण्डितशिवशर्मणा, मुम्बापुरवासिपरबोपाह
पाज्ञात्मजकाशीनाथशर्मणा च
संशोधितः ।

स च

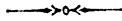
मुम्बय्या निर्णयमाग यन्त्रालये तदधिपतिना मुद्राक्षरङ्कयित्वा
प्रकाश्यं नीतः ।

१८९७

(अस्य ग्रन्थस्य पुन विषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायन्त्राधिपते-
रेवाधिकारः ।)

यमेको रूप्यकः ।

अनुक्रमणिका ।

	पृष्ठे.
१. श्रीरामभद्रदीक्षितविरचितो रामचाप स्तवः	१-१८
२. श्रीरामभद्रदीक्षितविरचितो रामबाणस्तवः	१८-३७
३. कविवरनरहरिविरचितं शृङ्गारशतकम्	३७-९४
४. उत्प्रेमावल्लभकविविरचितं भिक्षाटनकाव्यम्	९४-१६५

काव्यमाला ।

श्रीगमभद्रदीक्षितविरचितो

रामचापस्तवः ।

यन्मूले रघुनन्दनस्य जगतां त्रानेति कीर्त्यङ्गुरो
देवी चार्चति जानकी सविनयं यद्वन्धपुष्पाक्षतैः ।
यत्कोट्या कृतलाञ्छनश्च जलधौ मेतुर्जगत्पावनो
भद्रायास्तु जगत्त्रयस्तुतिपदं तद्राघवीयं धनुः ॥ १ ॥
यः शत्रुंजयकुञ्जेश्वरशिरःसंघट्टनाकर्कशे
वैदेहीकुचकुम्भपत्रमकरीबिन्यासवैज्ञानिके ।
चञ्चत्पञ्चवटीकुटीरजटिलव्यूहाय दत्ताभये
पाणौ कौणपवैरिणो विजयते चापाय तस्मै नमः ॥ २ ॥
दारुण्यप्यवलम्बिते कृतवतः साकेतराज्यश्रियं
केलिन्यासविधृतगौतमवधूदुःशीलमूलैनसः ।
पादस्याक्रमणेन पृतमसकृत्कोटौ गुणारोपणे
चापं चन्द्रवतंसचापमथितुर्देवस्य मेवामहे ॥ ३ ॥
मद्रक्षाकथनेच्छयेव गतया देवस्य कर्णान्तिकं
मौर्व्या मार्गणपक्षपातघटनापागीणया संगतम् ।
कोटौ चामरहेमभूषणमिषात्कीर्तिप्रतापाङ्कुरौ
बिभ्राणं करवाणि गवणरिपोश्चापं शरण्यं प्रभोः ॥ ४ ॥
लब्धोन्मेषविशेषभीषणशिग्विज्वालाजटालेक्षण-
श्लिष्टाभ्यन्तररुष्टरुद्रनिटिलस्त्रिगधं विगुञ्चौ गिराम् ।
अन्तः संततकाञ्चनाञ्चितशरश्रीमञ्जरीपिञ्जरी-
भूतं भातु पुरः कबन्धमथितुर्ज्याबन्धवाम्मं धनुः ॥ ५ ॥

कल्याणं वितनोतु नः करुणया काकुत्स्थचृडामणे-

श्रापः कोपदुरापुरुद्विकटभ्रूदल्लरीविभ्रमः ।

यत्रोद्धाटितनैटिलेक्षणपुटप्रोहामधुमध्वज-

ज्वालावल्लिविडम्बडम्बरमयत्यापिञ्जग शिञ्जिनी ॥ ६ ॥

कर्षहक्षिणपाणिलग्नमशरज्यावल्लिचक्रीकृतं

गृहद्रामकराङ्गुलीयकमणिच्छायोल्लसल्लंस्तकम् ।

संरब्धस्य निषेदुषो रघुपतेर्गालीदभङ्ग्या रणे

धावद्राक्षमसैनिकाक्षिविषयं क्षेमाय चापं भजे ॥ ७ ॥

भाम्बच्चन्द्रकलाग्रमाशरकुलासृग्लोहिताङ्गं वृध

ध्येयं चित्रशिखण्डजातघटितं वाल्मीकिकाव्यस्तुतम् ।

मन्दस्यापि मतिप्रदं प्रणमतो बाणं रणे विभ्रते

श्रीगमस्य शरासनाय शिर्गम न्यम्ये नमस्याञ्जलिम् ॥ ८ ॥

भद्रं यच्छ्रति पापमर्त्ति भर्णति दत्ते यश पुष्याति

प्रागल्भ्यं विवृणोति तस्य नुवति म्वं यो नरः मृक्तिभिः ।

यो देवान्विरुणाद्ध विप्रकुरुते विप्रान्निगृह्णाति तं

चापं दाशरथेरिति श्रुतवता संसेव्यते तन्मया ॥ ९ ॥

आस्तामिन्द्रयमादिदिक्पतिकुलं तिष्ठन्तु देवास्रयो

देवो वा रघुनन्दनो विहरतु स्वैरं समं सीतया ।

अस्माकं तु शरण्यमस्ति परमं तन्किचन प्राणिनां

कोटिस्पृष्टपयोधिसेतुसलिलैरेनः पुनानं धनुः ॥ १० ॥

अन्ये केलिगृहीतकालियफणारङ्गस्थलीनर्तन-

क्रीडामर्दलवाद्यहृद्यमुनाकल्लोलकोलाहले ।

देवे प्रेम वहन्त्वहं तु कुतुकी काकुत्स्थहस्तद्व्या-

रङ्गोत्सङ्गनटे धनुष्यरिभटाक्रन्दोरुभेरीरवे ॥ ११ ॥

कालव्यालकपालजालघटितस्रग्भारघोरं परे

रुद्रं भद्रतृषाविषादकृतधीलोपा वृथोपासताम् ।

श्रीमच्चामरवद्धमृद्धसुषुमज्यावल्लिकावेल्लितं

दध्यां बुद्धिमहं तु गक्षसचमूहन्तुः प्रणन्तुं धनुः ॥ १२ ॥

धावंधावमबन्धगन्धगजवद्विन्ध्याद्विबन्ध्याटवी-

कल्पेऽप्यत्र जगत्त्रये सर इव स्नातुं ममेदं मनः ।

नन्वन्विष्यति धन्व मन्वभिजनोत्तमस्य हंसच्छदः

म्बच्छ्रोद्गच्छदभीशुपेशलशिरोवद्धोच्चलच्चामरम् ॥ १३ ॥

धर्मं निर्मलमाम्नुयामिति तथा विन्देय मन्देतरा-

नर्थानित्यहमत्यये दिवि बभूभुञ्जीय मञ्जूरिति ।

ब्रह्मानन्दविधायिनीर्मम पुनः प्रामाण्यवाचामपि

ध्यातव्ये रघुनन्दनस्य धनुषि त्रेधा मनो धावति ॥ १४ ॥

नाहं यष्टुमलं भवामि न घटे दातुं धनान्यर्थिनां

का शक्तिर्मम दृश्यते तपसितुं दुर्निग्रहे मानसे ।

आत्मज्ञानमवाम्नुयामिति तथाप्याराधयेयं गिरा

वाराशिस्मयधस्मरास्त्रमहमो वीरस्य सारं धनुः ॥ १५ ॥

मातुर्गर्भकुटीरमर्भकतनुः संप्राप्य कं प्रायशो

नो जन्मानि कियन्त्यगाहिपि कियद्दुःखं च नाज्ञासिषम् ।

दिष्ट्या संप्रति जायते मम नृणां जन्मात्ययध्वंसने

चापे चन्द्रवतंसचापमथितुर्देवस्य भावः स्थिरः ॥ १६ ॥

वल्गन्मन्दरशैलमूलमुखरक्षीरोदपूगेदर-

क्षिप्तानर्गलनिर्गलन्नवमुध्रामाधुर्यधुर्या गिरः ।

निर्गच्छन्तु निसर्गवेगविधुतम्बलोककल्लोलिनी-

गर्वाः शर्वधनुर्विमर्दनधनुःस्तोत्राय वक्त्रान्मम ॥ १७ ॥

कालोन्मीलदमन्दकुन्दमुकुलस्पर्धानिवद्धादर-

प्रौढोदारपरप्रबन्धरचनापाण्डित्यनाडिधमम् ।

अस्तु प्रस्तुतदुर्घटस्वमहिमस्तोत्रस्य मे त्रस्यतः

खेदच्छेदकृतादरं भगवतश्चापं रुचा बन्धुरम् ॥ १८ ॥

गौरीतातगिरीशमञ्जुलदरीकेलीधुरीणामरी-

वीणोरीकृतवैखरीमधुझरीपारीणरीतिक्रमम् ।

मारीचारिधनुः सरीसृपपुरीनारीजनैरीडितं

सारीकृत्य सरीसरीतु हृदि मे भूर्गीर्वचोमञ्जरीः ॥ १९ ॥

चित्रस्वीयचरित्रचिन्तनमुधाकृष्टाय तुष्टषवे

मह्यं स्निह्यतु दातुमुक्तिमवनीपुत्रीशमित्रं धनुः ।

श्लाघान्दोलितचन्द्रचूडमकुटीविभ्राम्यदभ्रापगा-

पाथःपातगृहीतगर्वगिरिजानेत्रान्तपात्रीकृताम् ॥ २० ॥

पापार्थम्मरणेन जातु जनितं पापं कृपापक्ष्मलो

गौरीकान्तशरासनान्तकधनुर्द्रीकरोतु [द्रुतम्] ।

नैवं चेत्कथमेष भीषणद्वज्वालाकरालाटवी-

विक्राम्यद्भवचक्रनिग्रहविधौ प्रागल्भ्यमभ्येतु मे ॥ २१ ॥

शस्त्राचार्यभुजंगभूषणधनुर्भङ्गप्रसङ्गश्रव-

प्रादुर्भूतरुषः कराद्भृगुपतेर्यद्रूहति प्रयसि ।

ईर्ष्यारोषकषायिता दरदलत्कह्वारगर्भश्रियो

जानक्या निहिता दृशो हृदि वयं तत्कार्मुकं कुर्महे ॥ २२ ॥

सङ्गीभूय कुतूहलेन गगनं स्थित्वा मुहुः पश्यतां

संतानद्रुमपुष्पवृष्टय इव स्वर्गौकसां दृष्टयः ।

यत्र क्षत्रियकण्ठलाविपरशोर्वीरादुपात्तऽपत-

न्कुर्यामुत्तरकोमलेन्द्रधनुषे तस्मै प्रणामाञ्जलिम् ॥ २३ ॥

हेलाकालमुहुर्गृहीतकमलाचेलान्तदृश्यस्तन-

श्रीखण्डद्रवमुद्रिताच्युतकरस्पर्शस्फुरत्सौरभम् ।

शश्वहुष्पतिलम्भसंभवमनःशर्मण्यधमे मम

प्रावण्यं प्रणुदेद्विदेहतनयाप्राणेशवाणासनम् ॥ २४ ॥

त्रासोद्भ्रान्तशकुन्तसंततिजवव्याधूतचूताटवी-

शास्त्राशेस्वरमञ्जरीपरिगलन्माध्वीनिषिक्ताध्वनि ।

गोदावर्युपकण्ठसीम्नि कुहनागोकर्णहृत्त्यै गुणं
 यम्यारीरणदीश्वरो रघुभुवां तद्धन्व मन्ये गतिम् ॥ २५ ॥
 पश्चात्पश्यति बाणपातचकिते शश्वन्निवृत्त्याननं
 विद्राणे कुहनामृगे विकिरितुं बाणो यदारोपितः ।
 देवेन श्रवणान्तकृष्टकपिलज्यावलि तत्कार्मुकं
 केकागर्भितकण्ठकाननशिविप्रेक्षापदं पातु नः ॥ २६ ॥
 वेगभ्रंशिनवृक्षनीडविहगव्यागीर्णविद्रावित-
 क्रीडद्रोहितपङ्क्तिर्दर्मकवलव्यावृत्तमत्तद्विषम् ।
 द्रागुत्थापितमुपकेसगि जनस्थाने स्वगयोधने
 ज्याधोषं जहति प्रभोर्धनुषि मे चेतो मुहुर्धावति ॥ २७ ॥
 वीर्योत्सिक्तस्वप्रयुक्तसमग्रप्रक्रान्तचक्रभ्रमी-
 चञ्चत्काञ्चनपङ्गरोदग्चरश्रीगमकीरर्भके ।
 धावत्येव मनो विनोदरसिकं दिक्षु प्रविक्षिप्तया
 विष्वग्घट्टितहेमपट्टकपिशे चापे रुचा पेशले ॥ २८ ॥
 त्रासोल्लामविलोललोचननदीपर्यन्तनिर्यन्मृगी-
 धामभ्रासनिरासशासनगिरा ज्यागर्जितेनोर्जिते ।
 कीशाधीशविनाशसाशयशरव्यामोक्षभीमोद्यमे
 श्रीमद्रामशरासने सरति मे भद्राय भद्रा मतिः ॥ २९ ॥
 तद्दिग्भागनिविष्टदृष्टिमचिरव्यापन्नदोर्विक्रमं
 चेतःस्फीतभयप्ररोहमुदितप्रत्यङ्गरोमोद्गमम् ।
 उद्यद्द्रुदकण्ठनादमुगमि द्राङ्न्यन्ततीक्ष्णाशुगं
 कुर्वद्वालिनमाहवे भगवता कृष्टज्यमीडे धनुः ॥ ३० ॥
 चञ्चच्चामरदामरश्मिहमितैर्व्याप्तोदरौदन्वत-
 त्वङ्गुत्तुङ्गतरङ्गगर्वगरिमप्रध्वंससंसूचनम् ।
 कोदण्डं कलिखण्डनाय कलये रामस्य भीमस्य त-
 त्क्षिप्तोद्दीप्तशराभ्रजाभ्रदनलज्वालाकरालाम्बरम् ॥ ३१ ॥

यन्मौर्व्यामिषुमोचनाय जलधावास्फालितायां प्रभो-
 रङ्गुल्या चिरकालविस्मृतमहीकन्याकुचम्पर्शया ।
 टङ्कारो निरुणद्धि कर्णविवराण्यन्यानि दिग्दन्तिनां
 गुण्डादण्डमुखेन गाढपिहितात्तन्मे शरण्यं धनुः ॥ ३२ ॥
 वेलाशैलगुहाविहारिवनकर्यादानमोदाकुल-
 कामद्वीमविलामकेमरिमुखव्याकर्षणैकक्षमम् ।
 तारज्यारवमुद्वमद्रचयितुं भव्यं शरव्यं पयो
 गाशि मे शिवलम्भकं भवतु तद्द्वयम् तावद्भनुः ॥ ३३ ॥
 कालीयानकरालकण्ठनिनदन्यक्कारलीलामग्न
 ज्याकर्षस्तनितात्तगन्धचकितक्रन्दद्दिशादन्तिनि ।
 गर्जन्निर्झरिणीशतर्जनदशानिर्यच्छरे धीरियं
 सीताकान्तकरान्तकेलिसदने काण्डासने खेलति ॥ ३४ ॥
 पारावारतटीकुटीरविटपिस्त्यायत्कुलायस्थित
 श्येनोङ्घ्रिनिविधानकेलिरमिकज्याघोषणाघोरया ।
 वारिप्रेरितसायकायतशिखाचक्रत्रुटन्नक्रया
 भास्वद्वंशवतंसचापलतया नूनं मनो नन्दति ॥ ३५ ॥
 वन्दे कार्मुकमीशकार्मुकभिदो वीरस्य यस्मिन्नुषा
 कल्पान्तानलकल्पमब्धिहतये बाणाम्निमुन्मुञ्चति ।
 कन्धादाहधिया करेण ममृशे चूडानदी शंभुना
 पीठप्लोषविशङ्किना च विधिना स्पृष्टा पयःकुण्डिका ॥ ३६ ॥
 ज्यामौखर्यविदार्यमाणनद्राट्पर्यन्तगिर्यन्तरं
 स्वैर्यौदार्यनिवार्यमेरुमदमत्स्यैश्वर्यकार्यथिनाम् ।
 पर्यन्तार्णववार्यजीर्यदिषुचर्याश्वर्यधुर्यं नम-
 स्कुर्यामर्यमवंशजार्यकरयोः पर्यायधार्यं धनुः ॥ ३७ ॥
 ज्याविद्धेषुसमिद्धपावकशिखासंनद्धगाढोद्धत-
 क्रीडद्वाडबपीडनाचटचटाकुर्वाणसर्वाण्डजात् ।

अब्धेर्लब्धतरङ्गमङ्गलमृदङ्गारावधारावता-

त्सीतावल्लभचापवल्लिरुदयल्लीलामतल्लीसस्त्री ॥ ३८ ॥

मौर्वीविद्धशरामिदग्धकमठीपाठीनगाढोल्लुठ-

त्कल्लोलोद्धटपूरपूरणरणत्पर्यन्तगिर्यन्तरे ।

अप्राप्तप्रतिविम्बडम्बरवपुःसिन्धौ कवन्धद्विष-

कोदण्डं गुणमण्डितं मम शुचः स्यान्वण्डने पण्डितम् ॥ ३९ ॥

ज्याविक्षिप्तपृषत्कवल्पादनलक्वाथोद्धवद्गुह्युद-

क्षारक्षीरधिपाचिताचिततिमिकव्यग्रहव्यग्रया ।

त्रासत्यक्तनिवासमब्धिजठराहरे वधृरेग्वया

माकं कैकमलोकमाकलितवद्देवस्य मेवे धनुः ॥ ४० ॥

लङ्कातङ्कविशङ्कशंकरगिरिप्रक्षोभिरक्षोऽभितो-

निक्षिप्ताप्तनिशाटपाटनपटुस्फोटप्लवङ्गच्छटे ।

विष्वग्विष्वणदिविष्ववतरज्जन्ये रजन्येधिते

मन्ये धन्व शमन्ययाय(ः) हृदये मान्यस्य धन्विप्रभोः ॥ ४१ ॥

नन्दनिर्जरवृन्दमुक्तकुसुमैः सुर्भाविविप्रीकृत

प्रकान्ताहवकुम्भकर्णदुरवापामन्दगन्धग्रहैः ।

सामोदं मनसा मनूद्धहधनुर्ज्याटंक्रियान्धोरग

द्वन्द्वान्योन्यदुरीक्षकेलिविरसाधोलोकमालोकये ॥ ४२ ॥

मक्रोधप्लवगाग्रर्णानिग्वरदश्रेर्णानिकृत्तश्रवो

नामत्रामदकुम्भकर्णवदनव्यालोककालोचितम् ।

कर्तुं योऽक्षिसहस्रमीलनमलं नासीत्तदा मीदत-

स्तस्येन्द्रस्य मनोरथप्रदशरं चापं प्रभोश्चिन्तये ॥ ४३ ॥

हषामश्रुगणस्य बृंहितमिभव्यृहस्य चक्रक्रम-

कैकारं रथमण्डलस्य समरे श्वेलां भटानामपि ।

भेरीभाङ्कृतिमायुधव्यतिकरध्वानं पृथङ्मागध-

स्तोत्रोद्धोषमपि ज्यया परिभवद्देवस्य वन्दे धनुः ॥ ४४ ॥

एकं देहभृतामुभे हुतभुजस्त्रीण्यामयानां प्रभो-

श्रुत्वारि द्रुहिणस्य पञ्च विषमापाङ्गस्य षट् शाङ्करे ।

सप्त त्रीणि च गवणस्य फणिनां पत्युः सहस्रं तुद-

ज्ज्यानादेन शिरांसि संयति धनुर्यातुद्रुहः पातु नः ॥ ४९ ॥

शाकं स्मारय चाण्डिकं विकलय ब्राह्मं समुत्साग्य

स्कान्दं तर्जय यानमित्यधिगणं यत्क्रीडति ज्याम्बनैः ।

तूर्णं विस्मितमिद्धचारणगणप्रमृत्यमानस्तव-

व्यासाशेषदिशे नमोऽस्तु धनुषे सप्ताश्रवंशप्रभोः ॥ ४६ ॥

नश्यन्निद्रमहापुमांसि नटनक्रीडाचलक्रौञ्चभि

द्वाहाञ्चत्तनुर्येहि मुम्भदमनायानाहितकुन्धि च ।

सीदत्कुम्भिककुम्भि मिद्धपरिग्म्भारम्भयोषिन्ति खे

कुर्वाणं गुणटंकृतानि समरे कोदण्डमाडे विभोः ॥ ४७ ॥

यन्मौर्वीनिनदे निरुन्धति युधि द्यावापृथिव्यन्तरं

दृग्भिर्द्वादशभिर्विलोक्य शिग्विनो यानस्य नृत्तं पुनः ।

षड्भिः स्नौति गुहो मुग्धैः प्रियतमापर्यायिपीताधरैः

सीतान्तःपुरधन्व तन्मृडजटाशीतांशुवक्रं भजे ॥ ४८ ॥

स्वं पाशाङ्कुशदन्तमोदकधृतौ दोष्णां चतुष्कं दिश-

न्हेरम्बो निजवल्लभामभिमृशन्काञ्चीपदे शुण्डया ।

कर्णौ च्छादयितुं विषीदति चिराद्दोरन्तरगमंभवा-

द्यज्ज्याघोषविजृम्भणे युधि धनुस्तद्राघवीयं भजे ॥ ४९ ॥

यद्धोषप्रथमप्रबोधितरमाप्राणेशवामेक्षण-

च्छायामीलितनाभिपङ्कजकुटीगर्भस्थितोऽप्यञ्जभृः ।

कर्णैरष्टभिरात्मनोऽप्यकलितामेवाध्यगीष्ट त्रयां

नद्धं तेन गुणेन राघवधनुर्विद्येत हृद्येव नः ॥ ५० ॥

कल्पापायवितर्ककर्कशहरव्यामुक्तभीमध्वनिं

व्यामृष्टान्तरविन्ध्यकन्दरशिलाविष्टब्धदुष्टद्विपम् ।

ज्याघोषक्षणमक्षिपत्किल विधिर्यस्य त्रसद्धारती-

जिह्वात्यागगृहीतकण्ठवसतिस्तद्रामचापं भजे ॥ ९१ ॥

कल्पान्तक्षणवद्धकौतुककरप्रस्फालितोरूपत-

द्भ्रगोन्मुक्तमहादृहामपरुषज्याघोषविप्रो..... ।

शाङ्गभृतः सुखेन वहता लघ्वीभवन्तीं तनुं

चर्कान्द्रेण कृतस्नवं युधि विभोश्चापं शरण्यं मम ॥ ९२ ॥

संवर्तव्यतिषङ्गभङ्गुकृपभृमङ्गगङ्गाधर-

श्वेडाचण्डिमगर्वगण्डननिजज्यानाददीनात्मनि ।

व्यालेन्द्रस्य दृशां महस्रयुगले पातालवाम्नाव्यया

प्रस्नाव्यस्नवविस्तरं जनतया नाश्रस्य चापं भजे ॥ ९३ ॥

काकुत्स्थस्य धनुस्नदेव कलये गर्जामृजा यज्यया

वाधिर्यं भुवनत्रयस्य जनिते का मेऽस्तु का मेऽस्त्विति ।

त्राणोत्वण्डितयानुवीरगुग्वाग्गुम्भेन मामेहि मा-

मेहीत्यप्सग्मां वचांसि च समं कुण्ठीभवन्ति घवि ॥ ९४ ॥

अव्यादव्ययदीव्यदागुगजवव्याधृतदिव्यापगा-

नव्याञ्जव्यवसृप्तभव्यमधुपव्याजाभ्रसेव्यास्वग्म ।

कव्यादव्यथनोत्थनोव्यरुधिरव्यामाजि कव्युक्तिभि-

र्व्यङ्गव्यश्रयपमव्यमव्यभगवत्पाणिव्यवस्थं धनुः ॥ ९५ ॥

दुर्लेङ्गाश्रमङ्गमङ्गपरिक्रामद्धनुमल्ल-

लाङ्गलाग्रनियन्त्रितप्रतिभटकव्यादगेदध्वनिः ।

यज्यागार्जितपूर्णकर्णविवर्गनामानि वैमानिकैः

शर्मार्थं नमिकर्म धार्मिकविभोस्तत्कुर्महे कामुकम् ॥ ९६ ॥

खङ्गान्पातयतः शरान्विक्रमतः शक्तीस्ननौ मुञ्चतः

पद्भ्यां मृदति मुष्टिना घ्नति तलेनाविध्यति द्वेषिणः ।

उत्साहं जनयत्प्रभञ्जनमुने तत्साधु भूयो गणे

ज्यानादै रघुनाथकामुकवरं शर्माणि निर्मातु नः ॥ ९७ ॥

१. नावा नार्यः २. कर्वाणामुक्तिभिर्व्यङ्गव्या श्रीयस्य तत् इत्यर्थः.

एकद्वान्वपुषा दृशा त्रिचतुगन्यादाहतैः पञ्चषा-
 न्मसाष्टान्करताडनैर्नवदशाञ्जानुप्रहारैरगीन् ।
 युद्धे द्रावयता कृतं हनुमता चण्डाट्टहामध्वनिं
 ज्यानादेन विवर्धयद्रघुपतेश्चापं भजे संपदे ॥ ५८ ॥
 आढ्यंभावुकमर्चिषा मरुभमान्धंभावुकागतिना
 स्थूलंभावुकहर्षवानरचमूहृष्टिप्रियंभावुकम् ।
 तत्पायाद्धनुरुत्पतिष्णुविशिष्यं वर्धिष्णुघण्टारवं
 गोचिष्णुज्यमलंकरिष्णु ममरं वर्तिष्णु हस्ते विभोः ॥ ५९ ॥
 कालीकैलिकगलमांसलगणधमाधूलिपालीजल
 श्वेलापेतवलीमुग्वालिकवलीकालिव्यलीकच्छिदम् ।
 खेलन्तं गलदर्यगलकुग्गलाधागलदृक्ज्जलं
 कालव्यालकुलीनकालियनिभं चापं विभोः शीलये ॥ ६० ॥
 द्राङ्गिश्चूषितरक्तवीजरुधिग्रप्रारुभारुधार्गमिल-
 चामुण्डामुखमण्डलोदरचलज्जिह्वालताह्वायिना ।
 विद्धारिब्रजविस्रविस्रवदसृग्व्यासेन दीप्तौजसा
 चापः साभरणः शरेण स रणे पायादपायात्प्रभोः ॥ ६१ ॥
 यत्क्षिप्तैरिषुभिर्गृहीतशिरसामायोधने रक्षसां
 सद्यः स्वर्गमुपेयुषां सुखधृतुङ्गस्तनालिङ्गिनाम् ।
 वाग्भिर्मन्मथकेलिगद्गदगिरां प्राचीनवैगत्यजां
 प्रकान्तस्तुति मे चकास्तु हृदये तद्राघवीयं धनुः ॥ ६२ ॥
 स्वर्गस्त्रीग्रहणाद्भयं विदधिरे ये यातुधानाः पुग
 तैरेव स्वविमुक्तबाणदलितप्रीवैदिवं प्रापितैः ।
 स्वैरं हारयदप्यमर्त्ययुवतीरेषा ममैषा ममे
 त्यारब्धस्तुति हृष्यता बलजिता तद्रामचापं भजे ॥ ६३ ॥
 रोषश्लेषस्वराक्षराक्षसचमूपादातदातद्रुत-
 क्रोशत्कीशभयापयानपरमज्याघोषघोषद्दिशम् ।

चापं तापनिविष्टविष्टपमनःशोकान्तकान्तक्रियं
 रक्षत्वक्षकुमारमारणमहादूतस्य धन्विप्रभोः ॥ ६४ ॥
 नाराचक्षतयातुवीरवरणव्यापारिपौरंदर-
 स्थानम्बीजननिर्मलमनतटीपाटीररेणूत्करैः ।
 भ्रश्यद्भिः शिशिगंगुग्दिमभिग्वि म्फारभ्रमीवारितै-
 ग्रामाटनि ताटकाग्निपुधनुः पापानि मे पाटयेत् ॥ ६५ ॥
 मक्षालम्पटकङ्कमङ्गुचटुलत्रोटीविधट्टुट्ट-
 द्रक्षःकोटिकरोटिकोटिगटितप्रोद्धाटितकृते ।
 युद्धे विद्धपतद्भयद्विपतनृविश्वमिन्विन्मामिषा-
 कृष्टक्रोष्टुनि विष्टपत्रयपतेः क्रीडत्तदीडे धनुः ॥ ६६ ॥
 घण्टाचण्डनिनादमण्डितनिजज्यानादनानादल-
 व्योम्नः म्थर्मविधायकायतकुशीनीकाशनैकाशुगम् ।
 चापं तापविलोपदायि भजतां ध्यायामि मायामृग-
 प्राणप्रीणितवाणर्ङ्गुणगुणालंकाग्नि लङ्कारिपोः ॥ ६७ ॥
 हस्ते दाशग्धेदिशो गुणगवैर्भक्ताय भद्रं द्विषा-
 माटोपं मरुता भयं हरिचम् जेतुं रणे वैरिणः ।
 भाति प्राति ददाति दाति हरति प्रीणाति जानाति य-
 तद्वाञ्छामि च पूजयामि च धनुर्ध्यायामि च स्तौमि च ॥ ६८ ॥
 चक्षुर्लक्षितलोकरक्षि तरुणक्षीवामरैणैक्षणा-
 द्राक्षेक्षुद्रवमाक्षिकाक्षिपवचः संधुक्ष्यमाणस्तवम् ।
 अक्षीणाक्षमगक्षमक्षयविधारूक्षेपुर्विक्षेपणं
 म्यादैश्वाकक्रभुक्षपध्यमशुभक्षोदैकदक्षं धनुः ॥ ६९ ॥
 अक्षुभ्यन्मरुदक्षिर्वीक्षितरणक्षीवर्क्षकीशाक्षय-
 श्वेडाधुक्षणदक्षिणक्रियमृभुक्ष्यन्नेण भिक्ष्योपमम् ।
 रक्षस्तत्क्षणाशिक्षणक्षमशरक्षेपक्षरज्ज्यास्वन-
 क्षुण्णक्षेमफणीन्द्रचक्षुरवतादैश्वाकपक्ष्यं धनुः ॥ ७० ॥

१. 'वर्तुलं निस्तलं वृत्तम्' इत्यमरः. २. स्थामन्शब्दो नास्तीति केचित्. तन्मते स्थेमेति पाठ्यः.

कान्त्या क्षेपयतीन्द्रकार्मुकमदं मन्दांश्च सेनाहरी-
 ज्ञ्याघोषेण दुर्गमदं प्रैथयति स्वं रक्षसां च व्यथाम ।
 बाणं प्रापयति द्विषो यदपि तान्स्वर्वाग्वामभ्रुवां
 मंग्रामे तदुमेशचापमथितुश्चापं शुभायाम्तु नः ॥ ७१ ॥
 वन्दे मन्दरशैलकन्दरकुटीवास्तव्यजायापति-
 श्रद्धाभक्तिकृताभिधाजपविधेर्गशम्य शम्यं धनुः ।
 यज्यारावभगवकर्णनदशामातङ्कलङ्कावधुः
 गर्भस्त्रावहृताम्बवामवधुवन्दीपुग्न्ध्रानुतम ॥ ७२ ॥
 तन्वानन्तर्गशिञ्जिर्नार्वकिरा शक्रायुधम्य भ्रमं
 तन्वानं द्विवि देवदानवतनेरालोकयन्त्या रणम् ।
 मन्वानं शरणार्थिनामभिमतं यच्छ्रेयामत्यन्वदं
 मन्वानन्त्यवदन्वयोदधिमणेरन्वेम धन्वेशितुः ॥ ७३ ॥
 पाणिच्छादितकर्णपत्ति भयभृन्मृतावर्मादद्रथं
 दृग्भ्रान्ततुग्ङ्गमङ्कुशशिखादुर्वारवेगद्विपम ।
 लङ्कानाथवरूथिर्ना विकलयत्तारण घोरैण च
 ज्यानादेन रणे धनुर्भगवतो जागर्तु भद्राय नः ॥ ७४ ॥
 मक्रोधं दशकन्धरेण सभयं रक्षोभटानां गणैः
 साश्चर्यं कपिमैर्निकैः सकुतुकं गन्धवंविद्याधरं ।
 मश्राघं च विभीषणेन सजयाशमं च मौमित्रिणा
 दृष्टं शक्रमुतद्विषा युधि धनुर्विष्कार्यमाणं भजे ॥ ७५ ॥
 कालीयप्रतिवंशविशतिभुजालंकारलङ्कापुरी-
 नाथक्रोधनिरोधसाधनकलाधैरेयधीग्ध्वनिः ।
 जीवा यस्य वयस्यतामुपगतैवायस्यतो रक्षसां
 शिक्षायै कलुषक्षयाय भवतात्तद्रामचापं मम ॥ ७६ ॥

१. क्षेपयति निरामयति; अन्यत्र क्षिप्रान्करोति. २. प्रथयति कथयति; अन्यत्र पृथुं करोति. ३. प्रापयति गमयति; अन्यत्र प्रियान्करोति. ४. तन्वा मूर्त्या, अनन्तरान् निबिडान्, शिञ्जिर्नरवान किरन्त्या. ५. मनोः राज्ञः आनन्त्यवान् अन्वयः.

युद्धे यद्गुणघोषणानिशमनप्रोन्मीलदीर्घ्यामिथः-

श्लिष्यद्दन्तपरम्पराकटकटाकागातिघोरैर्मुसैः ।

पौलस्ये दशभिः प्रदर्शितवति क्रोधं वगे धन्विनां

श्लाघ्यस्यामुमुदे रिपोरुपगमात्तच्चापमर्त्यं मम ॥ ७७ ॥

प्रत्यग्रप्रणयापराधमयानानन्दमन्दोदरी-

पादाम्भोरुहताडनैरपि सुखाकुर्वद्विग्रस्तुतान ।

कुर्वद्विन्तगक्ष्मेश्चरशिर स्तोमान्निगस्तोपमा

ज्यावालिङ्गस्तनितेन राघवधनुर्धनोतु देन्यं मम ॥ ७८ ॥

मा युद्धे प्रवृत्तो मदुज्जितशैर्मा तेऽमवो विस्मम

न्मा रुद्रं हृदि विस्मम शरणितां मा ते रुचज्जाल्मता ।

इत्याहेव दशाम्यमाहवमहीवास्तव्यमस्तव्यय

ज्यानादेन यदानयेदभिमतं तद्रामभद्रायुधम ॥ ७९ ॥

ग्यादैश्वाकममीकविभ्रमसम्भवं चापं मम श्रेयसे

यस्य ज्यानिनदस्तनृकृतदशग्रीवाद्गृहामो रणे ।

लङ्कोद्याननिरुद्धमुग्धवसुधाकन्याकपोलस्थली-

रोमाञ्चव्यतिपङ्कमङ्गलमाराग्भैकभेरीगवः ॥ ८० ॥

कृप्यन्मातलिनुन्नवाहनवहत्संक्रन्दनस्यन्दना-

कामच्चक्रममुत्थभूमिगजमामोघेन मोघा दृशः ।

विभ्राणस्य दशाननस्य वधिर्गीभावं श्रवोविशतो

कुर्वज्यागमितेन कोमलपते कोदण्डमीडे रणे ॥ ८१ ॥

कल्पान्तोद्भटचण्डमारुतजवप्राग्भागसंघट्टन-

क्षुभ्यन्तीरदगर्भनिर्भगमिलन्निघोपघोरश्रुतिम् ।

ज्यानादं निशमय्य यस्य विवशश्चक्राम मन्दोदरी-

क्रान्तः शान्तमदो मृधे म जगतां नेतुर्धनुः पातु नः ॥ ८२ ॥

वैगिशागितशक्रविक्रमकथानीशानदाशानन-

श्लाघालाघवखिन्नकिन्नरवधृहर्षप्रकर्षप्रदम् ।

धोरज्यारमितेन मानवपतेः कुर्वे धनुर्वेधसा
 गेयं सायकभूषमेष मनसि क्षेमाय भीमायतम् ॥ ८३ ॥
 लङ्कानाथनिमाथनाथनविधापर्यायपर्यापत-
 द्दीर्वाणीमुखवाद्यवाद्यपटुतादुर्वारमौर्वीरवम् ।
 वक्रप्रक्रमदुष्टदिष्टदमनं शक्रायुधप्रक्रिया
 निष्णातं रघुमल्लवल्गभधनुमुष्णातु तृष्णा मम ॥ ८४ ॥
 मौर्वीकर्षणमण्डलीकृतिवशादुर्वीकृमार्गपते
 प्राप्तायाम्बरगवविम्बतुलनां मद्दामरङ्गाङ्गणे ।
 दुर्दान्ताशरनाथदुर्दमभुजार्वार्याम्बुमंशोपर्णा
 नागचद्युतिमञ्जरां विकिरते चापाय तस्मै नमः ॥ ८५ ॥
 चेतश्चातकपोतकल्पचलितानल्पामरालोकित-
 श्रीमद्रामशरीरनीरदशचीनाथायुधे धन्वनि ।
 पङ्क्तिस्कन्धशरप्रबन्धदलनाधौगंधरीवन्धुर
 ज्याविद्धेषुविमर्ददुर्दिनहरिच्छक्रे मम क्रीडति ॥ ८६ ॥
 दृष्यद्राक्षमराजविंशतिभुजीगजीवनालावली
 लावार्धेन्दुमुखेषुमोचनविधिव्याकृष्टमौर्वीरगे ।
 रन्ध्रं रुन्धति स्वस्य भिन्दति भृशं कुम्भांश्च दिक्कुम्भिनां
 तुष्टास्तुष्टुविरे पुगयममगमनं नौमि चापं विभोः ॥ ८७ ॥
 चण्डीनाथबलीकृतानि चटुलभ्रवल्लर्गाकिंकरा
 भूतामर्त्यकुलानि मृत्युविमुर्गीकागदृष्टामानि च ।
 नाराचेन निराचिकीर्षु समरे शीर्षाणि लङ्कापते-
 र्मारीचारिकराञ्जचारि महता भावेन सेवे धनुः ॥ ८८ ॥
 कल्पान्तोद्भटकालरुद्रवदनव्यादानकेलिस्फुर
 हंष्ट्राविक्रमगौरवक्रमगलप्राही जिताहीनिषन् ।
 मुञ्चन्पञ्चशरार्तिकीर्तितपरस्त्रीनामनानामुखे
 पौलस्त्ये रघुवीरहस्ततुलितश्चापोऽस्तु नस्त्राणदः ॥ ८९ ॥

यज्यावल्लिविमुक्तशंकरजटाचन्द्राभवक्राशुग-

च्छिन्नभ्रंशितपङ्क्तिःकन्धरशिरोमुण्डावलीताण्डवे ।

वेतालाः करतालयन्ति विविधं गायन्ति गोमायवः

पश्यन्ति त्रिदशाश्च कश्चन विभोश्चापः स मे पालकः ॥ ९० ॥

पौनःपुन्यविल्वनपातितनटत्पौलस्त्यदोर्मस्तक-

श्रेणीदर्शनभीतमिद्धवनिताप्रोन्मुक्तमदर्शनम् ।

दूर्द्रावितर्गैद्रगक्षमचम्नाथश्रवोदुःश्रव-

ज्यानादं जगदीशचापमगदीकर्तुं प्रवर्तेत नः ॥ ९१ ॥

दंष्ट्राभृकुटिभीमवक्त्रदशकक्रोधाट्टहामप्रभा-

निष्पिष्टस्मयहाग्यष्टिनि दशग्रीवस्य बाह्वन्तरे ।

विस्त्रम्भानुपलम्भकं स्वनुद्धज्जम्भारिकौतूहलं

नागचान्निग्वनद्रणे रघुपतेरागधयामो धनुः ॥ ९२ ॥

मुष्टीमुष्टि तलातलि प्रचलितं कव्यादशाग्वामृग

व्यूहस्याहवमैहलौकिककथाप्रस्तारविस्तारकम् ।

दृष्ट्वा कष्टमिति त्रिविष्टपजने शंसत्यरं साधयं-

स्तत्कामं शरकृत्तरावणवपुश्चापो विभोर्मे गतिः ॥ ९३ ॥

शश्वन्नश्वरजीवितेश्वरमुखश्रीदृश्वविश्रामगी-

निश्रामश्रमनश्रयद्भुजमहो वैश्रानगश्चेडितम् ।

पूर्वं दुर्वहशर्वपर्वतभृतो निर्वाप्य गर्वे द्विषः

कुर्वत्सर्वमुपर्वनिर्वृतिमवेदौर्वाग्मुतेशं धनुः ॥ ९४ ॥

पौलस्त्योपरमे परस्परबलप्राहावहेलाग्रह-

व्यग्रोदग्रवर्लामुखावलिमुग्वव्यालोलकोलाहले ।

भूकन्याकमनैकपाणिनलिनन्यासेन धन्याटनि-

श्चापस्तम्भितशंभुकङ्कणनिभः शर्माणि निर्मातु नः ॥ ९५ ॥

सिद्धर्त्सीमुखबद्धहासचपलत्वङ्गत्प्लवङ्गच्छटा-

वक्रानुक्रियमाणकौणपतरुण्याक्रन्दितप्रक्रमे ।

युद्धान्ते धनुरिद्धमुद्धतदशर्मावान्तवान्ताशर-

स्थैर्ये हन्मम गमभद्रकरभृत्कोटीकमाटीकते ॥ ९६ ॥

गृह्णद्रामकरगविन्दनग्वरश्रीपुञ्जमिश्रान्तग-

मश्रान्तं परिचिन्तये हृदि धनुर्वलीं रुजाशान्तये ।

लङ्कानाथनिपातजातकुतुकव्योमाङ्कमङ्गीभव-

द्वीर्वाणीरमणीयगीतिमरणीनिपन्नपुष्पामिव ॥ ९७ ॥

माद्यद्यातु विभिद्य यद्युध शैरगामोद्य विद्याधरी-

स्तद्वक्रोद्यतगद्यपद्यनुतिभि मद्योऽभवद्योजितम ।

धन्व द्योमणिवंशनद्यधिपतिप्रद्योतिशीतद्युते-

देवाद्यस्य तदद्य हृद्यनुपमां विद्यां प्रदद्यान्मम ॥ ९८ ॥

धाणार्शीविपर्शीर्णशीकरदशीभृताम्बुगर्शीडितं

जन्यं शीतलशीलशालिरघुभृतीतांशुशीघ्रोद्यतम ।

वानार्शीशवशीकृताश्र दशशीर्षाशी कर्शीयम्बवृ-

त्कव्याशीकुलशीधुशीलनहरं चिन्वीत चाप वच ॥ ९९ ॥

चञ्चत्कुण्डलगण्डकाण्डरुहभृवाङ्गण्डलीवर्णित

तद्ब्रह्माण्डकरण्डखण्डनगुणोच्चण्डम्बनालंकृतम ।

चण्डीशानशिखण्डखण्डशशभृत्पाण्डित्यवैतण्डिक

मार्ताण्डान्वयमण्डनस्य हृदि मे कोदण्डमाहिण्ड्यते ॥ १०० ॥

बाणः श्रीरमणो गुणः फाणिपतिर्लक्ष्यं पुगणा त्रयं

वोढा धूर्जटिरेव यस्य विमवत्तद्येन त्वनं धनु ।

तन श्रीरघुवीरबाहुयुगलेनारोपणीयं रणे

यत्कृच्छ्याद्भवति श्रियं दिशतु मे तच्चापमुच्चावचाम् ॥ १०१ ॥

ये स्निह्यन्ति तपस्विनः कथमपि प्रत्याहृतैर्मानिभै

ये वैते विषयानुरक्तमनसो द्रुह्यन्ति नक्तं चरा ।

यत्प्रीलाव्यपनीयमानतमसः स्वर्यान्ति तेऽपि द्वये

तत्पुण्यं शरणीकरोमि धरणीकन्यापरिण्यो धनुः ॥ १०२ ॥

पुष्यत्तक्षकभोगविभ्रमजुषां येषामभूत्कन्दुक-
 क्रीडाकौतुकहेतुर्गद्विरभवच्च(तुलश्च)न्द्रार्धचूडामणेः ।
 मौर्व्यै दुर्विनमं दशाननभुजैस्तैरेव शैवं धनु-
 र्भङ्गुर्धन्व विभोः शरण्यमुर्गरीकुर्यामुपर्यायुषे ॥ १०३ ॥
 कण्ठं रुन्धति भैषजेन महतामच्छिद्यमाने कफे
 मार्गालाभपरिप्लवेन मरुतां संधौ तनोन्मुद्यति ।
 तामुल्लिख्य दशां विषादविवशं चेतः सुखावाप्तये
 चापे दाशर्थाविषण्णजगतां बन्धाविदं धावति ॥ १०४ ॥
 यावत्पावकपुत्रपिङ्गरदृशो हस्तव्युदस्तायुधा
 रुन्धि च्छिन्धि जहीति भीतिदगिगे नृत्यन्ति मृत्योर्भटाः ।
 तावद्भावतु चित्तमुत्तमगुणाकल्पे ममाल्पेतर-
 क्षेमस्थेमकरे शगमनवरे गमस्य नाम स्वयम् ॥ १०५ ॥
 यावद्भीषणवेषकालमहिषग्रीवाममालम्बिनी
 घण्टा चण्डमुदञ्चयत्यनुपदं नादं जवादम्बरे ।
 तावद्भावितदृत्पातचकितव्यावृत्तकीनाशया
 मौर्वीटांकियया भयं शमयतामौर्वीमुनेशं धनुः ॥ १०६ ॥
 एषा दक्षिणतो दिगस्तु महतो यस्यां पथो नावधिः
 पान्थास्तत्र चरन्तु येषु भयदा भ्राम्यन्ति याम्या भटाः ।
 तेभ्यः पातकिनां व्यथा भवतु या शक्या न मोहुं नृणां
 का भीतिर्मम यस्य शर्मणि धनुर्जागतिं सीतापतेः ॥ १०७ ॥
 यत्तेजस्यति कीर्तिकाम्यति युधि प्रह्वान्कुमारीयति
 प्रामादीयति देवहस्तकमले भामेन्द्रचापायते ।
 रत्नैः पर्वमु लोहितायति भृतैः शब्दायते च ज्यया
 तन्न पातु नमस्यतो रघुपतेश्चित्रीयमाणं धनुः ॥ १०८ ॥
 कल्पत्यार्थिनि कालिकाति रसिते कालाग्निगत्योजसि
 स्थैर्यं मेरवति श्रिते पितरति श्रीगधवे यायति ।

१. 'योधति' इति स्याच्चेत्पाठः स समीचीन इति संदश्यते.

यच्चाप्यर्यमणत्यबोधतमसि द्वीपीनति द्विण्मृगे

चापेऽस्मिस्तपनीयपट्टघटिते कुर्मो नमः कर्मताम् ॥ १०९ ॥

योऽपास्यन्नपि मार्गण[नभिमतं] दत्ते जनायार्थिने

स्वीकुर्वन्नपि वक्रिमाणमधिकं यः सद्गुणालंकृतः ।

यः श्रीमानपि शश्र्वदीश्वरकरालम्बेन मध्येकृश-

स्तं चापं चलचामराञ्चिनशिखं म्नुध्वं खरध्वंसिनः ॥ ११० ॥

पुत्रेणैव शिलीमुग्धेन ऋजुना सजाययेव ज्यया

रज्यन्त्या मुभैरुपात्तरुचिभिः सौवर्णपट्टैरपि ।

आगध्यम्य रघुप्रवीरधनुषम्बैलोक्यरक्षामणैः

प्रार्चनेन फलोन्मुग्धेन तपसा दामा वसामो वयम् ॥ १११ ॥

इति श्रीरामभद्रदीक्षितविरचितो रामचापस्तवः संपूर्णः ।

श्रीरामभद्रदीक्षितविरचितो

रामबाणस्तवः ।

मारीचोपज्ञवेगं बलवियुतप्रेक्षितामोघभावं

पारावारीवगेधत्रजविदितमहादुःमहाचिःप्रभावम् ।

लीलालोच्यमानत्रिदशरिपुशिरंघोरर्णादृष्टतैक्ष्ण्यं

भक्तत्राणप्रवीणं शरणमशरणो गमबाणं प्रणौमि ॥ १ ॥

पौलस्त्ये निस्तुलौजस्तुलितहरगिरौ बाधमाने त्रिलोकी-

ममौ भग्नप्रभावे द्रवति च पवने कापि तान्ते कृतान्ते ।

वित्रस्ते वज्रहस्ते कृतमस्विलजगद्रक्षणं येन सोऽयं

त्रण्याञ्छण्डीशकाण्डासनभिदभिमतो मार्गणो दुर्गति नः ॥ २ ॥

निर्ममस्ताटकोरस्तुटनविगलितासृक्प्रवाहे सुबाहो-

र्वक्षोमध्यं प्रविष्टो दलितस्वरवंसापङ्कदिग्धोज्ज्वलाङ्गः ।

१. उपज्ञा हावमाद्यम्. २. इन्द्रसूनुर्जयन्तः काकरूपः. ३. अन्तःपुरम्. ४. पङ्क्तिः.
५. शंभुचापदारी. ६. शरः. ७. मेदः.

मारीचात्रैकहागभरणकृतरुचिर्वालिहृत्पद्महारी

पौलस्त्यप्राणकुक्षिभगिर्वतु जगद्रक्षको रामबाणः ॥ ३ ॥

भक्तानामिष्टदाने मुग्गरुदधेः शोषणे वाडवाभिः

कव्यादद्याजग्वेल्पव्रलतमतमःखण्डने चण्डभानुः ।

पुष्णानु क्षेममेकाधिकदंलितमहामालपट्टः पृषत्कः

श्रीगमस्कन्धपीठप्रथितशैर्गधिवल्मीकशायी फणीन्द्रः ॥ ४ ॥

प्राप्यानुजामभिजान्कुशिककुलभुवन्तापमान्कोपसान्द्रे

स्वामिन्युन्मोक्तुकामेऽप्यनुचितमिदमित्यन्तरुद्धिन्नचिन्तः ।

कंचिक्कालं विलम्ब्य स्मृतनिग्विलजगद्रक्षणस्तक्षणं यः

संतापं ताटकाया व्यथित युधि तमेवाश्रये रामबाणम् ॥ ५ ॥

मौर्वीटंकारघोरश्रवणकटुगृत्ताटकोद्धाटिताम्य-

अश्यज्ज्वालाविनश्यद्धनतमतिमिरागण्यलीलाधरण्याम् ।

भिन्दन्त्यो वृक्षवृन्दं विगलितगरुतं विक्षिपन्पक्षिपर्ङ्गि

कर्पन्मेघान्व्यहार्पाद्भृषुपतिविशिवं तं भजे गेगहत्यै ॥ ६ ॥

संभ्राम्यत्ताटकाम्भोवहनिवहरजोवृष्टिनष्टावकाशे

दिकचक्रे येन चक्रे स्फुटरुपटलोत्पाटनापाटवेन ।

रंह संमुग्धमिहच्युतमदकरिणा चण्डवातस्य लीला

स स्नाद्राजेन्द्रहस्ताम्बुजवमतिरिपुः श्रीनिदानं सदा नः ॥ ७ ॥

संकुद्धचत्ताटकाम्युत्पतनजवममुद्गतपीत्कारघोर-

व्यात्तास्योद्धान्तवक्षस्वदसृर्गाभितम्बप्रवेशप्रदेशः ।

लीलाविध्वस्तमूलावनिरुहनिवहानुद्रुतो गैद्रवेगो

हर्पाद्दचामावृणोद्यो हरतु स दुरितं गमभद्रस्य बाणः ॥ ८ ॥

नीलाम्भोवाहलीलां विदधति दलिते ताटकाबाहुमध्ये

विद्युल्लेखाभिवैकामुदसृजदमृजा वाहिनीं लोहिनीं यः ।

दीप्तानां प्राप्तिमावेदयितुमिव भुवि स्वप्रतापातपानां

बाणो राजेन्द्रतूणोदरकृतभरणो वैरिणोऽसौ कृणोतु ॥ ९ ॥

येन प्रौढेन मध्ये महितरसभरालंक्रियाकल्पकेन

श्लोकानुत्पादयित्रा रजनिचरकुलोत्पाटनानाटकस्य ।

न्यस्तं प्रस्तावनायाः सपदि किल पदे ताडनं ताटकायाः

सोऽस्माकं रामबाणः मुललितरचनां सूक्तिमाविष्करोतु ॥ १० ॥

हस्नोद्वन्तत्रिशूलक्षपितमुनिपृथुस्कन्धनिष्यन्दमान-

स्फारासृक्पूरधागभजनजटारभृत्ताटकापाटनेन ।

नन्दद्योगीन्द्रवृन्दस्तुतिमुग्गरितदिक्चक्रवालान्तरगलो

रक्षेदिध्वाकुचूडामणिकरकमलोत्पङ्गशायी शरो नः ॥ ११ ॥

होतयुन्मुक्तशस्त्रे विरमति सहस्रोद्गातगि स्तोत्रगाना-

दध्वर्यावन्तपात्रे द्रवति किमिदमित्युन्मिषत्यन्यलोके ।

यो वेगादुज्जिजृम्भे कुशिकमुतमग्ने वर्षतो विस्वमासं

रक्षोमघातज्जघांमुर्धटयतु स घनां संपदं गमबाणः ॥ १२ ॥

दुर्दान्तो रक्तविन्दृन्विकिर्गति परिगो वेदिकां कौशिकस्ये-

त्यर्धोक्ते सिद्धमङ्गैर्ज्ञाति पटुतरो यः शटं ताटकेयम् ।

धृत्वा धृत्वादीयत्वा जलनिधिकुहरे मज्जयामास वेगा-

द्रोगानस्माकमुच्चाटयतु स जवनः सायकन्ताटकारेः ॥ १३ ॥

विश्वामित्रीयमत्रप्रतिहानिकलनोड्डामरव्योमरङ्ग-

त्वङ्गन्मारीचदूर्गकरणयसमुद्धतजीमूतचक्रः ।

तत्कालोद्धृतहर्षाद्भुतभयशबलस्वान्तयोगीन्द्रदत्त-

द्रार्घीयःश्लाघनोक्तिर्दलयतु दुर्गितं सायको गधर्वायः ॥ १४ ॥

मौलिभ्रश्यत्किरीटं गलपरिवगलञ्चारुमुक्ताकलापं

त्रासोधन्मुष्टिबन्धश्लथकरयुगलसंममानासिखेटम् ।

दूरक्षिसान्तरीयप्रकटकटितटीबद्धकौशेयकक्ष्यं

धून्वन्मारीचमुच्चै रघुपतिविशिखः पावनो नः पुनातु ॥ १५ ॥

सस्तव्यालोकेशे ततकरचरणच्छादिताशावकाशे

त्रासव्यात्तास्यगर्तप्रकटितविकटाकन्दितोद्धोषधारे ।

१. 'मध्येमहि तरसभरालंक्रियाकल्पकेन' इति च पदच्छेदः.

मारीचे व्योम्नि धृते भयतरलवधूसैरसंश्लेषहृष्य-

त्सिद्धश्रेणीनिबद्धस्तुतिरवतु सदा राघवीयः शरो नः ॥ १६ ॥

भ्रमर्षिस्कन्धरन्ध्रस्त्रुतममितमसृक्पूरमुत्कण्ठितेन

प्रागाकण्ठं निपीतं वमयितुमिव यस्ताटकेयेन गाढम् ।

भ्रामंभ्रामं तमभ्रे भ्रमिरभमदलत्मंधिवन्धं विजहे

दारिद्र्यं दारयेद्वाक्म्वयमयमिह मे गमभद्रीयबाणः ॥ १७ ॥

रंहोनिर्धृतमर्धच्युतमुकुटतटभ्राजिमाणिक्रगजि-

श्रीपुञ्जाव्याजनव्यारुणितपतदसृक्पाटलं यज्ञवाटम् ।

कृरोऽयं ताटकेयो व्यतनुत इति तं क्रोधतोऽम्भोधितोये

सद्यः प्रापातयद्यन्तमिषुमिह विभोश्चिन्तयाम्यन्तरङ्गे ॥ १८ ॥

क्षिप्तश्चण्डानिलेनाम्बुद इव गगने येन वेगोत्तरेण

न्यञ्चन्कुत्राप्युदञ्चन्कचिदपि विततः कापि भ्रमः कुहापि ।

मारीचः प्राप वाचप्रचमकरघटानिभ्रं गर्भमन्धेः

कौमल्याम्बुनुवाण कलयतु म रुचा पेशलः कौशलं नः ॥ १९ ॥

भ्रश्यन्मारीचपातप्रचलितमलिलोत्पीडनिर्वलमूर्च्छं

त्कलोलोन्व्यातमृलोद्गलिततटमहीरूढतालद्रुजालः ।

वेगोद्भिन्नाम्बुपूरोदरविवृतलुटत्तक्रपाटीनचक्र-

श्चक्रे येनार्णवमं मनसि मनुमहे गमकाण्डप्रकाण्डम् ॥ २० ॥

ऊर्ध्वक्षिप्तार्धतारप्रतिभयनयनं वक्रदंष्ट्राग्रदष्ट-

मथूलास्यप्रान्तलोलद्रसनमुरुनमाप्रस्रुतोद्गुद्गुदास्रम् ।

हन्मर्मफोटकर्मण्यरमुपजनिते येन मारीचसैन्यं

खादभ्रंशीददभ्रं दिशतु म कुशलं दाशरथ्याशुगेशः ॥ २१ ॥

विध्वंसन्ते शकुन्ता युगविगमघनम्फारनिर्घातघोरं

मौर्वीनिर्घोषमुर्वीरुहशिखरगतास्तूर्णमाकर्ण्य यावत् ।

यन्नावत्तन्धावत्सुरजनमभिनद्धाहुमध्यं सुबाहो-

ज्वालानिर्घीतकालानलबहलमदं रामबाणं तमीडे ॥ २२ ॥

यश्चापज्यापविद्धः सपदि घनपदव्यन्तमुत्पत्य कृन्त-

न्वाहामध्यं मुबाहोरतिरभसवशादप्यनासक्तरक्तः ।

सेवासंनद्धदेवावनमितमुकुटोद्दीप्तमाणिक्यसूत-

श्रीपुञ्जेनाग्रञ्जे स भवतु भगवन्मायकः श्रेयसे सः ॥ २३ ॥

भित्त्वा सत्त्वानुरूपं झटिति घनमुग्ः क्रामति व्योमरङ्गं

यत्र अश्यत्तनुत्रः पतदमिलितकारिक्तबाहुः मुबाहुः ।

प्रागभ्यासादिवागम्कृदजनि पुनरप्यान्त्रविम्रावणेन

स्थानारण्ये मुर्नीनामवतु स जवनो गमनागचराजः ॥ २४ ॥

यश्चञ्चत्कङ्कचञ्चपुटहटविकटाकृष्टभीमान्नजाला-

न्विद्राणक्रोष्टुघोणाधृतपिडितगालद्रक्तसंमिक्तमार्गान् ।

खण्डंखण्डं मुबाहोर्भटकुलमकरोत्कौशिकस्याश्रमान्ता-

न्कौसल्यासंभवस्याशुगमग्विलरुजाशान्तये चिन्तये तम् ॥२५॥

कर्मप्रत्यहभङ्गान्नियमिपरिपदो भव्यहव्योपलम्भा-

द्विव्यानां क्रव्यदानादपि वनपतनामुत्तमां प्रीतिमत्ताम् ।

प्रायच्छत्ताटेकेयप्रमुग्मग्निपुक्षोदरुक्षोदयो यो

वन्दे तं देववृन्दस्तुतमुपितमिपुं गमहस्तारविन्दे ॥ २६ ॥

कोदण्डे भार्गवेण त्रिपुरगिपुधनुर्भङ्गरुष्टेन दत्ते

भक्तिप्रह्लाद्विकन्याकरकमलपरिर्क्षप्तगन्धाक्षताङ्के ।

संनद्धः सिद्धविद्याधरमुग्परिपत्पक्षमलाश्चर्यवीक्षा-

पात्रीभूतः स पत्री भवतु शुभवहोऽस्माकमैश्वराकर्धार्यः ॥२७॥

ज्वालानिर्दग्धमूलावदलनविगलत्काञ्चनस्तम्भमौलि-

व्यत्यस्तभ्रश्यदत्यद्भुतमणिशिखराक्षिप्तनश्यद्विमानान् ।

सौवर्गान्भार्गवीयप्रचुरतरतपःसाधितान्वाधितारं

लोकानापन्नशोकानपनुदधनुदं नौमि रामस्य बाणम् ॥ २८ ॥

पक्षव्याक्षेपरूक्षस्यदचकितमिषत्सिद्धगन्धर्वयक्षं

धावन्तं देववृन्दं प्रति मम शरणं त्वं भव त्वं भवेति ।

एषा रोषाज्जयन्तं करटतनुमनुक्रामते भीमतेजो-

नुद्धचाय म्यान्नमस्या मम रघुवृषभप्रेयसे सायकाय ॥ २९ ॥

त्राणानीशे हुताशे वितरितुमभयं पाशभृत्युज्जिताशे

रक्षावैमुख्यदीक्षां विदधति धनदे वज्रहस्ते विहस्ते ।

काकेनाल्मिभ लोके क्वचिदपि न किल त्रस्यता यस्य पाता-

द्रामादन्यः शरण्यः प्रथयतु स शुभं मैथिलीनाथबाणः ॥३०॥

मैगीचानुप्रचारावहितनवमृगाकाररक्षोयुगोरः-

प्रध्वंसंमिमांसमनरमनटत्संकुलश्येनकङ्कम् ।

कुर्वन्प्रह्लाधि सर्वकपगुणघटितो दण्डकामण्डलं यः

मंचिक्रीडे तमीडे तपनकुलमणेः सायकं भावुकाय ॥ ३१ ॥

घोरामृगवर्षिधाराधरमवनिपतत्तुङ्गरथ्याश्रमङ्गं

दुष्टश्येनोपविष्टध्वजशिखरमुरुक्रन्दगोमायुचक्रम् ।

नामीरं पूर्वमामीदति सपदि खरे योद्धुमुन्नद्धधूमो

युद्धाशंमामशंमत्किल रघुपतये यः स बाणः पुनातु ॥ ३२ ॥

णकोऽनेकोपरोधश्चरतु कथमिति व्याकुले दिव्यलोके

युद्धालोकाय वद्धादरमनुपतति व्योमसीमां त्वमानैः ।

तच्चिन्तां भङ्गमेको दशशतमिति यो जातु मुक्तोऽपि यातु

क्षिप्रं चिच्छेद दीप्रं तमिनकुलमणेः सायकं भावयामः ॥ ३३ ॥

रुन्धन्रक्षोदृगन्धंकरणरुचिभैरन्तरिक्षं तग्म्बी

वृन्दं वृन्दं विभिन्दन्ममिति खरचमूचारिणां वैरिणां यः ।

नन्दन्नाकेशमन्दप्रचलितनयनाम्भोजसंभावितोऽभू-

दन्तर्ध्यायामि मंतर्पितमुनिसदमं तं शरं वंशनेतुः ॥ ३४ ॥

गोमायुत्यक्तभीमायुधमचिवभुजच्छेदसंबाधमुर्व्या-

मुच्चण्डश्मश्रुमुण्डग्रहविमुखवलदृध्रनीरन्ध्रमूर्ध्वम् ।

धर्मारिण्यं वितन्वन्नपि खरसमरे तापसारब्धसार-

स्तुत्यानत्यास्पदं यः समजनि तमहं रामबाणं नमामि ॥ ३५ ॥

सद्यःसंघट्टग्रंहस्त्रुटितस्वरचमूचकचञ्चत्कगिन्द्र-

स्कन्धस्रुद्विभ्रगन्धक्षतजतटवतीनद्धडिणडीरबुद्धिम् ।

कुर्वन्पश्यजनस्य व्यपदलितमितच्छत्रमूर्च्छेद्रुचीभिः

पृथ्वीपुत्रीशपत्री विपदमनुपदं हन्तु निर्विण्णवन्धुः ॥ ३६ ॥

कृतच्छत्रप्रभम्भध्वजमुपदलितस्यन्दनं मागिताश्र्वं

निर्भिण्णस्कन्धगन्धाद्विग्रदमवयवच्छेदनिष्पन्दयोधम् ।

चिक्रीड क्रमेव प्रग्वरग्वरचमूचक्रमाक्रम्य यः प्रा-

श्मद्रोगानेष विद्रावयतु भगवतो गमभद्रस्य बाणः ॥ ३७ ॥

भग्नामिच्छन्नशक्तिव्रुटितपरिघानिर्भिण्णकोदण्डलून-

प्रामोन्कृत्तत्रिशूलप्रभृतिभिर्गवनीमायुधैर्गशरणाम् ।

द्यामप्युद्यन्कवन्ध्रजगलविवगेद्रच्छदान्छटाभिः

सरुन्धन्नः मिमिन्यां ग्वरममगविधौ संपदे गमवाणः ॥ ३८ ॥

क्वापि च्छन्नैः शिरोभिः क्वचिदपि दलितैर्दोर्भिरेकत्र कृत्तैः

पादैर्गन्त्र लूनैरवयवशकलैः क्रव्यमात्रानुभाव्यैः ।

आम्नीर्याम्नीर्य भूमिं व्यहत ग्वरचमृगक्षणां रक्षसां यो

गुर्वीमुर्वीकुमारीमहचरविशिवः स श्रियं नमनोतु ॥ ३९ ॥

भिन्दन्वच्छन्दमुद्यन्नग्वरुचिकुमुमं दृषणारव्यद्रुमस्य

स्त्यायद्रत्नाङ्गुलीयद्युतिकमलयितं बाहुशारवायुगं यः ।

आरण्यायां धरण्याममृडयत दृढं मण्डलीमण्डजाना

जानाम्येकं शरण्यं विपदि सपदि तं जानकीजानिवाणम् ॥ ४० ॥

आतङ्कोड्डीनकङ्कस्थगितघनपथं भीतगोमायुधृत-

क्रव्यादानं भयव्याकुलहरिणकुलाक्रान्तपर्यन्तकुञ्जम् ।

गात्रं यो दूषणस्य व्रुटितभुजमवापातयद्वीतयलं

त्राता मे सोऽस्तु सीतारमणकरमहामण्डनं काण्डवर्च्यः ॥ ४१ ॥

१. शृङ्गपादावहीनाऽय श्लोकः. शृङ्ग=ए ए ओ आ=एङ्; पाद=आकारः. २. अरण्ये
भवायामारण्यायाम्. ३. अण्डजानां गृध्राणां मण्डलीममृडयत मृडां सुखितामकरोत्.
'मृड सुखने.' इगुपधात्कः. ततः 'तत्करोति-' इति णिच्. 'णिचश्च' इति लिङस्तद्.

स्थूले माहाकपाले शिरसि निपतिते प्रोज्झिते च प्रमाथि-
 न्याशु स्थूलाक्षनाशे सति दृगपनयाददिते चान्यसैन्ये ।
 पश्यद्भिः श्येनगामिप्रभृतिषु निधनं व्योम्नि विद्याधराद्यैः
 संतुष्टैस्तुष्टुवे यः स रघुपतिशरस्त्रायतामायतौ नः ॥ ४२ ॥
 सर्पाम्यं द्रागपास्यन्परुषमपि रुषा तर्जयन्दुर्जयस्य
 छिन्दन्देहं च वैहंगमममुविगमाभिज्ञयन्यज्ञशत्रुम् ।
 जन्यावन्यामथान्यानपि ग्वरपृतनामद्धचगानाशु विद्धच-
 न्कुर्याद्भृमीकुमार्याः कमितुरिषुवगः संपदं सांप्रतं नः ॥ ४३ ॥
 संरुष्टक्रोष्टुकृष्टक्षितिपतिततनूभङ्गनिःशङ्ककङ्क
 क्रोधोपावर्तिताधोरणमुखविकलस्कन्धरन्ध्रान्नजालम् ।
 दृष्ट्वा नासीरमासीद्रणरणकलमनशस्त्रिणीर्षी
 यत्र क्रीडत्यमित्रच्छिदि स दिशतु शं भूमिपुत्रीशपत्री ॥ ४४ ॥
 आतन्वलेकतोऽपि प्रवणवनतसंपातमात्रापमर्ष-
 त्कृत्तत्रैर्मूर्धमूर्धत्रयपिशिततृपानुद्रवद्रुध्रौद्राम् ।
 अन्यत्रामर्त्यहस्तोज्झितकुमुमवलदून्धलोभान्धभृङ्ग
 श्यामामृष्याश्रमश्मा रघुवृषभशरः शर्म मे निर्मिमीते ॥ ४५ ॥
 एकस्तूर्णागर्भं दश धरणिमुतानाथहस्ताभिमर्शं
 चापारोपे सहस्रं प्रयुतमुडुपथे न्यवुदं कर्बुरेषु ।
 दृष्टो यो वेगकृष्टोपहतस्वरगथः सिद्धगन्धर्वयक्ष-
 रक्षीणं दीनरक्षी दिशतु म कवितादाक्ष्यमैश्वाकबाणः ॥ ४६ ॥
 हेमाकल्पाभिरामां कुपितस्वरकरप्रेरितां प्रावृताशां
 वीरुन्नद्धावनीरुत्समुदयमुदयद्विस्मयं भस्मयन्तीम् ।

१. 'महाकपालः स्थूलाक्षः प्रमाथी त्रिगिरान्तथा । चत्वार एते सेनान्यो वृषणं
 पृष्टतो ययुः ॥ श्येनगामां पृथुप्रीवो यज्ञशत्रुविहङ्गमः । दुर्जयः करवीराक्षः परुषः
 कालकार्मुकः ॥ मेघमाली महामार्गी सर्पास्यो रुधिराशनः । द्वादशैते महावीर्याः प्रत-
 स्थुरभितः खरम् ॥' इति श्रीरामायणे त्रयोविंशे सर्गे.

दूरादभ्राम्बुधागं मरुदिव विभिदे यो गदां गेगदायी
 यातूनामेष दूनावनपटुरवताद्रामभद्रस्य बाणः ॥ ४७ ॥
 केतुर्भ्रमो निपेतुर्भुवि शबलरुचो दारिताङ्गाम्बुगङ्गा
 नीतः सूतस्य मूर्धा गलगलितदशां जानभङ्गः शताङ्गः ।
 इत्यायान्तं निहत्याहवशिगमि ग्वं रुष्टमुन्मृष्टशोक-
 स्वर्गस्त्रीवृष्टकल्पद्रुमकुमुमजुपं राघवेपुं निपेवे ॥ ४८ ॥
 जीवन्नेवैष धावन्मम कनकमृगः शक्यते न घर्हातुं
 हन्यां तेनेति वन्यामभिमृशति विभौ यं कगलं क्रेण ।
 भीतः प्राग्वत्पपात व्यसनभ्रमये वीतमुद्रे समुद्रे
 मार्गीचः क्षमाकुमारीगमणशर्मणि तं शरण्यं भजामः ॥ ४९ ॥
 मघश्यामे घनानां विपिनविटापिनां कञ्जिकञ्जल्कपुञ्ज-
 च्छायादायादमायामृगवपुर्गचिरज्योतिषा भाति पण्डे ।
 यस्यारोपेण चापे द्रुतमुपजानितो गर्जितं निर्जिगाय
 ज्यानिघोषोऽघशोषोपजनमिपुमिमं भावये राघवीयम् ॥ ५० ॥
 चापे यस्याधिरोपे सति भयतरलव्याजमारङ्गराज-
 व्योमप्रस्तीभभीमत्वस्वुरशिवस्वन्तोक्लीदावनीकम् ।
 जानस्थानान्तरालं घनगुणगणिताध्मातदर्यन्तर्भात-
 व्याघ्रानाघ्रातरोहित्पिशितमजनि तं गमवाणं भजामः ॥ ५१ ॥
 सांकुर्वत्पुङ्खकङ्कच्छदजवचकितोद्भ्रान्तशाकुन्तपङ्क्ति-
 व्यातन्वत्पक्षवातश्लथवनकुमुमैः किञ्चिदन्वञ्चिनाय ।
 मायासारङ्गकायाभिमुग्वनिजमुग्वप्रस्फुरद्भिः स्फुलिङ्गै-
 रुन्नद्धायास्मि बद्धाञ्जलिरवनिमुतानायकम्याशुगाय ॥ ५२ ॥
 येनाविद्धः समिद्धज्वलनकणकिरा मर्मणि कूरकर्मा
 क्षिप्रं तालप्रमाणं ग्वमुपनिपतितः स्रस्तपर्यस्तकङ्कम् ।

१. 'खमुपनिपतितः स्रस्तपर्यस्तकेशम्' इति स्थिते पाठः समाचीनः स्यादिति प्रतिभाति.

प्राणस्यानुप्रयाणं विद्धदिव दिवं प्रस्थितस्याबभासे

दामे मय्याधिमासेदुषि स तु भवतु त्राणदो रामबाणः ॥ ९३ ॥

दीर्घाक्षं चारुशृङ्गं मुखमजनि करलेक्षणं वक्रदंष्ट्रं

किंचाङ्गीणां चतुर्णां त्वरितमभवतां द्वौ भुजौ द्वौ च पादौ ।

नष्टा लाङ्गुल्यष्टिर्नवमिचयमयी कापि कक्ष्या तु दृष्टा

यन्कोटिम्पृष्टमात्रे हृदि कपटमृगे तं भजे रामबाणम् ॥ ९४ ॥

मायां व्यङ्गं स्वकीयामिव दलनमिपान्मायिके ताटकेये

कायं नस्याक्षिपेयं त्रिजगति कपटप्रायमैणं विधूय ।

मग्नाक्षं दीर्घकूर्चस्तवकमुरुनमं तुन्दिलं तालजङ्घं

घोरं रक्ष शरीरं व्यतनुत भगवन्मायकं तं भजामः ॥ ९५ ॥

मारङ्गीयं शरीरं प्रथममथ तनुं गक्षर्मां रूक्षशीलां

दृरीकृत्यान्यदृरीकृतवति च वपुर्दिव्यमव्याजभव्यम् ।

मारीचे मिद्धनारीकरतलगालितानल्पकल्पद्रुपुष्प-

श्रयोतन्माध्वीविधृतक्षतजमलिनिमा पातु मां रामबाणः ॥ ९६ ॥

उन्मीलन्मालजालवृटनविगलिताशङ्कतुङ्गप्रमोद-

त्वङ्गचेत पुवङ्गप्रकरकरयुगच्छिन्नमाल्यप्रसूनम् ।

तत्कालप्रोतशैलक्षितितलयुगपद्दर्शनाश्चर्यधुर्य-

क्षाघाकृत्किन्नरैर्घावृतगगनतलं रामबाणं भजामः ॥ ९७ ॥

मारण्यग्रामपृथ्वीभरदुरवनमोत्तुङ्गमवांत्तमाङ्ग-

प्रोद्यद्वैफल्यशल्यज्वरितफणधरग्रामणीभक्तिदृष्टः ।

भृशिश्रद्धानिवद्धस्तवनतभुजगीदृक्प्रसूनाचर्यमानो

मित्त्वा मालान्प्रविष्टः फणिपतिभुवनं पातु रामस्य बाणः ॥ ९८ ॥

खल्लेद्धेमाञ्जमालं शकलितरणकृद्दुन्दुभिक्कृशृङ्गं

कक्षप्रक्षिपेयं पतिविधुतशिरःप्रान्तघातक्षमान्तम् ।

तारावक्षोजभाराहतधुसृणरमं वालिनो बाहुमध्यं

विध्यन्वाणो विद्धध्यान्मम शुभमनिशं रामतूणीरधामा ॥ ९९ ॥

तारातारप्रलापद्विगुणितकरुणाक्रन्दकिष्किन्धमुद्य-

त्तासापक्रान्तकीशप्लवननिपतितानोकहानेकशाखम् ।

मुग्रीवान्तःसमग्रीभवदग्निपतनानन्दमिन्धानरूपं

चित्ते कृत्तेन्द्रसूनुं रघुपतिविशिष्यं शीलयामः शुभाय ॥ ६० ॥

ईडे वीरम्य गाढश्रयितघनजटागण्डलम्य श्रमाम्भः-

मिक्तालीकम्य वीचीनिचयवलयिने कुप्यतः सागराय ।

आरक्तापाङ्गलीदश्रुतिनिकटचरन्मुष्टिमंदष्टमूलं

चापातिक्रान्तशल्यज्वलदनलमिषुं शान्तये साध्वसानाम् ॥ ६१ ॥

संसृप्तज्वालतप्तप्रबलगिरिदरीगर्भनिभेदग्वेद-

क्षुभ्यद्धर्यक्षरुक्षध्वनिचकितगजोन्मुक्तफीटारघोरम् ।

अम्भःशोषोपलम्भक्षणचुरुचुरुतोह्युदन्त्यानफेनं

पारावागाम्बुपूरं चिकलयिपुरिषु पातु पौलम्यजेतुः ॥ ६२ ॥

भ्रश्यन्निर्घातनद्यद्भृति तिमिरभगक्रान्तमुद्भ्रान्तलोकं

वातूलध्वन्तमूर्त्तक्षतिरुहमवनीकम्पसंपन्नशोकम् ।

तिर्यच्चन्द्रार्कचर्याचकितमुनि जगत्कुर्वता येन पूर्वं

लक्षीचक्रे समुद्रः स हरतु दुर्गितं गमभद्रीयवाणः ॥ ६३ ॥

शुष्यत्पाथोधिकुक्षिभ्रमदमितमहाग्राहवालाग्रघात-

क्षुभ्यत्कलोलगर्भप्रभवकलकलव्याप्तविध्यण्डमध्यम् ।

दिक्कोणव्यापिनव्यद्युमणिशतसमुद्राव्यसाचिव्यभाव्य-

ज्वालामालाकरालं विपदपहतये रामवाणं स्मरामः ॥ ६४ ॥

पाथःकाथासहाधःपतदुरुमकरत्रन्तपर्यस्तयादो-

निर्वृत्तावर्तचक्रभ्रमणविवलदुत्ताननिष्प्राणमीनम् ।

निष्ठापत्रुत्खदङ्गप्रकरपटपटध्वानसंरुद्धमच्छि

यश्चक्रे प्रागिषुं तं खरमथनकराम्भोजभाजं भजामः ॥ ६५ ॥

उत्कामत्प्राणनक्राननबिलविगलत्प्राङ्गिणीर्णाम्बुमर्त्यै

धूम्यासंसर्गताम्यद्रजनिचरकुलत्रासमुक्ताधिवासम् ।

अन्योन्यक्षिष्टनष्टद्विरसनमनलज्वाललीनाभ्रजालं

कुर्वन्मोधिमुर्वीदुहितृपतिशरः पातु नः क्षेमहेतुः ॥ ६६ ॥

संमुह्यत्मह्यकन्यं तरलितमुरलं जृम्भितातङ्कगङ्गं

सद्यःक्रन्दत्कलिन्दात्मजमवशलुठन्नर्मदातुङ्गभद्रम् ।

खेलज्वालावलीदक्षुभितमग्भसोद्वेलकल्लोलचके

विक्रोशत्यम्बुगणौ ग्धुपतिविशिखः पातु मां यातुमाथी ॥६७॥

अन्योन्यक्षिष्टवीचीभुजलतमभितःकीर्णशैवालकेशं

लोलत्पद्मेक्षणान्नस्रवदमितमधुस्यन्दवाप्पानुबन्धम् ।

चक्रन्दुः मिनधवो यन्मुखवलदनलज्वालतान्ते स्वकान्ते

मः श्रेयस्ताटकेयप्रमथनविशिखो यच्छ्रतादिच्छ्रतां नः ॥ ६८ ॥

वैडूर्यन्निग्धमुग्धद्युतिरमग्धुनीमुख्यनारीपरीतो

रत्नस्रञ्जौलिगत्मप्रभवमणिगणालंकृतो रक्तचेलः ।

यस्मिन्प्राणान्तदण्डप्रणयिनि समुपागम्य रम्यैर्वचोभि-

र्भक्त्या तुष्टाव वद्धाञ्जलिपुटमुदधिस्तत्रभोग्गमीडे ॥ ६९ ॥

अन्वञ्चज्जह्नुकन्याशिशिरकरतलामृष्टनिष्टसभाग-

न्नातप्रेमामधन्वन्तरिकरकलितच्छिन्नगात्रार्द्रपट्टः ।

काङ्क्षन्मोधिर्गन्तर्धनममृतरुचेरान्मजस्याङ्कपालिं

नित्ये यद्गन्तमुक्तः कथमपि दिवसं तं भजे रामबाणम् ॥७०॥

अङ्कालंकारलङ्कापुरशिखरशिलाचक्रविक्रान्तवीर-

क्ररक्रोधाट्टहामश्रवकुपितकपिध्वेडिताम्रेडितानि ।

ज्यानिर्घोषेऽतिशय्य प्रवहति विहगाग्रहसा संहमन्तं

तं रक्षश्चक्षुरुष्णंकरणमधिर्गणं रामबाणं नमामि ॥ ७१ ॥

कृतं येनापतत्तद्रणशिरमि शिरः श्मश्रुलं रश्मिकेतोः

मुप्तश्च न्यपप्तद्भुवि दलितशिरा यज्ञकोपेन साकम् ।

भग्नं द्रागभिकेतोरपि धरणिगतं शीर्षमाकार्षि कङ्कै-

लङ्कतङ्कैकहेतुः स शरपरिवृढः पातु सीताधिनेतुः ॥ ७२ ॥

सातङ्कामर्त्यसङ्घानभिलषितनिजालोकनं शोकनम्र-
 सर्वन्दीनिर्भराश्रुस्त्रपितमषिरजोद्रीर्णपाथः कणार्द्रम् ।
 उन्मीलत्कैलिकोपाकुलमयतनयामात्रदृष्टप्रणामं
 दाशग्रीवं किरीटं रणभुवि विकिरत्रामबाणः पुनातु ॥ ७३ ॥
 वेगादाकाशवीथ्यामुपरि परिरहरत्तत्रवृन्दं विभिन्द-
 त्नाकर्षन्काककङ्कप्रकरमधिनभश्चक्रमुच्चैर्भ्रमन्तम् ।
 दोर्दण्डः कौम्भकर्णः कपिवरदलनप्राप्तदम्भोलिकैलि-
 येन व्यालूनमूलः क्षितिमभजदयं त्रायतां रामबाणः ॥ ७४ ॥
 निर्घातकृत्पातध्वनिचकितजगद्भुगभृगभर्मम-
 कोडावध्यङ्गपीडाकुलममरकुलोन्मुक्तहर्षाट्टहासम् ।
 यत्कृत्तान्यां पदान्यां द्रुतमपतदधः कौम्भकर्णं शरीरं
 तस्मादन्यं न मन्ये रघुवृषभशराद्रक्षणे दक्षिणं नः ॥ ७५ ॥
 त्रमनापावृत्तमत्तद्विपचकितललद्दुष्टतुङ्गोष्टृष्ट-
 भ्रश्यत्रैः साणिकाशुत्रुटितपदपुनः संध्यपारीणवैद्याम् ।
 लङ्कां मुग्रीवविग्रीकृतविवृतनमारन्ध्रभीमो न्यरुन्ध-
 द्राङ्मूर्धा कौम्भकर्णां यदपहतगलः पातु बाणः स नेतुः ॥ ७६ ॥
 निष्पिष्टानल्परक्षः कपिकुलममकृद्भ्रतले पातुकस्य
 क्षिप्तोदञ्चद्विमानम्बलितमुरमुपर्यम्बरे चोत्पतिष्णोः ।
 वृत्तं यत्कृत्तमूर्धः क्षणमधिसमरं कुम्भकर्णस्य नृत्तं
 भूता मामेति भीताः कथमपि ददृशुस्मन् भजे रामबाणसु ॥ ७७ ॥
 बाणा लनाः सुराणामपि पिशितभुजो येन कङ्कच्छदाङ्क-
 प्रेङ्खत्पुङ्खभिरामा रणभुवि तरसामाकरा माकराक्षाः ।
 नीतस्तातस्य पार्श्वं तदनु स्वरमुतोऽप्यस्त्रशस्त्रप्रवीण-
 स्तेन सस्ताटकारेरिह वयमिपुणा केवलं सावलम्बा ॥ ७८ ॥

१. 'परिसरत्रवृन्द' इति स्थिते भव्यः पाठो भवेदिति भाति. २. 'कौम्भकर्णः
 कथमपि कपिभिर्बिद्धते दूरमद्रा' इति पाठभेदो दृश्यते.

कोदण्डादुज्जिहानो नमदमग्वधूसंघसंगीतकीर्तिः

प्रीणन्गीर्वाणलोकं यमिकुलसहितं तेजसा जृम्भितेन ।

रामम्यामित्रवर्गं मथितुमखिलमाबालमुत्साहपर्या-

णद्धोऽस्माकं शुभानि स्तवकयतु शरो वेगनिर्धृतमेघः ॥ ७९ ॥

निर्गच्छद्वैरिवर्गच्छलजलदकुलोन्मुक्तनागचधारा-

विच्छेदाभिज्ञकङ्कच्छदजवपवनप्रेङ्खितकृग्पुङ्खः ।

बाणो गमम्य शाणोपलनिशितशिखाधालध्रव्यावदात-

द्वादिन्याख्यातशातक्रतवदुग्निदुर्भिक्षयोगः पुनातु ॥ ८० ॥

मौर्वीटंकाग्ग्वीकृतयुगविगमोद्भूतजीमूतशब्दे-

श्चापैरुद्भ्रान्तचामीकरमयाशिवरैर्मुञ्चतोऽस्त्रप्रपञ्चम् ।

तूणैर्गक्षीणबाणैर्गविगहितवहान्मङ्गुशो वीरगमा-

न्संग्रामे दर्शयन्तं तमग्निप्रिपदे नौमि रामम्य बाणम् ॥ ८१ ॥

व्याकीर्णस्वर्णपट्टद्युतिविशददिशं वैरिधैर्यप्रणाडी-

नुण्टाकध्वानघण्टाघटितमदटानि मण्डलीकृत्य चापम् ।

सङ्ग्रामे रामचन्द्रे मगति भुवि दिवि च्छिन्नभिन्नापविद्ध-

कव्यादव्याहताम्भोवहनिवहमहं भावये बाणराजम् ॥ ८२ ॥

आगद्धं युद्धभूमिं निशितनिजशिखाकृत्तमत्तेभकुम्भ-

प्रश्च्योतद्रक्तनिश्चप्रचधुमृण्णगमालेपदत्तावलेपाम् ।

मोत्कण्ठः पुण्डरीकस्रजममृजदगं स्वण्डिताग्निप्रकाण्ड-

श्चेतच्छत्रच्छलाद्यो हृदि सपदि स मे रामबाणोऽस्तु भूत्यै ॥ ८३ ॥

साटोपाघातगादवृत्तितपटुगटत्कङ्कटोद्धाटिताङ्ग-

कव्यादोर्गकवाटभ्रमणलगदमृक्पङ्कभृत्कङ्कपत्रः ।

आकपन्नेकमाकस्मिकमिव तटितः स्वण्डमुच्चण्डवेगः

क्रीडैर्नीडानपीडाव्यपनुदपनुदेद्रापदं रामबाणः ॥ ८४ ॥

१. अत्र प्रतिपादं निर्यातप्रथमाक्षरसंकलनया 'को न संप्रीयते रामबाणस्तवे'
इति स्रग्धरणीपादंभ्यो लभ्यते. २. ईडानाः स्तुवन्तो जनास्तेपामातिहारी.

कृत्तक्षिसाश्वकुक्षिसुतरुधिरमिलद्वध्रिकागृध्रुगृध्री-

सङ्घानाघ्रातजङ्घाकरिककरिकरच्छेदविसंसीमांसा ।

चक्रे येनारिसेना विदलितनिपतद्दुष्टवीरास्यदष्ट-

स्कन्धकन्दच्छृगालभ्रमणकलुषिता रामबाणं तमीडे ॥ ८५ ॥

कृन्तद्रोमायुदन्तकृकचकटकटात्कारघोरास्थिकूटं

कङ्कोरुत्रोटिटङ्गुटितपटपटाकुर्वदुच्चण्डमुण्डम् ।

चक्रं यत्कृरशल्यक्रमणविगलितप्राणमार्सीदरीणां

तन्यान्मे भूमिकन्यासहचरविशिखन्नापनिर्वापणं सः ॥ ८६ ॥

कस्मैचित्कापि मैत्री निरुपधि द्विदिशे दशमुख्याय येन

क्षेमं यत्संनिधाने समिति पृतनया दशमुख्या ययं न ।

तस्य श्रीगघवेन्दोर्गरचकितशर्चादेवनानाशुगन्तं

भक्तान्कुर्वन्तमीडे मुलभमुखनदीदेवनानाशुगं तम् ॥ ८७ ॥

क्षीणौजःकौणपासृक्कणविकिरणतो द्राग्रणक्षोणिकोणं

शोणीकुर्वाणमुद्यद्रणरणकरणद्रावणद्रावणज्ञम् ।

प्राणत्राणप्रवीणं प्रणतिचणनृणां प्रकणद्वेणुवीणा-

पाणिस्वस्त्रैणवार्णीगुणितगुणगणं गमबाणं प्रणौमि ॥ ८८ ॥

कौलीहर्यक्षकण्ठध्वनिभरपरुषं कुर्वतामदृहासं

साटोपन्यस्तपादक्रमनमितभुवां भग्मशूलद्रुमाणाम् ।

१. दशमुख्याय धीवरधेष्टाय येन राघवेन्दुना इति प्रथमपादे. दशमुख्या दशमुखसंबन्धिन्या यये प्राप्तम्. 'या प्रापणं'. कर्मणि लिट्. आत्मनेपदम्. नेति नञ्प्रतिषेधे इति द्वितीयपादे. अरिचकितस्य रावणाद्गीतस्य शर्चादेवस्य महेन्द्रस्य नानाविधाः याः शुचः श्लोकाः तामामन्तं नाशप्रदमिति तृतीयपादे. मुखमेव नदी मुलभ मुखनद्यां देवन विहारो येषां तान् सुलभमुखनदीदेवनान्; आशुग बाण तमिति यच्छब्दप्रतिनिर्देशः.
२. रावणद्रावणज्ञं रावणं विद्रावयन्तमित्यर्थः. ३. अदसीयशृङ्गारतिलकभाणं—

'कौलीहर्यक्षकण्ठध्वनिभरपरुषं कुर्वतोरदृहासं

साटोपन्यस्तपादक्रमनमदवनि भ्राम्यतोर्मण्डलेन ।

निर्घातकूरमुष्टिप्रहतबृहदुरस्तारटात्कारघोरा

युद्धारम्भा हिडिम्बानिलमुतबलयोर्मल्लयोरुल्लसन्ति ॥ १४८ ॥' इति.

निर्घतकूरमुष्टिप्रहृतवृहदुरस्तारठात्कारघोरे

युद्धे निर्दग्धलङ्कं रघुपतिविशिस्वं नौमि रक्षःकपीनाम् ॥ ८९ ॥

तं वन्दे रामबाणं रजनिचरचमूः स्वां पुरीं यत्प्रभाभिः

सालंकारामवाटीकत मदविधुरा बन्धुरागा विनेत्रा ।

वर्षित्रा येन चाथ ज्वलनमजनि न प्रापिता दौरवस्थ्यं

सा लङ्कारामवाटी कतमदविधुराबन्धुरागा विनेत्रा ॥ ९० ॥

संस्पर्धोरन्धयुद्धाभिमुखदशमुग्वकूरपादप्रचार-

न्यञ्चद्भूकुञ्चिताङ्गद्विरमनवरसंप्रार्थितस्वपवृत्तिः ।

चापारोपाय कुप्यन्निव दिशि ददृशे यो विलम्बासहत्वा-

ज्वालाजिह्वालवक्रः स दहतु महतीमापदं रामबाणः ॥ ९१ ॥

कल्पान्तोद्भूतवातभ्रमितजलधरोद्धोषगम्भीरगर्ज-

द्रक्षोनाथाट्टहामश्रवणसरभमोत्पुप्यदान्ध्ये फणीन्द्रे ।

येनार्चिर्वृन्दसंदर्शितविविधजगच्चक्षुषा दिक्षु साक्षा-

दक्षान्त्येवोदलामि क्षिपतु स विपदं क्षिप्रमैश्वाकबाणः ॥ ९२ ॥

शार्दूलकोष्ठुकोलश्रस्वरमकरहर्यर्क्षकाकोलकङ्क-

श्येनाम्यानाशरेशभ्रमदलघुधनुश्चक्रमुक्तान्पृषत्कान् ।

१. सालकाराम, अवाटीकत, मदविधुरा, बन्धुरागा, विनेत्रा, इति प्रथमार्थे; सा, लङ्कारामवाटी, कतमत्, अविधुराबन्धुरागा, विनेत्रा, इति द्वितीयार्थं पदच्छेदः. यत्प्रभाभिः यस्य बाणस्य तेजसा हेतुना विनेत्रा विगतनयना अत एव मदविधुरा युद्धगर्वरहिता बन्धुपु रागो यस्याः सा बन्धुरागा । बन्धूनेवाभिलषन्ती न तु युद्धे शरीरत्यागमिति भावः । रजनिच चमूः सालकारां अलंकारैः रम्भास्तम्भतोरणमालिकादिभिः सहिताम् । रामबाणपतनान्पूर्वमिति भावः । पुरीं अवाटीकत । युद्धभूमिं परित्यज्य प्रामवतीत्यर्थः । 'टीकृ गती' । अवपूर्वात्ततो लट् । आत्मनेपदम् । अथ तदनन्तरम् । ज्वलन वर्षित्रा । वृषेभ्यन्तादतस्तृतीया । विनेत्रा शिक्षकेण । दुर्जनानामिति शेषः । येन बाणेन सा प्रसिद्धा लङ्काया आरामवाटी उपवनवाटी । वीनां पक्षिणां धूः विधुरा । 'ऋक्पूः-' इति समासान्तः । विधुरया पक्षिभरेण बन्धुरा मनोज्ञा अगाः वृक्षाः सा न भवतीति अविधुराबन्धुरागा सती । दग्धत्वादिति भावः । कतमत् कीदृशम् । इतमत्प्रत्ययान्तः किञ्चन्दः । दुःस्वरूपा अवस्था यस्याः सा दुरवस्था, तस्या भावः दौरवस्थ्यम् । तच्च बहुविधं पक्षिदाहवृक्षदाहलतादाहादिदुःखानां बहुत्वात् तं रामबाणं वन्दे.

तारोल्काधूमकेतुग्रहदहनतडिच्चन्द्रचण्डांशुवृत्त्या

छिन्दानं दाशरथ्याशुगमधिसमरं चिन्तये शोकशान्त्यै ॥ ९३ ॥

लीलाविक्षिप्तशूलाशनिमुसलगदामुद्गरप्रग्रहोमं

यस्मिन्नाश्चर्यचर्ये कवल्यति बलादात्मनोदस्तमस्त्रम् ।

पौलस्त्यः श्वासवेगगल्पितरदपटश्रीनिंशश्वास शश्व-

त्समै विस्मेरविद्याधरनयनकृषे नौमि रामाशुगाय ॥ ९४ ॥

क्रुद्धत्पौलस्त्यहस्तभ्रमितधनुरपश्चिष्टघोरास्त्रसृष्टा-

न्ध्वेलज्वालाजटालान्पिहितदशफणामण्डलान्कुण्डलीशान् ।

हत्त्वा संवर्तमेधस्फुरदुरुगरुदास्फालनिर्धूतमूर्ध्नो

विक्रामन्व्योमि चक्रायुधरथवपुषा पातु रामस्य बाणः ॥ ९५ ॥

हुंकारत्रस्तविश्वत्रयममरपतिप्रार्थितभ्रूनिदेशं

प्रेम्णा संचारिताक्षं मुहुरपि च परस्त्रैणतुङ्गस्तनेपु ।

मध्वासागाद्रकृचं मदनकलमयापत्यपीताधरोष्ठं

मूर्धानं निर्धुनानो युधि दशशिरसः पातु मां रामबाणः ॥ ९६ ॥

सद्यःकृत्तापविद्धत्रिदशपथसमाकीर्णपौलस्त्यमूर्ध-

द्राधीयःश्मश्रुपाशप्रथितपदवलदृष्टसंपातगौद्रे ।

युद्धारम्भे सुशिक्षावशदुरवगमादानसंधानमोक्ष-

स्तादृक्षो रामबाणो वितरतु नितरां भव्यमव्याहतं नः ॥ ९७ ॥

कृत्तप्रभ्रष्टदृष्यद्दशवदनशिरःपिण्डतालीफलाली-

मुह्यत्काकोलकोलाहलमुहुरनुहुंकारिगोमायुभीमाम् ।

कुर्वन्सङ्ग्रामभूमिं कुतुकघनमनश्चारणस्त्रैणमुक्त-

प्रभ्रश्यत्पारिजातप्रसवसुरगभिलः पातु रामस्य बाणः ॥ ९८ ॥

संज्ञामे रूपमानादमरभयवहाद्विन्ध्यमेरूपमाना

निर्यन्त्रीराक्षसीसाकृतिरदनमुखी वाहिनी राक्षसी सा ।

१. रूपमानात् रूपप्रमाणात् । विन्ध्यमेरूपमाना विन्ध्यमेरुतुल्या । उचुङ्क्षुरीरेस्व-
र्यः । रक्षोनिष्ठमुचुङ्क्षुरीरत्वं तद्वाहिन्यामारोपितम् । निर्यन्त्रीरे शोकेन विगलद्वाष्ये अ-
क्षिणी येषां तानि निर्यन्त्रीराक्षाणि । सीसाकृतयः श्वेततया सीसतुल्यरूपा रदना येषां

दृष्ट्वा तत्रास कृत्तं दशवदनशिरो येन तत्रासकृत्तं
 बाणं वन्देऽवमान्यं भगवत उदयद्वैभवं देवमान्यम् ॥ ९९ ॥
 हाहाकुर्वाणमर्वाशरनिकरमविस्त्रम्भिणो जम्भजेतु-
 भृत्यैरभ्येत्य दृष्टं मुदितकपिकुलास्फालितोद्धूतबालम् ।
 आहत्य श्येनकङ्कावलिदलितभुजाभ्यन्तरं स्यन्दनान्ता-
 लङ्केशं भ्रंशयन्तं रघुपतिविशिखं नौमि रोगोपशान्त्यै ॥ १०० ॥
 यत्पत्रं तन्मवित्रीभवति हनुमतो नीलसुग्रीवसर्गा-
 वायतौ यत्फले चानिशामिनशशिनौ गच्छतो यच्छरीरे ।
 अन्यत्किं यद्गुरिम्णि त्रिपुरहरधनुर्दुग्धसिन्धोश्च मन्थः
 पौलस्त्यप्राणहारी युधि भवतु स मे रामबाणः शरण्यः ॥ १०१ ॥
 आदौ मागीचमात्रप्रचलितचरणन्यासनिर्वृत्तरेखं
 पश्चात्क्रामत्वराश्चद्विगदरथभटाक्रान्तिवैपुल्यभाजम् ।
 निस्तीर्णं कुम्भकर्णप्रभृतिभिर्गमद्बन्धुभिः स्यन्दितैः प्रा-
 ग्यत्कृतः पङ्क्तिवक्रो यमनगरपथं रामबाणं तमीडे ॥ १०२ ॥
 कल्याणं रामबाणः कलयतु भुवनातङ्गनिम्नन्दलङ्का-
 नाथस्वच्छन्दवन्दीकृतरुदमरस्त्रैणनिर्मोक्षदक्षः ।
 निर्विघ्नारम्भरम्भाकुचकलशपरीरम्भसौख्योपलम्भ-
 स्त्रिखज्जम्भारिमंभावितविनतजनत्राणचातुर्यधुर्यः ॥ १०३ ॥
 यैश्चण्डीजानिशैलग्रहणकृतधियः खण्डितेन्द्रानिलाग्ने-
 र्लङ्कानाथस्य कण्ठानहह कदलिकाकाण्डकर्तृ चकर्त ।

तानि सीसाकृतिरदनानि । एवंविधानि मुखानि यस्याः सा तथोक्ता वाहिनी । राक्षसी
 रक्षःसंबन्धिनी । सेति प्रसिद्धा । तत्रास त्रस्ता बभूव । कृत्तं छिन्नम् । तत्र तस्मिन्स-
 ज्जामं । असकृत् बहुकृत्वः त बाणं वन्दे नौमि । अवमादधमादन्यं उत्तममित्यर्थः । उ-
 दयद्वैभव उद्यत्प्रभावम् । देवानां मान्य पूज्य देवमान्यम् । इति क्रमेण पदच्छेदः पदा-
 यत्स्वावगन्तव्यः .

१. 'यस्य पत्रेषु पवनः फले पावकभास्करा । शरीरमाकाशमयं गौरवे मेरुमन्दरा ।'
 इति रामायणे. २. निरोप्यवर्णश्लोकः

हर्षेणाशेषगीतं त्रिजगति नितरां दृश्यते यस्य तेजः

सः श्रेयस्ताटकारेः करतलकलितः सायकः साधयेन्नः ॥१०४॥

भास्वद्भानुप्रभावाभिभवपटुरुरुस्वप्रभाभिर्विधून्व-

न्सौवर्गोपल्लवौघोद्भवमृजु मुमनोभावसुप्रापरूपः ।

पापव्यालोपमायुर्विभवमपि मधुस्वादुवाग्गुम्फमावि-

ष्कुर्वन्प्रहेषु बाणो भवतु शुभवहोऽसौ सुबाहुद्विषो वः ॥१०५॥

स्वच्छन्दं यश्चकार प्रबलनिशिचरव्यूहमारी चलाव-

स्थानां लङ्कासमृद्धिं प्रतिभटपरिभाव्यूहमारीचलावः ।

वाणं तं प्राप्तसीतारमणकरसरोजं भजे त्रासितेन

ख्यातस्तोत्रे दशाम्येऽपि च कृतकदनं जम्भजेत्रा सितेन ॥१०६॥

सांभावज्ञानसत्रापहतिनिरतभिल्लोचरक्षाविलासा

सालाविक्षारकल्लोलजलधितनुगग्रामसक्ता सदासा ।

१. सर्वोपग्रहवर्णश्लोकः २. निशिचरणां व्यूहं समूह मारयितुं शीलमस्या-
स्तीति निशिचरव्यूहमारी । चलं अवस्थान यस्यास्तां लङ्कासमृद्धिम् । प्रतिभटान्
शत्रून् परिभाविन् शीलमस्यास्तीति प्रतिभटपरिभावी । तादृश ऊहो बुद्धिविशेषो
यस्य सः । तथोक्त मारीच लुनातीति प्रतिभटपरिभाव्यूहमारीचलावः । प्राप्तं सी-
तारमणकरसरोजं येन सः तथोक्तम् । भजे नमस्कृवं । त्रासितेन तर्जितेन । जम्भजेत्रा
दन्द्रेण । सितेन बद्धेन । 'पिबू वन्धने' क्तः । इति पदच्छेदः पदार्थश्चावगन्तव्यः.
३. सभासंबन्धिनः साभाः सभायोग्याः । महान्त इत्यर्थः । तेषामवज्ञानं अवमानम् ।
सत्रस्य यज्ञस्य अपहृतिः विघातिः । सांभावज्ञाने सत्रापहृतां च निरतास्तपरा मारीचादयः
तान्निभनतीति सांभावज्ञानसत्रापहतिनिरतभिन् । लोकरक्षेव विलासो यस्याः सा त-
थोक्ता । 'इषुर्द्रयोः' इत्यमरोक्तेरिषुविशेषणस्यापि स्त्रीलिङ्गता । सालाः सप्तसालाः, अविः
शूलः, क्षारकल्लोलजलधिः लवणोमिसमुद्रः, तेषां तनुषु मज्जतीति सालाविक्षारकल्लोलज-
लधितनुमक् । रामसक्ता रामसंबन्धिनीत्यर्थः । सदा आसो गतिर्यस्याः सा सदासा । अस-
तेर्गल्यर्थादास इति भावे घञ् । पत्रांशे वायुरूपेत्यर्थः । सादो विशरणम् । नाश इत्यर्थः ।
तेनासक्ता असंबद्धानित्या । आकाशरूपेत्यर्थः । समुच्चलमप्र यस्याः सा समप्रा । अग्नि-
सूर्यात्मकाप्रत्वादिति भावः । 'यस्य पत्रेषु पवनः फले पावकभास्करौ । शरीरमाकाश-
मयं गौरवे मेरुमन्दरौ ॥' इति रामायणे । तामस्त्रानिरासा । तामसः तमःप्रधानत्वा-
द्वावण उच्यते । तं हन्तीति तामसप्री । 'अमनुष्यकर्तृके च' इति हन्तेष्टः । न विद्यते रामस्य

सादासक्ता समग्रा दिशतु शुभमिषुस्तामसन्नानिरासा
 सारानिम्ना समस्ताशरभटनिकरत्रासनज्ञावभासा ॥ १०७ ॥
 पायात्स्वीयाभिघातक्षतदशमुखदोर्मध्यमन्दोष्णनिर्व्य-
 द्रक्तात्यन्तोपयोगश्रमभरित इव स्वामिहस्ते निषण्णः ।
 प्रक्रान्तस्तोत्रशक्राम्बुजभवगिरिशप्रष्ठसौवर्गवर्ग-
 स्वैरस्वागज्यभोगप्रणयनमुभगं भावुको रामबाणः ॥ १०८ ॥
 इति श्रीरामभद्रदीक्षितविरचितो रामबाणस्तवः संपूर्णः ।

कविवरनरहरिविरचितं

शृङ्गारशतकम् ।

शब्दब्रह्ममयी चकाम्ति मुरली यत्राद्भुता मोहिनी
 यत्राम्ने शुकनागदादिनिहितं प्रेमैव पीताम्बरम् ।
 यत्राद्वैतसमाधिमग्नमनसं निद्रामयी श्यामता
 गोपीलोचनचुम्बितं नरहरेः क्षेमाय धामास्तु तन् ॥ १ ॥

सकाशान्निरागो यस्याः सा अनिरामा । शत्रुन हत्वा पुनस्तूर्णीरप्रवंशादिति भावः । ताम-
 ग्नी चासी अनिरामा चेति कर्मधारयः । पूर्वपदस्य पुवद्रावः । तामसन्नानिरासा । सा
 प्रसिद्धा । आगनिम्ना अरीणाममहः आरं तस्यानिम्ना अनधीना । 'अधीनो निम्न आयत्तः'
 इत्यमरः । शत्रुभिर्वशीकर्तुमप्यशक्ता । 'एतदस्त्रबल दिव्य मम वा त्र्यम्बकस्य वा' इति
 रामायणोक्तमिति भावः । समन्ताश्च ते आशरभटा राक्षसभटाश्च तेषां निकरस्य यत्रासनं
 तर्जनं तस्य ज्ञः अवभामः ज्वाला यस्याः सा । स्वज्वालादर्शनमात्रेण राक्षसास्त्रसन्तीति
 भावः । पद्मबन्धोऽयं श्लोकः

१. इमां रामचापस्तव-रामबाणस्तवौ सटिप्पणकौ तत्रारनगरवासिभिः टी. एस्. कुप्पु-
 स्वामीशास्त्रिभिः प्रेषितां, रामबाणस्तवस्य प्रथमावधि त्रिशतिश्लोकपर्यन्तं च त्रिचिनाप-
 ल्लिवास्त्रिभिः ज. से. नटेशशास्त्रिभिः प्रेषितम्, इति तेषामुपकारगौरवं विभृमः.
 २. अयं हि कविवरनरहरिः कदा कतमन्महीमण्डल मण्डयामासेति न निश्चितम्.
 परंतु स्वकीयेऽस्मिन्नेव शृङ्गारशतके 'श्रीकालिदासकवितामुकुमारमूर्ते वाणस्य वाक्य-
 मिव मे वचनं गृहाण । श्रीहर्षकाव्यकुटिलं त्यज मानबन्ध वाणी कवेर्नरहरेरिव संप्र-
 सीद ॥ ८९ ॥' इति श्लोके वाणश्रीहर्षवर्णनेन ताभ्यामर्वाचीनः प्रतीयते. ३. अस्या-
 दर्शपुस्तकं तु महामहोपाध्यायस्वर्गवामिपण्डितवरदुर्गाप्रसादशर्मभिरेव संवत् १९४२
 मध्ये काशीनाथशर्मणा लेखयित्वा स्वकीयपुस्तकसंग्रहे स्थापितमासीदिति बोध्यम्.

ये केचित्सुधियः सदुक्तिनिधयः संतुष्टवाग्देवता-
 स्तेषां काव्यरसामृतानि वदने नित्यं वसन्त्येव हि ।
 तेऽपि श्रोत्रपुटेन वाङ्मयरसं पातुं सतृष्णाः सदा
 तस्मादेष रसाधिको नरहरेः काव्यश्रमः सार्थकः ॥ २ ॥
 कालिन्दीजलकेलिकौतुकवती नीलाञ्जनश्यामला
 चञ्चत्केकिकलापकोमलतनुगौराङ्गि वेणी तव ।
 वाचाटैः कविभिस्त(स्त्व)दीयमुषमा बाले कथं वर्ण्यतां
 वाग्ग्मश्रेणिशिरोमणिर्नरहरिर्यद्वर्णने मुह्यति ॥ ३ ॥
 बाले वीत(चीन)पटाञ्चलेन पिहिता भीमा प्रलम्बा भृशं
 श्यामाङ्गी मणिमण्डिता फणवती वैणी भुजंगी तव ।
 दष्टोऽयं तरुणस्तया नरहरिस्त्वं मञ्जुहासामृतै-
 रेनं जीवय सत्वरं शिवशिव प्राणानसौ त्यक्ष्यति ॥ ४ ॥
 मुक्तामण्डितकर्णाङ्गुक्तिरुचिरे विम्बोष्ठरत्नाकरे
 पर्यन्तस्थितनीलकुन्तलवने लावण्यकलोलिनि ।
 चार्वाङ्ग्या मधुरस्मितामृतनिधौ शोभासमुद्रे मुखे
 वत्तु(चक्षु)र्मीनमनोहरे नरहरेश्चेतो निमग्नं सखि ॥ ५ ॥
 दंपत्योर्ननु मौनमेव सुदृढं नामग्रहो न द्वयो-
 व्रीडा हन्त विलोकने नरहरे तत्रापि तिर्यग्गतिः ।
 सांमुख्ये मुखमावृणोति वनिता भ्रूभङ्गिनी सर्वदा
 प्रत्यक्षो रण एव केलिसमये वैरं नु तत्प्रेम नु ॥ ६ ॥
 स्मेरास्ये कलया कयापि तरुणे लीलारसप्रार्थके
 नम्रास्या करवारिजेन बलयं व्यावर्तयत्यङ्गना ।
 मत्कण्ठे मृदुमुन्दरे सबलयं बाहुं निधेहीत्यमुं
 भावं तस्य महाकविर्नरहरिर्जानाति नान्यो जनः ॥ ७ ॥
 रक्तान्येव रदक्षतानि वदने गात्रेऽपि रक्ता पटी
 रक्तान्येव नखक्षतानि हृदये रक्ताः कटाक्षोर्मयः ।

रक्तोऽयं सविशेषमेव दयितो नित्यानुरक्ता वधू-
 र्यूनो रागरसात्मकं नरहरे रागाद्वयं दृश्यते ॥ ८ ॥
 मानो मुक्तिमुपागतः प्रथमतः पश्चान्मिलञ्चेत्सो-
 मीनं मुक्तिमुपागतं नरहरे मुक्तिं गता कञ्चुकी ।
 नीवी मुक्तिमुपागता रतिरसे मुक्तिं गताः कुन्तला
 मुक्तिक्षेत्रमिदं महत्परिचितं मुक्तेः सुखं रागिणा ॥ ९ ॥
 आलापे मधुगस्मितानि तनुते गृह्णाति कण्ठस्थलीं
 तल्पं कल्पयति स्वयं नरहरे मुस्निग्धमालोकते ।
 आश्लेषे मृदुसीत्कृतानि कनुते(!) चाद्रूनि रम्ये रते
 क्रीतोऽहं कतिधा न किं तदपि मां क्रीणाति लीलाशतैः ॥ १० ॥
 अग्रे नृत्यति हावभावचतुरं नेत्रद्वयं चञ्चलं
 पार्श्वे कङ्कणकिङ्किणीप्रभृतयो वादित्रमातन्वते ।
 गायन्ति भ्रमराः सपुष्पकवरीसौरभ्यलुब्धा इमे
 रामे शंसति कौतुकं नरहरेस्तौर्यत्रिकं ते तनुः ॥ ११ ॥
 कान्तिः पावकसंनिभापि सुखदस्पर्शा यथा चन्द्रिका
 वक्त्रा(क्रे) वाक्यपरम्परा नरहरे पीयूषधारानिधिः ।
 अत्यन्तं कठिनौ तथापि हृदयानन्दाय वक्षोभवौ
 दृक्पाता निशिताः शरा इव परं पुष्पाञ्जलिश्रेणयः ॥ १२ ॥
 दूरीकृत्य दुकूलमन्त(म्ब)रवरं गाढान्धकारे गृहे
 संश्लिष्टैव दुकूलकोमलतनुः सर्वात्मना मुन्दरी ।
 गात्रं नाम दुकूलमेव सुदृशस्तेनामुना हेतुना
 संभ्रान्तस्य दुकूलगो नरहरेर्नास्तं गतः संशयः ॥ १३ ॥
 केचित्कूरकटाक्षबाणनिहताः संपातिता भूतले
 केचिद्भाषणमाधुगीहृतधियस्तिष्ठन्ति मोहं गताः ।
 ये केचित्प्रपलायितुं कृतधियो जालेन ते यन्निता
 बालेयं स्मरदेवता नरहरे आखेटकं खेलति ॥ १४ ॥

अक्षान्मुञ्चति बल्लभे बलयति स्निग्धान्कटाक्षानियं
 दायं स्थापयितुं नतस्य वदनं संस्तूय संचुम्बति ।
 सारीं मारयति प्रिये रसभृता भवेन सीत्कारिणी
 नारी सारसलोचना नरहरे सारीफलैः खेलति ॥ १५ ॥
 चित्रे कौशलमागता कृतवती पत्रे प्रियस्याकृतिं
 प्राणेशम्य मुखं निपीय मुखदं भूयोऽपि संचुम्बति ।
 उद्भिन्ने मकरध्वजे मुहुरियं कण्ठग्रहायाकुला
 संतापेन समन्विता नरहरे संमूर्छिता दृश्यताम् ॥ १६ ॥
 विश्लेषज्वरपीडितान्नरहरे संतापयत्युच्चकै-
 र्दुःखं यान्ति यथा यथा विरहिणो मार्गस्तथा मोदते ।
 वामाङ्गीकृतशैलराजतनयं पश्यन्भवं भम्ममा-
 जातोऽयं स्वयमेव भूतपतिना नायं कृतो भम्मसात् ॥ १७ ॥
 न्यस्ताः कङ्कतिकापथि प्रणयिना भूयोऽपि कृष्टाश्च ते
 निम्नत्वं न हि यान्त्यमी नरहरे दर्पं गताः कुन्तलाः ।
 वेणी नाम कथं घटेत रमणी बन्धाय जातोद्यम-
 म्नात्प्रेम्णा शिथिलीकृते भुजयुगे बन्धः कथं मिध्यतु ॥ १८ ॥
 नेयं पश्यति मां तथापि सदयं संपश्यति भ्रूयुगं
 माने तिष्ठति मानिनी तदधरः संभाषते मां प्रति ।
 गाढाश्लेषविधिं करोतु न वर्ध्वक्षन्तु रोमाञ्चितं
 हासं नैव तनोतु हे नरहरे नीवी हसत्युच्चकैः ॥ १९ ॥
 वामाङ्गीवदने विलोचनमृगद्वन्द्वं मया वीक्षितं
 तेनैतन्मुखचन्द्र एव सुमते सत्यो मृगाङ्कः किल ।
 चन्द्रे नास्ति मृगस्ततो नरहरिस्तर्कान्वितं भाषते
 चन्द्रे चन्द्रपदप्रसङ्गवशतो जाता मृगाङ्गप्रथा ॥ २० ॥
 वामांसे लुलितः किरन्परिमलं बन्धश्लथः कुन्तलो
 भिद्रापाटलघूर्णिते स्मरसुखध्यानालसे लोचने ।

बिम्बोष्ठो नवलाञ्छनः सरभसं रोमाञ्चितावङ्कितौ

वक्षोजौ नखलेखया नरहरेरानन्दमातन्वते ॥ २१ ॥

भास्वत्कुन्तलभारमौगभमिलद्भृङ्गालिङ्गङ्कारकै-

र्लीलान्दोलितवाहुकङ्कणरणत्कारप्रकारैरपि ।

उद्दामस्मरकेलिकौतुकचलन्मञ्जीरमञ्जुस्वनैः

सीन्कारैर्मृदुमुन्दरं नरहरे बालारतं राजते ॥ २२ ॥

कोणे कापि दिशोर्भृशं नरहरे तारुण्यलक्ष्मीभृतो

वक्षस्यम्बुधरस्य संभ्रमवतीमुद्रीक्ष्य विद्युलताम् ।

तत्कालस्मरलोलकाञ्जनतनुर्धन्योऽगमि प्रेयसी

गङ्गावाग्निगङ्गिता हिमरुचो लेखेव सा खेलती ॥ २३ ॥

गम्भीरोऽपि समुत्सृको गुरुजनः शोभां नवामीक्षितुं

यात्यायाति मुहुर्मुहुर्नरहरे स्मरः सखीनां गणः ।

वेषः सर्वग्रहस्यभावपिशुनो जाताः प्रकाशा दिशः

सिद्धिं यातु कथं मनोहरतनोः केलीगृहान्निर्गमः ॥ २४ ॥

चातुर्येण चकोरचञ्चलदृशा नूनं दृशां विश्रमैः

मान्द्रस्नेहरसालसैनरहरे गगी वशं प्रापितः ।

शय्याभूषणभोजनेषु विरसः संयोगचिन्तातुरः

सर्वा विस्मृत एव देहरचनां शून्यं मनो वर्तते ॥ २५ ॥

आदर्शं वदनं प्रियस्य वदनं संयोज्य संवीक्षितं

सद्यः संमिलितं स्मितैर्नरहरे हर्षादुभाभ्यामपि ।

प्राणेश्च गतो विदेशमधुना मत्पातकैर्दरुणै-

रादर्शस्य किमु प्रयोजनमिति द्वेषेण दूरीकृतः ॥ २६ ॥

त्वं मां मुञ्च दयां विधेहि विग्हेत्यालप्य वामभ्रुवा

विश्लेषाय समर्पिता नरहरे स्थूलाश्रुमुक्तावली ।

मूर्खः प्राणपतिविदेशरसिको धाम स्मरत्येव न

प्राणानेव जिघृक्षुषे म कथं दानादिना शाम्यति ॥ २७ ॥

ज्वालाभिर्ज्वलितं जगन्नयमिदं मध्यं दिने मूर्च्छिता

यान्त्यायान्ति न मानुषा नरहरे चण्डो रविर्दीप्यते ।

कासारे किमु चक्रवाकमिथुनं विश्लिष्टमालोक्यते

कौमुद्यामिति संश्रिता विग्रहिणी व्यामोहमाविन्दति ॥ २८ ॥

संलापावसरे स्फुटं नरहरे दृष्टं शिगश्चालनं

दंपत्योर्वचने कदाचन मुद्रा हुंकारमाख्याति च ।

तेनायं पिशुनमृत्नीयमुचितं नैव द्रयोगवयो-

र्द्रीकृत्य मग्धीजनं वनितया दीपोऽपि निर्वापितः ॥ २९ ॥

पूर्वं तु स्तपितं विलोकनमुधाधारागतैः शीतलैः

पश्चाच्चन्दनचर्चितं नरहरे मुक्ताक्षतैर्गर्चितम् ।

पुष्पैः पूजितमेव शंभुयुगलं किंतु स्फुरन्पाणिजै-

र्दन्ताश्चन्द्रकलाः शिवप्रियतमान्मन्पूजनं पूजनम् ॥ ३० ॥

अस्या नीलसरोजरम्यनयने नीलं यथैवाञ्जनं

जात्या चन्दनशीतले स्तनतटे श्रीग्वण्डलेपो यथा ।

गात्रे काञ्चनपत्रमुन्दरतरं भृषा यथा काञ्चनी

बिम्बोष्ठेऽपि तथा न किं नरहरे ताम्बूलगागप्रभा ॥ ३१ ॥

कुर्वन्नेव महोत्सवं नरहरे कामाधिकैः संभ्रमैः

कामिन्यै मिलनम्य पृच्छति मुग्वं प्राणेश्वरः कौतुकी ।

वक्तुं नार्हति लज्जया परवशा संमीलयन्ती दृशौ

कर्णे तस्य तु किङ्किणीकलरवस्तस्याः मुग्वं शंसति ॥ ३२ ॥

नाथं नन्दयितुं सखे नरहरे माणिक्यमञ्चे स्थिता

वीणां वादयति स्म विस्मयमर्या जेगीयमानाङ्गना ।

गाने खेहसमन्वयः समधिको वीणाङ्गणे नाम्त्यसौ

तुल्यत्वे सति तारतम्यमनयोः मुज्ञेन विज्ञायते ॥ ३३ ॥

लावण्यैकनिधे विनोदजलधे मीनाक्षि मन्दस्मिते

नानाविभ्रमनायके नरहरिर्दासानुदासमन्व ।

आज्ञाकारिणि किंकरे परिसरे प्राणान्तपर्यन्तिनी

दुष्येक्षा दृढमानबन्धरचना रामे किमर्थं कृता ॥ ३४ ॥

उच्चैर्मेन्द्रिगमुज्ज्वलं समुदितः पूर्णः पुरश्चन्द्रमाः

प्रेमाद्र्मरुणः मग्ने नगहरे रूपाधिका नायिका ।

पर्यङ्के स्फुटफेनदुग्धधवले मञ्जुस्मितालंकृता

लीलाः साधु निर्पाय हर्षजलधौ मग्नः सखीनां गणः ॥ ३५ ॥

पूर्वं चाम् निर्गन्ध्य पाणिकमलेनामृश्य संवोधितः

पश्चात्खेलनलीलया मृदुपदैः सखेहमध्यापितः ।

कीडापद्मग्यन्त्रितो नगहर्गिक्तं यथा लालितः

कीडापद्मग्यन्त्रितो वनितया कीर्त्तथा लालितः ॥ ३६ ॥

चन्द्रे लोचनगोचरे मुग्धनिधे मा निश्चिनोत्यामनं

कञ्चुक्या हृदि संवृतप्रणयिनं निःसंशयं श्लिष्यति ।

कीरे कुर्वति संकथां प्रियतमं संभाषते संभ्रमैः

पद्मं चुम्बति चेन्मुग्धं नगहरेश्चुम्बत्यसौ तन्मयी ॥ ३७ ॥

तेना.....न्वय

.....स्य कवेर्ग्वोक्तिर्ग्वला किं ते रसं दास्यति ।

संप्राप्तानुनया विलासगमिका शृङ्गारहाराञ्चिता

साहित्येन समन्वि ता| नगहरेर्वाणीव सा सेव्यताम् ॥ ३८ ॥

जानाम्येव यथा मुग्धं मुग्धनिधेः सांनिध्यतो लभ्यते

तादृङ् नाम्नि मुग्धं मग्ने नगहरे लोकेशलोकेऽपि न ।

किन्तु प्राञ्जलिर्गप नम्रनयनो विज्ञापनामाचर-

न्कान्तश्चाटुचमत्कृतानि तनुते मानस्तदर्थो मम ॥ ३९ ॥

अथ स्रग्धरा—

केयं काश्मीरगौरी सकुमुमयमुनावर्तकान्तालकान्त-

ग्रन्थिः पूर्णन्दुवक्रा नवमृगनयना पद्मबिम्बाधरश्रीः ।

मन्दस्मेरा सुपीनम्ननभरविनमन्मुष्टिभेयोदरश्रीः

श्रोणिप्राग्भारगुर्वी नरहरिहृदयानन्दिनी मन्दमेति ॥ ४० ॥

भाले कस्तूरिकाभो वदनसरसिजे नीलचैलाव(नाञ्च)लाभः

कण्ठे काचव्रजाभः कुचकलशयुगे कञ्चुकीसंगमाभः ।

श्रोणीशैलेऽम्बुदाभो नरहरिमनसि प्रेमयाशप्रकाशो

लक्ष्मीं धत्ते नवीनां दिशि दिशि लुलितः कामिनीकेशपाशः ॥ ४१ ॥

रक्ताम्भोजं हसद्भिः करचरणतलैलांचनश्यामपद्मा

हेमाम्भोजाभिरागं मुग्धमनुदधती बालगोलम्बलक्ष्मीम् ।

नीरक्रीडानुरक्तस्मरनिहितघटद्वन्द्ववक्षोभवाङ्का

पुण्यैरालोकितेयं नरहरिहृदयानन्दिनी रूपवापी ॥ ४२ ॥

चन्द्रश्रीतस्करं तन्मुखमथ नयने तस्करे र्मानकान्तेः

कुन्दश्रीतस्करेयं रदरुचिरधरन्तस्करो विम्बभासः ।

बिल्वश्रीतस्करौ द्वौ वपुर्गपि निम्बिलं तस्करं हेमलक्ष्म्या

वस्त्रैराच्छ दितोऽयं कलय नरहरं तस्कराणां समूहः ॥ ४३ ॥

अथ मन्दाक्रान्ता—

तामुत्तुङ्गस्मनभरनमन्मध्यभागामगलै-

रासिञ्चन्तीं नयनवलनैः कामिकामाङ्कुगल्गाम् ।

पूर्णप्रेम्णा रहसि मिलितामुच्चरोमाञ्चरग्यां

कामप्यतः(न्तः) कविनरहरं कामिन(नीं) कामयामि ॥४४॥

नासाभित्तिश्रवणविवरैर्वारितं दीर्घभावा-

त्रेत्रद्वन्द्वं चतुरचपलं कस्य नाकर्षणाय ।

....स्ताम्रं दशनवमनं कं न कुर्याद्वशं वा

हासोल्लासः[....]नरहरं कस्य नो विम्भथाय ॥ ४५ ॥

नम्रं कृत्वा मुखहिमरुचिं पद्मपत्रेक्षणयाः

संपश्यन्त्याः स्फुरितमधुरं नीविवन्धं स्मितेन ।

लीलारङ्गं कविनरहरौ याचमाने नितान्त-

स्तूर्ण्णां भावः कथयति सखे लालसं खेलनेषु ॥ ४६ ॥

अथार्याः—

चौरमुजनप्रसङ्गे बन्धश्चौरस्य नरहरे नियतः ।
मदनमहीपतिगज्ये चौरैः मुजना निबध्यन्ते ॥ ४७ ॥
तृष्णातरलितचक्षुः पश्यति सग्मीं यथा पथिकः ।
एवं यदि सग्मी म्यान्नरुहग्रिपमां ब्रवीतु दम्पत्योः ॥ ४८ ॥
रमणगृहं प्रति रमणं नयनं नयति स्म नम्रनयनायाः ।
नयनेन नयनमस्या नयनपदं नरहरे भजति ॥ ४९ ॥
आ ईपन्ननुवाणीमाननमङ्गाचकार परिग्म्भे ।
तेनैवाननमस्या आननमिति नरहरिर्वदति ॥ ५० ॥
परिपूर्णचन्द्रलक्ष्म्या यदास्यते मुख्यमास्यं तत ।
तव तन्वि तादृगाम्यं नरहरिग्न्यत्र लक्षणां वदति ॥ ५१ ॥
नरहरिहृदय इवाम्या विनिमज्जन्त्या रमाधिके सरसि ।
दर्शितरङ्गतङ्कः प्रमसाग निरन्तरः स्नेहः ॥ ५२ ॥
त्वं हावभावमहिता नरहरिकवितेव मञ्जुलं वदसि ।
श्लेषे न कुरु विलम्बं श्लेषो हि मुग्धार्णवः सुमुखि ॥ ५३ ॥
चन्दनघनमलयद्वयमौग्भलाभाय भुजगवनिनेयम् ।
मृदु चलति नाभिकुहगन्नरहरिगख्याति रोमराजिरिति ॥ ५४ ॥
..... ।
मुग्धमिति वक्तुं युक्ते मुग्धमिति म लिपेर्विपर्यामः ॥ ५५ ॥
नरहरिक्रेण गलिते नीवीवन्धे मुवर्णवर्णायाः ।
हरभस्मितोऽपि मदनो जन्म नवीनं पुनः प्राप ॥ ५६ ॥
क्षीणतया न हि ग्विद्यति नरहरिग्न्यागतः स्वगृहे ।
परिचेप्यते कथं मामिति वनिता दुःग्विता भवति ॥ ५७ ॥
पञ्जरयन्त्रितचञ्चलचकोरचर्याञ्चितं चक्षुः ।
भवनगवाक्षगताया नरहरिरवलोक्य विस्मयं विशति ॥ ५८ ॥

अथ प्रहर्षिणी—

बिम्बोष्ठे करच[र]णे सुरक्तवर्णा गोमालीचिकुरकटाक्षकृष्णकान्तिः ।
 अत्यच्छा स्मितविषये विमोहनीयं निर्णीता नरहरिणा मुकुन्दमाया ॥९९॥
 बध्नन्ती करकमलेन केशपाशं पश्यन्ती मणिमुकुरे मुखारविन्दम् ।
 मीनाक्षी कुटिलकटाक्षग्वङ्गधागनिक्षेपान्तरहरिमञ्जसा जघान ॥ ६० ॥
 चार्वेङ्ग्या नरहृग्गिहतो विहारे मञ्जीरकणितवता पदाम्बुजेन ।
 संसिक्तः स तु मुधयैव मोदमानः प्रागल्भ्यं द्विगुणमवाप खेलनेषु ॥६१॥
 धम्मिल्लस्थलविगलत्प्रमूनजाला कम्तूरीतिलकलमद्विशालभाला ।
 एकान्ते नरहृग्मंगमे रमाला बाला [सा] मदनकलाविलासशाला ॥६२॥

अथ मालती—

निरवधिरतिरङ्गप्रेमरोमाञ्चिताङ्गी
 कतिपयरदरेग्वारम्यबिम्बाधरश्रीः ।
 स्फुरति हरिणनेत्रा हारिहावा हसन्ती
 नरहृग्मुखमतिमनस्करा चित्तवृत्तः ॥ ६३ ॥
 नरहरिकविगजव्याजतः शारदेयं
 कथयति वन भावं कामिनी कुन्तलानाम् ।
 तरुणशकुनिहिंसा कर्महेतोः किलेयं
 [स]विषशरकिगतव्यातता वागुगन्ति ॥ ६४ ॥
 किमपि नयनशोभा नाम पार्नायमम्या
 लसति नयनयुग्मे कृष्णसारेक्षणायाः ।
 नरहरिकविरेवं वक्ति कृत्वा विचारं
 किमु सरिति न तावत्सागरे सप्तमेऽपि ॥ ६५ ॥
 कलय कनकवल्लीतुल्यभासोऽङ्गनायाः
 कुटिलतरकटाक्षप्रेरणाशृङ्खलाभिः ।
 जिगमिषुरपि यत्र कापि कामं विलासी
 नरहरिकविराजो नागराजो निरुद्धः ॥ ६६ ॥

अमलकमलशोभाखण्डने पण्डितेयं
 तुहिनकिरणलक्ष्मीजित्वरी तुण्डकान्तिः ।
 नरहरिकविराजः कामलोलः कदाहं
 मधुंगमधुगमस्याः केलिकाले पिबेयम् ॥ ६७ ॥
 दशति मृदु धुनीते कुन्तलं मञ्जुवाणी
 धयति मधुगमोष्ठं रम्यगेमाञ्चितेन ।
 रचयति रचनाभिर्भावसंभाविताभि-
 नरहरिपरिगम्भे संभ्रमं मारमाक्षी ॥ ६८ ॥
 अगिति न कितवानां संभवैः संभ्रमानां
 नरहरिकविचेतश्चेतभा चन्द्रमुख्याः ।
 नयननलिनपाली संप्रनारीममेतं
 मल्लिमिव मरम्योः सामरम्यं समेति ॥ ६९ ॥
 मविनयमनुवारं वच्मि कृत्वा विचारं
 नरहरिपरिहारं मा कृथा दुःखभागम् ।
 हृदि कुरु नवहारं मुञ्च कोपप्रकारं
 कुरु पुलिनविहारं मुभ्रु संभोगमारम् ॥ ७० ॥

अथ पृथ्वी—

महैव हरिनामभिर्ननु न पाटितामप्यमौ
 प्रियावचनमाधुर्गं किल पपाट कीरः मुधीः ।
 न सन्ति कति पक्षिणो नरहरे शुक्रः केवलं
 लभेत कथमन्यथा वचनमाधुर्गमीदृशीम् ॥ ७१ ॥
 यदा नरहरिस्तया ललितहासमङ्गीकृतो
 विलाससगञ्जितैः स्मरनरङ्गितैरक्षिभिः ।
 दृगन्तकुमुमोत्करैः सकुतुकं मस्वीभिः कृतं
 तदैव करतालिकागणझणत्कृतैर्मङ्गलम् ॥ ७२ ॥

अथ वसन्ततिलकम्—

वेणीधृतां नरहरिः कविनायकोऽपि

श्यामच्छविं न किल वर्णयितुं समर्थः ।

यद्गौरवेण कनकद्रवगौरगात्री

श्यामापदं शिरसि चन्द्रमुखी विभर्ति ॥ ७३ ॥

कर्णान्तदीर्घनयना नयनाभिधाने

द्वे दीर्घिके नरहरे रसपूरपूर्णं ।

लज्जाभिधां ललितनावमिहाधिरूढो

रत्या ममं विह्रते मदनो विनोदी ॥ ७४ ॥

एकार्णवे भवति नाम वगवगम्य

श्रीकेशवौ रहमि केलिरसं भजेते ।

एकार्णवे हि तमसोऽपि घने निर्शीथे

लीलारसं नरहरे तरुणो भजेते ॥ ७५ ॥

आलक्ष्य दर्पणतले दयितेन दत्तं

विम्बाधगन्तगदनक्षतचारुभावम् ।

चन्द्रानना नरहरे प्रणयप्रमोदा-

दिन्द्रामनस्थितिमुग्वानि तिग्मकरोति ॥ ७६ ॥

मन्दोदरी मदनताण्डवपण्डितेन

तुण्डेन कुण्डलवता रदग्वण्डितेन ।

रागारुणा नरहरे रतिरङ्गरम्यं

रामा रसेन रमणं रमयांचकार ॥ ७७ ॥

लीला विधाय रतिराजरसाभिरामां

लीलान्तरं नरहरौ ननु याचमाने ।

भ्रूभङ्गरङ्गरुचिरं वनितावितीर्णं

ताटङ्कताण्डवमुखं कथयामि कस्मै ॥ ७८ ॥

प्रक्षीणमध्यविशदस्तनतुङ्गभावा

कन्दर्पदर्पदरमन्थरलोचनश्रीः ।

हेमाचलस्थलविशालनितम्बबिम्बा
 बिम्बाधरा नरहरैर्हृदयं धिनोति ॥ ७९ ॥
 अत्यन्तचीनवमनेन पिधाय कायं
 निद्रां गता समणिभूषणभूषिताङ्गी ।
 प्रत्यक्षतोऽपि पग्मां रुचिमावहन्ती
 चन्द्रानना नरहरैर्नयने जहार ॥ ८० ॥
 मञ्जीरमुग्धमरुणं चरणागविन्दं
 मन्दं निधाय वदनं पग्वर्तयन्ती ।
 आलोकितुं नरहरिं भ्रमराभिरामै-
 नैत्रैरियं निभृतमातुरतां व्यनक्ति ॥ ८१ ॥
 म्लिग्धेन लोचनयुगेन यथा रतान्ते
 दृष्टमनया नरहरिः स्मरकेलिदक्षः ।
 एणीदृशा किल तथैव कटाक्षितोऽसौ
 पुष्पाञ्चितो विलुलितो घनकेशपाशः ॥ ८२ ॥
 कण्ठे निधेहि नवचम्पकदामरम्यं
 तुङ्गा स्तनां मम विलेपय चन्दनेन ।
 एवं वचो नरहरिं प्रति तेऽनुरूपं
 रूक्षस्य हन्त वचमः सखि नावकाशः ॥ ८३ ॥
 मौन्दर्यकुण्डमबले तव नाभिकुण्डं
 गोमावली पग्मिरे मृदुशाह्वलश्रीः ।
 पातुं गतं नरहरैर्नयनद्वयं चे-
 न्नेवागतं सुतनु तर्हि निमग्नमेव ॥ ८४ ॥
 पातुं क्षमो नहि पुरो विहितापराधः
 केशप्रसाधनविधानपरो बभूव ।
 व्यावृत्य सापि झटिति स्मरबाणनुत्ता
 जग्राह तं नरहरेः करपञ्जरेण ॥ ८५ ॥

स्वैरं निपीय वदनं मदनाभिरामं
 लीलारसेन चिबुकं स्पृशति प्रवीणे ।
 स्वीयं वपुर्नरहरे सकलं समर्प्य
 नानृण्यमाप मुमुखी सुखदस्य तस्य ॥ ८६ ॥
 यूना प्रणम्य चरणौ शिग्मा गृहीतौ
 संचुम्बितौ नयनयोरपि योजितौ च ।
 जाता प्रसादमुमुखी चरणान्तरेण
 जग्राह यन्नरहरेः सघनः प्रसादः ॥ ८७ ॥
 निद्रां गतापि नयनप्रियमेव कृष्णं
 निम्नादगन्नरहरे हृदि लालयन्ती ।
 स्वप्नेऽपि जागरकथामनुभूय गधा
 न स्वप्नजागरविभेदमुगीचकार ॥ ८८ ॥
 प्राणाधिके झटिति संमुखमागतं मा
 चैलाञ्चलेन हि बभूव कृतावधाना ।
 लज्जाञ्चलेन विदधे वदनं तथेयं
 गगी यथा नरहरे पिहितं विवेद ॥ ८९ ॥
 श्रीकालिदासकवितामुकुमारमूर्ते
 बाणस्य वाक्यमिव मे वचनं गृहाण ।
 श्रीहर्षकाव्यकुटिलं त्यज मानबन्धं
 वाणी कवेर्नरहरेरिव संप्रसीद ॥ ९० ॥
 धम्मिल्लबन्धमवलोक्य सुगन्धसिन्धुं
 विद्यावतो नरहरेरुदितो वितर्कः ।
 साकं विचित्रसुमनोभिरुदारकेश्या
 बद्धानि किं नु सुमनांसि रतिप्रियाणाम् ॥ ९१ ॥
 धम्मिल्लबन्धमवलोक्य विलासवत्याः
 किं राहुरेष इति संवलितः क्षणेन ।

चन्द्रानना वदनचन्द्रघनप्रसादै-

दृगीकृतो नरहरेर्मनमो वितर्कः ॥ ९२ ॥

चन्द्राननावदनचन्द्रविलोकनेन

चन्द्रोऽयमेव जगतीति हृदि प्रवृत्तः ।

लीलाचलन्नयनखञ्जनदर्शनेन

दृगीकृतो नरहरेर्मनमो वितर्कः ॥ ९३ ॥

बालाविलोचलमृगद्वयदर्शनेन

जातोऽपि कोमलमृगद्वयपक्षपाती ।

कन्दर्पकेलिचतुर्गेण निर्गक्षणेन

दृगीकृतो नरहरेर्मनमो वितर्कः ॥ ९४ ॥

मन्दस्मितामृतमहारमपूरपूर्णं

वामाधरे नरहरेरुदितो वितर्कः ।

अस्याः मगोरुहदृशः किमु भालवर्ता

मिन्दूरपूरतिलकः प्रतिबिम्बितोऽयम् ॥ ९५ ॥

शोणेऽधरे नरहरेः कवितारमेन

स्यात्पद्मराग इति संवलितो वितर्कः ।

पीते तदैव किल तत्र मुधारमाले

दृगीकृतो मधुरतागुणमेवनेन ॥ ९६ ॥

वक्षोभवे नरहरेर्मनमो वितर्कां

जातोऽपि हेमकलशद्वयपक्षपाती ।

दृगीकृतो झटिति लोलविलोचनाया-

श्चन्द्रार्धमुन्दरनखक्षतलक्षणेन ॥ ९७ ॥

नास्त्येव नृनमुदरं किमु किञ्चिदस्ती-

त्येवंविधस्तरुलितोभयपक्षपातः ।

रोमावर्लां कलयता करपल्लवेन

दृगीकृतो नरहरेरुदितो वितर्कः ॥ ९८ ॥

स्वैरं निपीय रुचिरां तनुरोमरार्जां
 चित्ते भृशं नरहरेरुदितो वितर्कः ।
 अत्यन्तभास्वरतया वपुषोऽङ्गनाया
 वेर्णा विनीलविषयः प्रतिबिम्बितोऽयम् ॥ ९९ ॥
 किं वा मृदूनि कुसुमानि किमु प्रिया स्या-
 देवंविधः कुमुमतल्पगतस्य गृनः ।
 उत्तुङ्गपीनकठिनस्तनमर्दनेन
 दूरीकृतो नरहरेर्मनसो वितर्कः ॥ १०० ॥
 हस्तावलोकनविधौ स्फुरितोऽपि देवा-
 दुत्फुल्लकुकनदयुग्मकृतावधानः ।
 रत्नाङ्गुलीयनस्वराजिनिरीक्षणन
 दूरीकृतो नरहरेर्मनसो वितर्कः ॥ १०१ ॥
 जङ्घाद्वये जघनमुन्दरदर्शनाया
 रम्भाद्वयं किमु भवेदिति संप्रवृत्तः ।
 स्पर्शेन काममुखेदेन विनोदभाजा
 दूरीकृतो नरहरेर्मनसो वितर्कः ॥ १०२ ॥
 संचारचारुचरणद्वयसंनिधाने
 हंसद्वयं किमु भवेदिति संप्रवृत्तः ।
 हंसस्वनप्रजयिहंसकमि(शि)ञ्जितेन
 दूरीकृतो नरहरेरुदितो वितर्कः ॥ १०३ ॥
 ताटङ्करत्नरचनामवलोक्य रम्या-
 मेवंविधो नरहरेरुदितो वितर्कः ।
 कन्दर्पशास्त्रपठितानि वसन्ति मन्ये
 रत्नानि विभ्रमविलासरसात्मकानि ॥ १०४ ॥
 लोका वदन्ति सखि रत्नललन्तिकेयं
 तुङ्गस्तनान्तरगता हृदि राजतीति ।

ताम्बूलचर्वणरमप्रतिबिम्बरूपं

तर्काधिकं नरहरेर्मतमन्यदेव ॥ १०५ ॥

किं मानवीयमथवा स्मग्देवतेय-

मेवंविधो मनमि ते लमितो वितर्कः ।

तत्स्वण्डनं नरहरे न तवाम्नि युक्तं

मत्स्यं हि मा मुवदना स्मग्देवतेव ॥ १०६ ॥

शार्टीं लम्बकुमुमचित्रवतीं वमाना-

मालोकितुर्नरहरेरुदितो वितर्कः ।

रङ्गस्थलीं गमयितुं कुमुमायुधेन

क्षिमेर्विचित्रकुमुमैरिव संवृताङ्गा ॥ १०७ ॥

अध्यापितः कर्तले कलितः किलायं

कीरम्बया कुवल्याक्षि कुतृहलेन ।

अध्यापनेन जनिता स्वर्माधुगीदं

तत्त्वं परं नरहरिः मखि वेद नान्यः ॥ १०८ ॥

पाणौ स्थितो नरहरे मुकुरोऽङ्गनायाः

कर्तुं छलेन वदनं ननु सद्वितीयम् ।

तेनैव हन्त मुखकान्तिपराजितेन

विस्पष्टमेव कथितं मुखमद्वितीयम् ॥ १०९ ॥

भाले विधाय तिलकं तव कुङ्कुमेन

कण्ठे निधाय दयिते नवरत्नम(मालाम्) ।

नीराजनां नरहरिवितनोति नेत्रै-

रद्यापि किं न कुरुषे सुमुखि प्रमादम् ॥ ११० ॥

कण्ठे लगन्तमधरामृतपानलोलं

लीलाकुलं नरहरिं प्रति संभ्रमेण ।

दूरे भवेति वचनं यदुवाच वामा

मन्ये तदेव निकटे भवलक्ष्यतुल्यम् ॥ १११ ॥

अथ प्रान्ते शिखरिणी—

तया मुक्तः श्रामस्तदभिसुखमाधाय वदनं
 तदन्यासंपर्कं स्वकृतमपि सम्मार दयितः ।
 ह्रिया नम्रे तस्मिन्कृतवति. नतिं मानसमयीं
 प्रसादं कुर्वाणा सखि नरहरे साम विदधे ॥ ११२ ॥
 अलिश्यामं व्योम स्फुटमृगमदः प्रच्छदपट-
 परिस्नीर्णास्ताराः सखि नरहरे ताः सुमनसः ।
 अनल्पोऽयं तल्पः मरमरमणी किंच रजनी
 कलानाथो नाथः कलय समयोऽयं रममयः ॥ ११३ ॥
 चमत्कारं कुर्वन्प्रतिपदमलंकारसहितः
 पदन्यासो यस्याः प्रकृतिमधुरो भावरुचिरः ।
 निदानं तादृश्या गतिगमकवित्रां(ः) बलभृतः
 समुद्रः पद्मायाः मरमकविताया नरहरिः ॥ ११४ ॥
 शृङ्गारशतकशतकं यदपि निरुक्तं पुरातनैः कविभिः ।
 तदपि तुलां नागेहति नरहरिशृङ्गारशतकस्य ॥ ११५ ॥
 इति [श्रीकाविवर्ग] नरहरि [विगचिन] शृङ्गारशतकम् ।

उत्प्रेक्षाबल्लभकविविरचितं भिक्षाटनकाव्यम् ।

—
 प्रथमा पद्धतिः ।

कल्याणमावहतु वः शिवयोस्तदेकं
 गात्रं यदीयमसितच्छवि कण्ठमूलम् ।

१. अस्य च कवैः 'उत्प्रेक्षाबल्लभ.' इति नाम कव्यन्तरदत्तमेव प्रतीयते. वास्तविकं नाम तु प्रथमपद्धतिसमाप्तिपद्यदशित 'शिवभक्तदासः' इति भवेत्. यथा नवमगुच्छक-मुद्रितषष्ठकाव्यसुन्दरीशतककर्तुः श्रीगोकुलस्य 'भारत्यैव क्रियते स्तोत्रं: संतुष्टया द्वि-जद्वारा । श्रीगोकुलस्य सुकवेरुत्प्रेक्षाबल्लभेत्यभिधा ॥' इति श्लोकदर्शितमुत्प्रेक्षाबल्लभनाम-अस्य देशकालौ न ज्ञायेते. २. अस्य च पुस्तकमेकमेव विलक्षणसंदिग्धलिपिलिखित-

वामेतरेऽपि कुरुते सितभामि भागे
 प्रारब्धशैलतनयापरिणामशङ्काम् ॥ १ ॥
 काश्यं क्षिणोतु भवतां परमेश्वरस्य
 भिक्षाटनं तदनुमंहितदेहिशब्दम् ।
 यन्मानिनामपि विधेर्विपरीतभावे
 याचञ्जोक्तिर्दन्यमहमेव मनश्चकार ॥ २ ॥
 मद्यन्मुपागगिगिजौपधिमेवयैव
 यः स्वोपयुक्तगरलं शमयांचकार ।
 अन्यैरशक्यशमनाज्जननामयाद्
 पायादपायनिलयादयमादिवद्यः ॥ ३ ॥
 नित्यं कगेतु भगवान्म कगीन्द्रवक्रः
 प्राग्भ्यमाणशुभकर्मविघातलोपम् ।
 दोषानुषङ्गरहितः स शिवोऽपि यस्य
 भृङ्गेषु गण्डनलक्षुम्बिषु साभ्यस्यः ॥ ४ ॥
 वाल्मीकिरन्तु विजयी प्रथमः कवीनां
 तस्यानुभारमगलः स च कालिदासः ।
 अन्ये भवन्तु जयिनः कवयोऽथ मा वा
 येषां कृत कृतिषु नैव मयावगाहः ॥ ५ ॥
 मन्त्येव मृक्तिरमिका बहवो मनुष्याः
 स्वर्गोक्तसो नवमुधारमनिर्वृताश्च ।
 तौ दुर्लभौ कविवचःस्वलिनस्य मोढा
 मर्त्येषु सागरगरस्य च यः सुरेषु ॥ ६ ॥
 भूयानसत्कविजनो जगतीति ग्वेदा-
 न्मौनग्रहः मुकविभिर्न कदापि कार्यः ।

मस्मभ्य काव्यमालार्थं प्रेम्णा तज्जाउरनगरवाग्निभिः टी. एस्. कुप्पूस्वामीशास्त्रिभिः प्रे-
 षितम्, तेषामतीव धन्यवाद दद्यः. परन्वेतन्तु ज्ञेयम् 'कवीनां निरङ्कुशत्वम्' इति काव्यं
 प्रायः समुपलभ्यते.

काकै रसस्य निनिदैर्निचितेऽपि लोके
 किं कोकिला विदयते नहि कृजितानि ॥ ७ ॥
 दुर्दान्तदुर्जनचिते भुवने नराणां
 प्रायो वरं विकलतैव कलोपपत्तेः ।
 राहुग्रहेण न कदापि कलाविहीनः
 पूर्णस्तु हन्त परिभूयत एव चन्द्रः ॥ ८ ॥
 एकेन मृक्तिमणिना हृदयंगमेन
 प्राजस्य मत्कविपदं कुरवि(?) प्रयाति ।
 वक्षोगतेन मणिनेव परस्य पुंसो
 रत्नाकरत्वगणना लवणार्णवस्य ॥ ९ ॥
 नापेक्षते महदपि प्रथमानदोषं
 निर्दोषमल्पमपि नन्दति वस्तु लोकः ।
 मूर्ध्ना विभर्ति कृशमप्यनिशं मुधांशुं
 शंभुः कलङ्कर(स)हितं न तु पूर्णबिम्बम् ॥ १० ॥
 सर्वे स्वलाम्निलकयन्तु चिगाय पृथ्वां
 सत्संभवो बहु मतः मुजनेषु हेतुः ।
 घोरेषु धर्मदिवसेष्वतिलङ्घितेषु
 छायाद्रुमान्मृगयते नहि कोऽपि मर्त्यः ॥ ११ ॥
 सन्तः क्षतानि जनयन्तु यथेष्टमस्या-
 माभाति तैरधिकमेव सरस्वती मे ।
 दन्तक्षतं प्रियतमैरुपभोगकाले
 किं मण्डनाय न भवेद्वरमुन्दरीणाम् ॥ १२ ॥
 सन्त्येव केऽप्यमितवाङ्मयदुर्विदग्धा-
 स्तेषां पुरः सुकविभिः स्वगिरः प्रकाश्याः ।
 तेजस्यति प्रवितते सति तिग्मरश्मे-
 मुञ्चन्ति केचिदुपला निजमल्पतेजः ॥ १३ ॥

भृत्वा चिरेण गमिताः कति नाम सन्तः
 पृथ्वीश्वराश्च कति नाम तथेतरेऽपि ।
 अद्यापि कीर्तिवपुषा कवयः पृथिव्यां
 जीवन्ति तेष्वभिहितस्तुतयोऽथवा तैः ॥ १४ ॥
 मा मा परत्र विषये विषमेषु मे
 तस्मिन्मदा भवतु हीनगुणापि वाणी ।
 यो मूर्ध्नि मुग्धहृदयो जनगर्हणीयां
 धत्ते मुधांशुकलयैव महास्थिमालाम् ॥ १५ ॥
 आकर्णयन्तु मम मूर्त्तिविदः प्रबन्धं
 तैर्नन्द्यतां पुनरयं खलु निन्द्यतां वा ।
 आकर्णगोचरतयैव भवेद्दूरीया-
 नस्माकमस्तु मफलो रचनाप्रयासः ॥ १६ ॥
 वृत्तं वसन्ततिलकं विषयस्य जीव-
 भिक्षाटनं कविरसौ शिवभक्तदासः ।
 शृङ्गार एव हि रसस्तदिह प्रबन्धे
 श्रद्धा न कस्य यदि मूर्त्तिविनोदशीलः ॥ १७ ॥
 इत्युप्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्ये काव्यमुखपद्धतिः प्रथमा ।

द्वितीया पद्धतिः ।

भिक्षाटनेन पुरुहूतपुगङ्गानाना-
 माकस्मिकोत्सवविधायिनि भृतनाथे ।
 तासामनङ्गशरजर्जरमानमानां
 नानाविधानि चरितानि वयं वदामः ॥ १ ॥
 रथ्यागतस्य गिरिशस्य विलोकनाय
 निर्गन्तुकाममनसो(ः) वनितागृहेभ्यः ।
 नैजाभिरूप्यगुणदर्शितपौनरुक्त्य-
 माचार इत्यभिमतं परिकर्म चक्रुः ॥ २ ॥

चन्द्रस्य संचितकलस्य शरत्प्रसादो
 गन्धद्विपस्य च पुनर्मदिरोपयोगः ।
 प्रागेव यौवनपरिष्करणे शरीरे
 भूयोऽपि भूषणविधिः प्रमदाजनस्य ॥ ३ ॥
 लाक्षान्नियातुमवलम्बितमात्र एव
 सख्या करेण तरुणाम्बुजकोमलेन ।
 ईशान्तिकव्रजनविघ्नभुवा रूपेव
 कस्याश्चिदग्रपदमाशु बभूव रक्तम् ॥ ४ ॥
 कस्याश्चिदग्रपदमाशु सखी विधाय
 लाक्षाक्र(क्त)मेकमपग्रहणे प्रसक्ते ।
 आरञ्जितेतगविवेकमपाग्यन्ती
 कर्तुं मुहूर्तमनयोः म्निमितावतस्थे ॥ ५ ॥
 कस्याश्चिता(दा)यतदृशश्चरणारविन्दे
 नैपथ्यकर्मनिपुणेन सखीजनेन ।
 आमुक्तमेव मणिनृपुरमुन्मदस्य
 मुक्तक्षणेन निगलो मदनद्विपस्य ॥ ६ ॥
 काचिद्गतित्वरणलुप्तमतिश्चकार
 चूडामणिं चरण एव चकोरदृष्टिः ।
 यः स्थापयत्यसम एव पदे स्वमूर्धा
 संभाव्यमस्य किमहो न जनस्य हास्यम् ॥ ७ ॥
 उद्दामदामकरचापविकल्पमौष्टिं
 पुंवर्गचित्तमृगवञ्चनमार्गर्ज्जुम् ।
 काञ्ची मदीयवलयान्न बहिः पुमर्थ
 इत्यृचि(चु)षी कलरवेण बबन्ध काचित् ॥ ८ ॥
 तां दिव्यसिन्धुपुलिनाकृतिभाजि काचि-
 त्काञ्चीं नितम्बफलके कलयांचकार ।

१. एतत्पादस्यास्फुटार्थत्वेन पद्यमप्यस्फुटार्थम्. 'लाक्षां निमातु' इति पाठो वा भवेत्

उत्तीर्णभीमजननाम्बुधयोऽपि मुक्ता
 यामाश्रिता जघनसंगमकौतुकेन ॥ ९ ॥
 मुक्तेरपि प्रियतमाजघनोपभोगः
 श्रेयान्न मृग्यमिह वस्तुनि नः प्रमाणम् ।
 तत्पश्यतायतदृशा रशनाकलापे
 मुक्ता अपि स्वयमहो पुनरेव बद्धाः ॥ १० ॥
 पीनस्तनद्वितयधारणकशितस्य
 मध्यम्य मण्डनविधीन्न चकार काचित् ।
 निःशङ्कमन्यभगनिर्वहणैकजाता-
 न्काश्यान्परं न खलु भूषणमस्ति किञ्चित् ॥ ११ ॥
 हागेण च स्तनयुगं परिभूष्य पीन-
 मत्यायतं च जघनं रशनागुणेन ।
 मध्यस्तु हन्त न कयापि विभूषितोऽभू-
 द्रिक्तिः सतां हि रविनैव हि माननीयः ॥ १२ ॥
 पङ्कोद्भवत्वपरिवादभयान्मृगाक्ष्या
 जानं मरोजयुगलं कुचवेशधारी ।
 शक्यं न धातृविहितं परिहर्तुमस्य
 भूयोऽपि येन घनचन्दनपङ्कलेपः ॥ १३ ॥
 तस्मान्निः(ः) शङ्खवलयानि करे कयाचि-
 त्तानीन्दुम्वण्डघटितानि ममैष तर्कः ।
 यस्या निमर्गमृदुपाणिमरोजमेषा-
 मामोचने झटिति यन्मुकुलीबभूव ॥ १४ ॥
 एकावलीकलितमौक्तिककैतवं
 कस्याश्चिदुन्नतपयोधरयुग्मसेवाम् ।
 चक्रुर्मनामि यमिनामतिनिर्मलानि
 कंदर्पमुक्तशरपातकृतान्तराणि ॥ १५ ॥

दास्यामि हारहरिचन्दनकुङ्कुमानि
 दाक्ष्यं यदा हरवशीकरणं तदा ते ।
 इत्यात्मनः स्तनमुपांशु निगद्य काचि-
 त्सर्वेतराङ्गपरिकर्मविधिं चकार ॥ १६ ॥
 नूनं विदग्धजनकृत्यमतर्क्यपाकं
 लाक्षारसप्रणयिना वनिताजनेन ।
 कस्याश्चिदोष्ठपुट एव कृतः समस्तं
 वृत्तां मनः सपदि लम्भितरागमासीत् ॥ १७ ॥
 काचित्स्वकीयदशनानि विशोधयन्ती
 विम्बाधरोष्ठरुचिसंगमपाटलानि ।
 आदर्श एव परिवारजनोपनीते
 दृष्ट्वा न जात्वपि पुनर्विरराम रामा ॥ १८ ॥
 प्रागेव मोहनमथाञ्जनयोजनेन
 चक्रे तथा मृगदृशो नयनं सखीभिः ।
 पश्यन्त्यथा युवजनो गलमीश्वरस्य
 निःशेषलुप्तगरलं गणयेदशेषः ॥ १९ ॥
 साम्ये मिथः स्थितवतोऽभ्युपने(?) नराणां
 वैषम्यबुद्धिरुभयोः समदर्शनेन ।
 इत्याकलय्य किल कापि विलोचनान्ते
 कर्णद्वये गलितमुत्पलमाततान ॥ २० ॥
 नामार्द्रचन्दनरसेन सखीललाटे
 लेखां मदालसदृशो विदधे विदग्धा ।
 यां वीक्ष्य शंभुरपि मुग्धजटाशशाङ्के
 शङ्काकुलीकृतमनाः स्वकरं चकार ॥ २१ ॥
 मा जातु राहुपरिभूतिरतर्क्ययोगा-
 न्मा भूत्क्षयः किमपि मा च कलङ्कयोगः ।

कस्याश्चिदेवमभिधाय मुखेन्दुबिम्बं

रक्षामयं तिलकमाप्तजनश्चकार ॥ २२ ॥

कस्याश्चन प्रचुरकेशभरे जलाद्रै

जाड्याम्पदं तरुणवर्गमनो बभूव ।

कालेयधूपजुपु(पि) धूपितमात्तपुष्पे

पुष्पास्रविद्धमथमङ्गी(?)निबद्धमेव ॥ २३ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्ये मण्डणपद्धतिद्वितीया ।

तृतीया पद्धतिः ।

नारीषु निर्गमनमण्डनतत्परासु

सख्योपचाग्गुणो(णा)र्थमनोहराणि ।

ईशावलोकनमुहूर्तनिगोधभीत्या

प्राग्ग्रथमण्डननिषेधफलान्यवोचन् ॥ १ ॥

अर्काभिमुख्यसलिलस्थितिसाधनानि

रक्ताम्बुजस्य फलितान्यधुना तपांसः(सि) ।

यद्भारु तस्य परिभूतिकरं पदं ते

लाक्षागसान्तरितरागमिदं करोषि ॥ २ ॥

गन्तुं परैरविदितं यदि शंभुपार्श्वं

वाञ्छा किमालि रणता नवनृपुरेण ।

कर्तुं ह्रस्व्य चरितान्यभिलाषवद्भिः

प्राग्ग्रथ एव पिशुनः परिवर्जनीयः ॥ ३ ॥

मा विश्वमः सखि कला मणिमेखलां तां

श्लौमस्य यद्यभिमनं परिगक्षणं ते ।

यावं हितापि दृढबन्धमिहाप्रयत्ना-

जायेत बन्धविमुखी पुरतः पुरारेः ॥ ४ ॥

यानि व्यथन्ति विरहे विरलं न याति(न्ति)

योगे हरेण बलयैः सखि किं फलं ते ।

नैवास्ति यैर्वियदि चा(सं)पदि चोपयोगे(गस्)

तैः संगमं न खलु वाह(ञ्छ)ति कोऽपि मर्त्यः ॥ ५

विस्तारिणी(णि) स्तनतटे हरिचन्दनं ते

लज्जावहं किमनु लिम्पति कातराक्षि ।

संभोगसंक्रमितकान्तरा

दन्तःप्रवृद्धफलकौषधिलेपकल्पम् ॥ ६ ॥

मध्यः कृशो विधिवशेन समर्पितोऽयं

तस्योपरि स्तनभगे नवयौवनेन ।

भूयोऽपि हारमभिवाञ्छसि तत्र वोढु-

मेकस्य भङ्गकरणे बहवः प्रवृत्ताः ॥ ७ ॥

वध्रामि दग्धमणिनृपुरमङ्घ्रियुग्मे

कम्मै फलाय यदि निर्गमनेऽभिलाषः ।

एणीदृशा दृ(शो द्रु)तगतेः प्रतिबद्ध(न्ध)भावे

नाम्नि ध्रुवं निगलनूपुरयोर्विशेषः ॥ ८ ॥

भम्मव लिम्प कुचयोः सखि रक्षणार्थं

मध्यावलोपनतया यदिमौ मुदुःस्थौ ।

हारेण किं किमथवा नवकुङ्कुमेन

लब्ध्वात्मनः खलु पुनः परिकर्मवाञ्छा[म्] ॥ ९ ॥

मा चन्दनेन कुचयोः कुरु पत्तभङ्गं

लब्ध्वा दृशोरनुमतिं स तु कल्पितव्यः ।

यादृच्छिकप्रणयिना विरहे हरेण

नेत्रद्वयात्तव पतिष्यति बाष्पपूरः ॥ १० ॥

पर्याप्तयौवनकृतोन्नतिशालिनौ ते

मा त्वं तिरस्कुरु कुचौ नवकुङ्कुमेन ।

स्तोकोद्गमं मनसि कश्चिरमाशशंसे

जेतुं ययोः पशुपतिं निजपूर्वशत्रुम् ॥ ११ ॥

आजन्मपाटलरुचावधरे तदीये
 गगोऽपरः पुनरयं सखि दूषणाय ।
 जातास्य रत्नशकलस्य कृतोऽपि दक्षै-
 र्घक्षयाय नवकृत्रिमरागयोगः ॥ १२ ॥
 मा कज्जलेन मलिनीकुरु लोचनान्ते
 यद्यन्तदुक्तिमवमन्य तथा क्रियन्त ।
 चन्द्राश्चिराय वदनेन तवाभिवाञ्छ-
 न्माम्यं लभेत सखि हन्त मलीमसोऽपि ॥ १३ ॥
 म्निग्धापि न प्रणयि चेत्तव नेत्रमन्य-
 म(द)न्यस्य मा भवतु संस्करणप्रयासः ।
 आकल्पितादपि तयोः सखि केवलस्य
 जानातु कान्तिमखिलामखिलोऽपि लोकः ॥ १४ ॥
 पर्याप्तदीर्घनयनोत्पलभूरितं(षिते) ते
 कर्णे कुतः सखि नवोत्पलमादधासि ।
 यद्यन्यथा(दा)भरणमिच्छामि कर्णयोस्ते
 पथ्योक्तय[ः] श्रवणभूषणतां लभन्ताम् ॥ १५ ॥
 आदर्शमाशु सखि मुञ्चतु वापराधं
 कम्त्वां विनापि मलिनाशयमाश्रयेत ।
 छायां प्रदृश्य सततं तव योऽद्य रूपे
 निद्वन्द्ववादमधुना शिथिलीचकार ॥ १६ ॥
 केयूरनृपुर्गशिवामणिपाणिहार्य-
 हागादिभिः किमबले शृणु संग्रहोक्तिम् ।
 भूषा त्रपा मृगदृशः गुचि संप्रदायि
 पुंसः श्रुतं यदवरं परमङ्गभारः ॥ १७ ॥

इत्युत्प्रेक्षावन्नभकर्ता भिक्षाटनकाव्ये मण्डनप्रतिषेधपद्धतिस्त्वतीया ।

चतुर्थी पद्धतिः ।

प्रेमोत्तरैः प्रियसखीवचनैरलङ्घ्यै-
 रुत्तीर्य मण्डनविधानधुरं क[थं]चित् ।
 वीथीसमागतवृषाङ्कविलोकनाय
 निर्जग्मुरायतदृशो निजमन्दिरेभ्यः ॥ १ ॥
 काचित्पदाग्रगलितेन गृहात्प्रयाती
 लाक्षारसेन पदवीमरुणीचकार ।
 सा च क्षणेन सरणीश्चरणाग्रमस्याः
 कस्योपकर्तुमुपकर्तरि नैव वाञ्छा ॥ २ ॥
 कस्याश्चिदात्तरभसे गमने प्रवृत्ते
 काञ्ची पपात पदयोः करुणं कणन्ती ।
 मध्यव्यपायगणनव्यथयेव कर्तुं
 विच्छित्तिमाशु गमनोद्यमसाहसम्य ॥ ३ ॥
 किञ्चिद्विलम्बितभरेण पयोधरस्य
 तूर्णं गतास्वपि सखीषु हरोपकण्ठम् ।
 तादृग्विधस्तनविजृम्भणमूलमेषा
 सर्वार्थनीयमपि मध्यवयो निनिन्द ॥ ४ ॥
 कृच्छ्रेण कापि गुरुणैव जनेन रोध-
 मुल्लङ्घ्य शंकरसमीपमभिप्रतस्थे ।
 हा हन्त शीघ्रगमनप्रतिरोधहेतु-
 स्तस्यां पुनः स्तनभरोऽपि गुरुर्वभूव ॥ ५ ॥
 काचिन्निवारितबहिर्गमना जनन्या
 द्रष्टुं हरं भवनजालकमाससाद् ।
 तस्या विलोपनमदृश्यत दाशयल-
 यन्नोपरुद्धशफरोपमितं क्षणेन ॥ ६ ॥
 कृत्वा मसीमलिनमीक्षणमेकमेका
 वैकल्पभूषणमथान्यदियाय रथ्याम् ।

किं नैव जैत्रमनवो(यो)र्मदनास्त्रमेकं
 दग्धं विषेण यदि रूढकलङ्कमन्यत् ॥ ७ ॥
 ईशावलोकनकुतूहलमश्रुलेशै-
 र्वाचं विनैव जननीं प्रति काचिद्चे ।
 तस्यान्तथैव विदधे गमनाभ्यनुज्ञां
 मातापि पाणिवलयापलयच्छलेन ॥ ८ ॥
 धात्रीमुहूर्तविनिवारिनिर्गमाया
 त्राप्यस्मितद्वितयलब्धविरुद्धयोगम् ।
 कस्याश्चिदाननमशान्तिहिमाम्बुजालं
 प्रत्युषपङ्कजमिव क्षणमावभामे ॥ ९ ॥
 भृषाविधावपि निवृत्तमनाः स्वकीये
 शंभोः समीपगमनत्वरथैव काचित् ।
 भृषोद्यतां प्रियसर्वां परिपाल्य तस्थौ
 स्मिग्धं निरात्मनि सखीष्विव हन्त नार्या ॥ १० ॥
 प्रारब्धमात्रकलजल्पितशिक्षणेन
 वामप्रकोष्ठवल्यावलिमंश्रितेन ।
 काचित्समंभ्रममुमापतिवीक्षणाय
 क्रीडाशुकेन सह राजपथं प्रतस्थे ॥ ११ ॥
 प्रस्थानसंभ्रमवशाद्गलितालकाया
 लग्नाङ्घ्रियावकरसे पथि शोणरूपैः ।
 धम्मिल्लपुष्पनिवहो हृदये प्रविष्ट-
 रक्ताक्तमारविशिखाश्रियमाततान ॥ १२ ॥
 आ(अ)स्थानगाम(मि)भिरलंकरणैरुपेता
 भूयः परिच्छलननिङ्गुतिरप्रसन्ना ।
 वाणीव कापि कुकवेर्मधुपानमत्ता
 वेवा(गा)न्निपातबहुलैव विनिर्जगाम ॥ १३ ॥

वेगप्रयाणसमये चलितालकेभ्यः
 पुष्पैरथो निपतितैरपरा विरेजे ।
 ईशोपकण्ठगमनप्रणयस्य पूजां
 कर्तुं निजाङ्घ्रियुगलस्य कृतोद्यमेव ॥ १४ ॥
 याने गृहाह्वहिरुपान्तजनेन रुद्धे
 रोषारुणं सपदि संभृतबाष्पपूरम् ।
 कस्याश्चिदीक्षणयुगं विदधे हुताश-
 निष्टसदत्तसलिलस्मरशास्त्रशङ्काम् ॥ १५ ॥
 त्रुद्यद्गुणेन निजवृत्तपरिच्युतेन
 संक्रान्तभूरिरजसा हतकन्तुकेन ।
 व्याकुर्वता युवतिवश्यदशां नराणां
 काचिद्विहाय विह्वतिं हरमाससाद ॥ १६ ॥
 नेत्रं विधाय धृतकज्जलमेकत(म)स्या
 मात्रा परस्य करणेऽपि तथा प्रवृत्ते ।
 काचिद्भवान्तिकगतित्वरितप्रवृत्तै-
 र्बाष्पैः कृतार्थमपि तेन समीचकार ॥ १७ ॥
 त्याज्या सखि द्रुतगतिः कचधारकोऽयं
 संशय्यतां तव यया समयाति(?) मध्यः ।
 लोके सुदुर्लभततो गुणवान्कृशोऽपि
 यः कल्पतेऽन्यभरनिर्वहणोत्सवाय ॥ १८ ॥
 अप्युत्तरांशुकमिदं हरितप्रयाणौ
 पीनस्तना क्षिपति चेल्लघुभारभीत्या ।
 वोढुं क्षमा भवसि तत्र निषेदुसीनां(षीणां)
 भारं पुनस्तरुणचित्तपरम्पराणाम् ॥ १९ ॥
 यन्नान्मयैव विहितं तिलकं ललाटे
 घर्मान्बुना विलुलितं गतिसंभ्रमेण ।

पञ्चक्रिया च सखि ते कुचयोर्विलुप्ता
 व्यापत्तये भवति हन्त जलेन योगः ॥ २० ॥
 कण्ठोत्पलान्नयनमाप गतिच्युतात्ते
 तन्मीलेन मुखमय न जहाति भृङ्गः ।
 येनैनमद्य विनिवारयामि प्रमत्ते
 तस्मिन्करेऽपि न किमम्बुजसाम्यदोषः ॥ २१ ॥
 गत्वा तथा त्रिचतुर्गाणि पदानि तृणं
 गन्तु पुनः मयि शनैरपि न क्षमामि ।
 प्रायः स्वशक्तिमन(नि)रूप्य कृता प्रवृत्तिः
 शक्तिनि(क्ति नि)जामपि शरीरभृतां क्षिणोति ॥ २२ ॥
 लाक्षारुणः मयादि विश्वशंकाशपुष्पै-
 भ्रष्टैरशोभत परं पदवी परम्याः ।
 आशंभुदर्शनमनुद्रवत म्मगस्य
 बाणैर्विभिन्नहृदयैरिव शोणितार्द्रैः ॥ २३ ॥
 स्वियल्ललाटमधिकाकुलितालकान्त
 काचिन्मत्त(त्त)तस्मिन्पयोधररुग्णमध्यम् ।
 दोलाछलेन रतिशी(शि)क्षणमाचरन्ती
 हित्वा तदाशु हरपार्श्वभुवं जगाम ॥ २४ ॥
 काचिद्विहत्य किल कन्तुककेलिरङ्गा-
 द्भ्रूणुरूपिततनुनिर्गगान्मृगाक्षी ।
 उत्फुल्लपङ्कजवनेषु चिरं चरित्वा
 किञ्जल्करेणुपरिधूमरितेव लक्ष्मीः ॥ २५ ॥
 यान्ती हरं प्रति शशाङ्कमुखी करगम्र-
 लाक्षारमैररुणितां पदवीं चकार ।
 मा च क्षणेन पदवीपथमन्मथस्याः(ः)
 किं नोपकारिणि भवेदुपकारवाञ्छा ॥ २६ ॥

पूर्वं द्विरेफपरिभूतिभयाद्भवत्या

यत्केशपुष्पभरणं हरिणाक्षि मुक्तम् ।

व्यर्थं तदद्य पुनरप्यलकेषु भृङ्गाः

पुञ्जीभवन्ति बकुलभ्रमतः पतन्ति ॥ २७ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्ये निर्गमनपद्धतिश्चतुर्था ।

पञ्चमा पद्धतिः ।

यत्रागातिः पशुपतेर्नगरप्रवेशे

तत्रैव धावनपरम्य वधूजनस्य ।

संजल्पितानि पथि यानि मिथो बभूवु-

रैतानि सन्तु रसिकश्रुतिपारणाय ॥ १ ॥

पादाम्बुजं सखि तवेदमियं धरित्री

मद्यः पगगपरिधूमरितं विधाय ।

पद्मेन शोच्यजननेन समीकरोति

मत्यं भवत्यसममाम्यकरस्त्रिसङ्गः ॥ २ ॥

मामप्यपेतकरुणे परिपाल्य याहि

शंभुं विलोकयितुमुत्सुकतामर्ताव ।

पत्न्यां विलासगमनं न परत्वयातं

हंस्या गती विधति पक्षतिसार्धाधता च ॥ ३ ॥

हारो न(न्व)यं कुचभरे निहितो भवत्या

प्रस्थानसंचरितया तदतीव भद्रम् ।

आलिङ्गनं यदि करिष्यसि भूतभर्तु-

माद्रि(भूत्)त्वदीयदृढमौक्तिकमर्मतोदः ॥ ४ ॥

मञ्जीरमालि चरणाश्रितमेतदेता-

वाहूय मञ्जुनिर्दैर्गमने त्वदीये ।

वाञ्छा तवात्तव मदालसया न चौर्धे
 चोरायते ग्रहसरः कलहंसफानाम् ॥ ९ ॥
 मुक्तावलीं करतले दयती स्वकण्ठे
 विस्तृत्य कर्तुमबले त्वमतीव भासि ।
 मन्त्रेण साधयितुमात्मयतेः शरीरं
 वाञ्छावती रतिरिव स्फटिकाक्षमालाम् ॥ १० ॥
 मर्द्दनेदीयस्य शग्धिद्वयमस्तमूर्ते-
 जङ्घात्मना परिणतं तव यद्भुवं तत् ।
 नो चेत्कथं मदनवैरिसमीपयाने
 जङ्घायुतस्य गतिरालि विलम्बिनी ते ॥ ११ ॥
 वामे पदे निहितमार्द्रमलक्तकं ते
 चान्यत्र यत्तदतिसुन्दरमेव मन्ये ।
 येनाद्य लब्धनपरापरिकर्म साम्यं
 नारीविमिश्रवपुषः परमेश्वरस्य ॥ १२ ॥
 किं चित्रमत्र जघनं परमुद्रहन्त्या
 मट्टी(न्दी)भवन्ति यदि ते गतयो बराङ्गी(ङ्गि) ।
 यद्वीक्षणेऽपि गतधैर्यगुणा युवानो
 गन्तुं मनागपि पुनर्नहि शक्नुवन्ति ॥ १३ ॥
 शंभोरवेक्षणमहोत्सव एव लप्स्ये
 नायाति शीघ्रमिदमालि पदाम्बुजं ते ।
 ज्ञातं मम दृ(द्रु)तगतेश्च फलं प्रयत्ना-
 त्संलप्स्यते नयनयुग्ममितीर्थ्य एव ॥ १४ ॥
 विस्मृत्य यावकमकारि हरीन्द्र(रं दि)दृक्षो-
 नैवाधरे तव यमस्य(?) तदालि युक्तम् ।

आत्मोपयुक्तगरलौषधिपानकामः

पास्यत्यवस्य(श्य)भधरामृतमिन्दुमौलिः ॥ ११ ॥

प्रागेव बन्धरुचिलोचनकान्तिचौर्ये

नीलोत्पलं यदकरोः सखि नाद्य कैन्ये(?) ।

बुद्धिभ्रमादिदमभूदिति मा विषादः

कस्तस्करं निजगृहाधिपतिं करोति ॥ १२ ॥

इन्दुमुखं कुचभरो गुरुरेव दत्तः

शुक्लोऽधरश्च तव लोहित एव जातः ।

एवं गृहात्मवपुषः सखि तत्र चित्रं

यत्पादयोरपि शनैश्चरता तयोस्ते ॥ १३ ॥

मा भूत्तवालि गिरिशस्य विलोकनाय

यान्त्या न मण्डनमकारि मयेति लज्जा ।

धत्ते विलासिजनलोचनपेयमेत-

न्निर्मक्षिकं मधु निराभरणं शरीरम् ॥ १४ ॥

मात्रैव ते गतिनिवारणमग्रतोऽभू-

त्सद्यस्तदा परिहृतं सखि बाष्पपूरैः ।

शक्ता न गन्तुमधुनासि नितम्बभारा-

द्दोषो निसर्गजनितः परिहारहीनः ॥ १५ ॥

हस्तस्थितां तु सखि ते नवपुष्पमालां

मा विस्तृता शिरसि कर्तुमिति स्म खेदः ।

दृष्टे शिवे सपदि तस्य कुतूहलेन

कर्णे निधातुमुचिता वरणोत्सवाय ॥ १६ ॥

त्याज्या सखि दृ(द्रु)तगतिः कुचभारतोऽयं

संशय्यतां तव यया समुपेति मध्यः ।

अस्मिञ्जगत्यसुलभः सगुणादिरूढः

कार्ये निजे भवति यः परधारणाय ॥ १७ ॥

१. 'बन्धरुचिलोचनकान्तिचोरिनीलो' इति पाठो भवेत्. २. 'कर्णे' इति भवेत्

नैष्यल्यशंकरवशाज्जनभिर्हितोद्य

यन्निर्मितौ शतधृतेरतिमात्रयत्नः ।

अस्य त्वदीक्षणयुगम्य विशालता सा

माफत्यमेप्यति शिवस्य विलोकनेन ॥ १८ ॥

उत्सृष्टप्रेक्षावलभकरुतां भिक्षाटनकाव्ये निर्गमनपद्धतिः^१पञ्चमी ।

पद्यां पद्धतिः ।

नेत्रैर्मधीमलिनिनैर्दृष्टशुभमेव

गथ्यागतं शिवमयत्न एव नार्यः ।

जानात्मकेन विमलेन विलोकनेन

यद्रीक्षणाय हृदये यतयो यतन्ते ॥ १ ॥

गौरीकुचक्षपितभस्मनि कापि दृष्टिं

चिक्षेप वक्षामि विभोरभिलाषगर्भाम् ।

तृष्णाग्रह(१)मुलभदुर्लभयोर्विवेके

मृष्टाम्नि सोऽप्ययमतीव च कापि मेने ॥ २ ॥

स्पन्दैरमन्दजनितैर्मुहुरेव यस्य

संसूचितं झडिति शर्म भविष्यतीति ।

अन्यं निमीत्य निविडं मुदितैव काचि-

द्वामेन तेन नयनेन शिवं ददर्श ॥ ३ ॥

न्यस्ता लिपिः शिरसि येन शीरभाजां

तस्याप्यजस्य हरपाणिभृते कपाले ।

दृष्टाक्षराणि निपुणा द्रुहिणस्य कश्चि-

देतान्यनेन लिखितानि किलेति मेने ॥ ४ ॥

वक्षःस्थलेऽतिमहति स्मरशासनस्य

स्वस्मिन्पयोधरयुगे च विजृम्भमाणे ।

१. 'नूनं जनस्य न करोत्यवकाशदानम्' इत्यपि पाठान्तरं पुस्तक एव लिखितम्.
अस्य पूर्वार्धस्यास्फुटार्थता.

कस्याश्चिदीक्षणयुगं विदधे कहृत्त(?)-

मानन्दशोकपिशुनानि गतानि तानि ॥ ९ ॥

आरादुदैक्षत तथा हरकण्ठमूल-

माश्लेषकौतुकवशेन चिराय काचित् ।

तस्का यथा कलितकज्जलदृष्टिपातैः

कल्मो(ल्मा)षितं तदति(?)पार्श्वजनस्य तर्कः ॥ ९

काचित्करेण मणिदर्पणमुद्ग्रहन्ती

तत्रावलोक्य गिरिशं प्रतिबिम्बलग्नम् ।

कण्ठे कथं मलिनमेति गतं गलस्थं

मुग्धा मुहुर्मुकुर एव मुधा ममर्ज(ममार्ज) ॥ ७ ॥

कुम्भस्थलं कुचतटेन गतेन यान-

मूर्धो युगेन च करं करिणो जहास ।

या पूर्वमद्य किल सा वसिते हरेण

तस्यैव चर्मणि कुतूहलिनी बभूव ॥ ८ ॥

पूर्णेन्दुबिम्बतुलितेन मलेन काचि-

त्प्रीतिं चकार हरहारमहोरगस्य ।

सा तस्य भीतिमपि भीतिनिवृत्तिकण्ठी

सस्मार केशनिचयेन मयूरगङ्गीम् ॥ ९ ॥

कस्याश्चिदीक्षणमलोकविलासलोलं

बिम्बौष्ठरक्तकुमुदे पदपाणिपद्मे ।

सस्ताव(प?)हारिणि हराख्यमहातटाके

सद्यो निपत्य शफरायितमाचचार ॥ १० ॥

आलोक्य लोकविपरीतममुष्य काचि-

त्कङ्कालमंसशिखरे शितशूलबद्धम् ।

कोऽयं क्रमः प्रमहसामिति विस्मयेन

नासानिवेशितकराङ्गुलिरेव तस्थौ ॥ ११ ॥

कस्याश्चिदायतदृशो हरकण्ठमूलं
 कण्ठग्रहोत्सुकतयैव विलोकयन्त्याः ।
 त्रामावहस्तु न गगो न च हारसर्पो
 यत्पार्वतीवल्यपङ्क्तिपदं तदेव ॥ १२ ॥
 नेत्रद्वयेन हतधीः करुणामयेन
 काचित्त्रतीयमपि लोचनमीश्वरस्य ।
 उन्मीलितं चिगनिमीलितमाचकाङ्क्षे
 मा तं न(त्र) देवभुवनेन्धनवह्निगर्भम् ॥ १३ ॥
 कान्त्या रतिभुजगहागतयैव भासा
 शोकश्च दुर्लभतया गगलेन भीतिः ।
 केश्च(र्) निर्दयतया च यदा कुलाक्ष्या
 नानागमास्पदमजायत शंभुकण्ठः ॥ १४ ॥
 अङ्गानि भीषणभुजंगविभूषणानि
 मन्वेतगणि नयनं विनिर्वर्ति(!) तेभ्यः ।
 वक्रं म्मिताभरणमीशितुरीक्षमाणां
 वालां रुग्ध महमा प्रति नेत्रपात्रः ॥ १५ ॥
 मंध्यानभःकपिशभामि विभोः कपर्दं
 काचिद्विलोक्य वुभुदे(वुधे) तुहिनस्य रेखाम् ।
 श्रष्टुः कपालशकलावलिमाहचर्या-
 द्दंष्ट्रव पोत्रिवपुषः पुरुपोत्तमस्य ॥ १६ ॥
 शंभोश्चिरं पदयुगे चिरमूरुकाण्डे
 मध्येचिरं चिरमुग्धधरे तथैव ।
 एवं मुहुः कृतपरिभ्रमणान्मृगाक्ष्या
 दृष्टिर्जगाम तृपितेव शिरःस्रवन्तीम् ॥ १७ ॥
 गङ्गामवेक्ष्य गिगिशस्य जटाकलापे
 दीर्घोर्मिहस्तकलितेन्दुकलां चिराय ।

इत्थं बभूव किल भर्तरि शैलजाया
 दाक्षिण्यपाक इव कापि मुहुः शुशोच ॥ १८ ॥
 व्यालोलकेशकलितैककरैव काचि-
 त्काञ्चीगुणश्लथनदर्शितनाभिमूला ।
 वक्षस्यभीष्टदयिताकुचमुद्रितोऽयं
 योगी किलेति गिरिशं कुटिलं ददर्श ॥ १९ ॥
 शर्म्माद्भविष्यति ममेति तदीयकम्पै-
 र्बुद्धाननन्द यदतीव पुग वगङ्गी ।
 तद्गाममेव नयनं शिवमीक्षमाणा
 शर्वाण्यसर्वसमचित्ततया निनिन्द ॥ २० ॥

इत्युन्प्रेक्षावल्गुभक्तौ भिक्षाटनकाव्ये दर्शनपद्धतिः षष्ठी ।

सप्तमी पद्धतिः ।

आपादपद्मयुगमा च कपर्दभारा-
 दङ्गान्यनङ्गदमनस्य पुगन्ध्रवर्गः ।
 नेत्रैरपाकृतनिमेषकथैर्विलोक्य
 कर्णामृतानि वचनानि मिथो वभाषे ॥ १ ॥
 नैवान्यदस्ति शरणं चरणारविन्दा-
 द्वौरीसखस्य सखि दुःखजुषां जनानाम् ।
 यत्पद्म(!)दुर्बलमपि स्वयमन्तकस्य
 वक्षो बिभेद दृढमाश्रितरक्षणाय ॥ २ ॥
 तारापतीन्सुदति पश्य पिनाकपाणेः
 पूर्णानिमान्पदमुपेत्य नखच्छलेन ।
 अस्यायमङ्घ्रिकमलाश्रयहानिदोषा-
 दद्यापि हन्त कृश एव कपर्दचन्द्रः ॥ ३ ॥

१. 'मः पुनः शंभौ' इति हैमानुसारेण 'शं माद्भविष्यति' इति पाठो भवेत्.

जङ्घायुगं सखि विलोकय भृतभर्तुः
 संवाहनेषु गिरिजाकण्ठपल्लवेन ।
 संजातकण्ठकतया प्रतिपद्यतेऽयं
 नित्यं पदाम्बुरुहकोमलनालकक्ष्याम् ॥ ४ ॥
 कक्षोरगेन्द्रमिह पश्य विभोस्तमेन-
 मावेष्टेनेन विपुले कलितं नितम्बे ।
 येनायमद्य लभते पुरमुन्दरीणा
 चित्ताम्बुगशिमथने सखि मन्दरत्वम् ॥ ५ ॥
 नाथस्य मुन्दरि विलोकय नाभिगर्त-
 मस्योत्तमाङ्गकलिता विबुधस्रवन्ती ।
 आवर्तमाशु विरचय्य पुनः पुनस्तं
 यन्माम्यदुर्लभतया शिथिलीकरोति ॥ ६ ॥
 अर्ङ्गीकृतं यदमुना वसनत्वपक्षे
 कक्षोरगेन्द्रफणरत्नमरीचिशोणम् ।
 मातङ्गचर्म चिरकालनिकृत्तमेत-
 दद्यापि पश्य रुधिराक्तमिवावभाति ॥ ७ ॥
 नैमगिकालमणिः शालिनि पश्य भिक्षो-
 र्हेरण्यगर्भमयि पाणितले कपालम् ।
 आविष्करोत्यरुणतामरमे विनिन्दे
 निद्रावशान्तिमितहंसगतामभिरुध्याम् ॥ ८ ॥
 आलेपनं यदिदमस्य भुजान्तगले
 तद्भस्मदिग्धवपुषो मदनस्य मन्ये ।
 नो चेत्कथं कथय वीक्षितमात्र एव
 संमोहयेत्सखि मनः सकलाङ्गनानाम् ॥ ९ ॥
 गौर्या मनोहरभुजाफणयोग्य एव
 कण्ठे कथं सखि हरस्य भुजङ्गहारः ।

मन्ये तयान्यवनितासु हतोपगूढ-

साशङ्कया वसति तत्र कृताभ्यनुज्ञः ॥ १० ॥

शीतं निसर्गधवलं हृदये विहाय

हारं भुजङ्गमतिभीषणमेव धत्ते ।

स्वातन्त्र्यभङ्गभयतः प्रभवः कदापि

कुर्वन्ति हन्त न गुणेष्वपि पारतन्त्र्यम् ॥ ११ ॥

हारायितः सखि हरस्य महाभुजङ्गः

पार्श्वस्त्रियति मृगदृशां विरुणद्धि भीमः ।

रुन्धे विभुष्वधिकवल्लभतां प्रपद्य

प्रायः प्रियाश्रयणमाशु भुजङ्गवर्गः ॥ १२ ॥

नैत्यं यदस्य गलमूलगतं तदके

(ः)मामग्रणं तुरगमाणिममेप तकः ।

या कापि सिद्धगुलिकैव मृगेक्षणाना-

माक्षेपकौतुकनिषेधनिरुद्धशक्तः ॥ १३ ॥

यो मूर्ध्नि मुग्धशशिभङ्गभयेन सोढा

पार्थस्य निर्घृणशरासनताडनानि ।

यो वा करोत्युभयदानमपायकाले

तं पश्य दक्षिणकरं सखि शंकरस्य ॥ १४ ॥

साकूतभन्दहमितोदयलोभनीया-

दास्यादिहाम्य सखि संप्रति निर्गतानि ।

देहीति लोकबहुमानविवर्जितानि

याच्चाक्षगण्यपि महेश्वरतां ध्वनन्ति ॥ १५ ॥

आलोकयैतदखिलेक्षणमालि शंभो-

निर्हेतुनिहृतमनोभवरम्यदेहम् ।

सर्वेषु जन्तुषु विभुः समदर्शनोऽपि

शाठ्येन यस्य विषमेक्षण एव जातः ॥ १६ ॥

मत्यार्थमेव खलु तद्यदिहाद्भु(द्भु)तस्य
 पात्रं भुजङ्गपरिरक्ष(क्षि)तमाहुरार्याः ।
 पश्याम्विकाकलवचोमृतपात्रभूते
 कण्ठेऽपि कुण्डलभुजङ्गपरिष्कियाम्य ॥ १७ ॥
 फा(भा)लेक्षणान्तिकचरं मखि पश्य शंभो-
 श्रृङ्गाशशाङ्कमतिम(क)शितगालमेनम् ।
 स्वप्नमवन्धुमदनप्लुपि हव्यवाहे
 त्यक्तुं निजामिव तनुं विहितावसायम् ॥ १८ ॥
 नार्मीरपुग्णविधौ मकरध्वजस्य
 चक्रुवेचांसि गुलभानि च यानि नार्यः ।
 नानीन्दुशेखरभुजं मदनावमानं
 मद्यो ममाजुर्गपि तस्य वपुः पुगोरः ॥ १९ ॥
 मत्यं समाश्रितजनो बहुमानलाभ-
 नाप्राप्तवाञ्छितफलोऽपि विभुं जहानि ।
 पश्येन्दुशेष कुरुते शिरसा धृतोऽमी-
 त्येतावता पशुपतेः कृश एव सेवाम् ॥ २० ॥
 इत्युन्प्रेक्षावल्लभकृती भिक्षाटनकाव्येऽङ्गवर्णनपद्धतिः सप्तमी ।

अष्टमी पद्धतिः ।

गौर्याः समक्षमपि यस्य विभोर्विकारं
 कर्तुं कथंचिदपि नालमभृन्मनोभूः ।
 तस्यैव चित्तमपहर्तुमहो विलामा
 नानाविधा नगरवामदृशां वभृवुः ॥ १ ॥
 पुष्पं कगाञ्जलिधृतं चलदुत्तरीया
 चिक्षेप कापि पुग्नः स्मरशासनस्य ।
 एतावदाद्य मयि पुष्पशरण मुक्तं
 पश्यास्त्रजालमिति संशि(शंसि)तुमुद्यतेव ॥ २ ॥

आविश्विकीर्षुरतुलं निजबाहुमूलं
 कन्दर्पमूलधनमीश(शि)तुरग्र एव ।
 काचिद्विलोलवलयवलिना करेण
 नेत्रान्तिकादलकभारमपाचकार ॥ ३ ॥
 एका त्रपापरिभवा सकलप्रवृत्ति-
 श्विक्षेप दृष्टिमबला न तु चन्द्रचूडे ।
 प्रायेण तिष्ठति विदग्धविलासिनीना-
 मर्धेक्ष्णेषु मदनः परिपूर्ण एव ॥ ४ ॥
 काचिद्विलासचतुर्गं कतिचित्पदानि
 शंभोर्जगाम पुरतो मदमन्थरेव ।
 तां वीक्ष्य तादृशगति विशिखैः किमन्य-
 दात्मन्यपि स्वयमभृन्मदनः प्रहर्त्ता ॥ ५ ॥
 कन्दर्पशत्रुगयमित्यनुरूपयन्ती
 सैवापपान पुर एव पुरं विजेतुः ।
 इत्यात्मदोषमपरत्र निपात्य काचि-
 त्काञ्चीमहो गुरुमयीमपरा निनिन्द ॥ ६ ॥
 प्राप्ता स्वगेहमणितोरणमण्डमेका
 रथ्यागतत्रिपुरवैरिविलोकनाय ।
 किं स्थाणुसंश्रयणमिष्टमिति ब्रुवाणां
 पाणिस्थकेलिकमलेन सर्वां जघान ॥ ७ ॥
 काचित्पुरा प्रणतिकृत्यमशिक्षितापि
 गौरीवराय विनयाञ्जलिमावबन्ध ।
 तन्मौलिचन्द्रकिरणैर्मुकुलीकृतेन
 लीलाम्बुजेन कृततत्प्रवणोपदेशा ॥ ८ ॥
 हीनाङ्गतोपरतमार्गणमोचनेन
 प्राचीनवैरकुपितेन मनोभवेन ।

संचोदितेव निशितैर्निखिलेऽपि देहे

विव्याध कापि मदनारिमपाङ्गबाणैः ॥ ९ ॥

प्रस्थानवेगशिथिले सति केशपाशे

काचित्तथैव गिरिशम्य ममीपमाप ।

तेन स्मरम्य परिभृतिमपाम्य केश-

बन्धो विधेय इति बद्धदृढव्रतेव ॥ १० ॥

येनाकुलक्षणयुगादरुणन्दुमौलि-

मान्दोलितेन न विलोकयितुं शशाक ।

लीलास्वृजेन सहमैव नुनोद् काचि-

दान्मालकं चलदलिभ्रम परय बुद्धिः ॥ ११ ॥

कण्ठे सकौतुकममर्पितया तदीये

वत्रे स्वयं पशुपतिं स्वयमेव सद्यः ।

कालाञ्जनप्रणयमेचकया स्वदृष्ट्या

नीलोत्पलार्चितमालिकयैव काचित् ॥ १२ ॥

वलीय यस्तदधरस्तरुणप्रवाल-

स्तत्रापि निर्मलरुचिस्मितमेव पुष्पम् ।

तस्योद्गमे जनविलोचनभृङ्गमेव्यो

मामो मधुर्मधुमस्वाविरभृङ्गक्षणेन ॥ १३ ॥

ग्ध्योपहारकुमुमम्बलनेन काचि-

त्पादाभ्रतोदमभिनीय पुरः पुरोः ।

आत्मन्यशृङ्खलमनोभवमुच्यमान-

पुष्पाखदुर्विपहतां प्रकटीचकार ॥ १४ ॥

काचित्प्रकोष्ठवलावलिमंश्रितस्य

लीलाशुकस्य मुखसंक्रमितैर्वचोभिः ।

भिक्षाटनादिलघुकृत्यनिषेधगर्भै-

र्मन्दस्मितोत्तरमयुग्मदृशं चकार ॥ १५ ॥

द्वारि स्थितस्फटिकतोरणदीर्घदण्डं
 तुङ्गस्तनाग्रयुगलेन निपीडयन्ती ।
 मन्दस्मितानुमितचित्तनिगूढभावा
 काचिन्मुहुर्मुहुरवैक्षत चन्द्रमौलिम् ॥ १६ ॥
 कस्याश्चिद्दीशपदवन्दनलालसाया
 नासीद्दिवा मुकुलितं करपद्ममेव ।
 चृडाशशाङ्ककिरणैः परिभूयमानं
 तस्याः करप्रणयकेलिसरोरुहं च ॥ १७ ॥
 अहाय काचिदनियन्त्रितमेव क्लृप्त-
 बन्धश्लथं चिकुरमीश्वरमाससाद् ।
 कामायमानं^१ सन्त-
 निःशेषनिर्हरणबद्धदृढव्रतेव ॥ १८ ॥
 काचित्कलङ्कणितकङ्कणमञ्जुनादै-
 रीशं स्वबीक्षणपरं विदधे विदग्धा ।
 पुंसां मनोऽभिलषितेषु विलासिनीनां
 प्रायेण भूषणरवः प्रथमाभिलाषः ॥ १९ ॥
 आचारपुष्पमपरा स्मितपुष्पमिश्र
 मग्रे विभोः क्षणमवाकिरदानमन्ति(न्ती) ।
 लालाटलोचनकृशानुभयादुपात्त-
 रूपान्तरेव कुमुमायुधचापयष्टिः ॥ २० ॥
 इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतौ भिक्षाटनकाव्ये विलासपद्मतिरगर्गा ।
 नवर्गा पद्धतिः ।
 तैस्तैर्विलासचरितैर्विकृतं न वेति
 चित्तं परीक्षितुमयुग्मविलोचनस्य ।
 यान्यूचिरे युवतयो वचनानि सार्धं
 तस्योत्तरैरनुगुणैः कथयामि तानि ॥ १ ॥

सख्यं वरेण्यघटितं द्रविणेश्वरेण
 काश्यं तथापि किमिदं तव नापयातम् ।
 किंचैष मुन्दरि चिराय पयोधरेण
 स्फीतेन ते परिचितः कृश एव मध्यः ॥ २ ॥
 सर्वेषु जन्तुषु ममं कथमिन्दुमौले
 त्वामेव हन्तु विषमेक्षणमाह लोकः ।
 मध्यः कृशोऽपि वहति स्तनयोर्भरं ते
 तस्मिन्वहत्यपि च मध्यमवाद एव ॥ ३ ॥
 दोषं विनैव भवतस्तरुणेन्दुमौले
 कस्मात्पुरा विनिहतः करिग्रथनाथः ।
 त्वत्पीवरस्तननिगकृतकुम्भकान्ति-
 र्जीवन्मृतो मयि वराङ्गि मृषापवादः ॥ ४ ॥
 भ्राद्यन्तशून्यमिति वेदविदो विदन्ति
 त्वामिन्दुशेखर जगत्युदयान्तभाजि ।
 तद्वादमात्रमयमद्य हि दृष्ट एव
 सर्वैश्चकोरनयने तव मध्यलोपः ॥ ५ ॥
 उत्पात्र्य पावकमयं नयनं ललाटे
 पुष्टस्त्वया किमिति शंकर पुष्पकेतुः ।
 दृष्ट्यैव ते यदयमाप पुनः प्रमूर्तिं
 तं(तच्) चण्डि हामपद्मस्म्यहमेवमेव ॥ ६ ॥
 मुक्तामयः(ः) स्फुटमि(म)यं रशनागुणो मे
 ध्रिग्धिग्भयंकरभुजङ्गमकल्पितं ते ।
 मुक्तामयत्वमिति चित्त्वमु तस्य बाले
 यः संमजेत्तव नितम्बमजस्रमेव ॥ ७ ॥

१. काश्यं निःसारत्वम् . २. 'मुक्तामयत्वमुचितं ननु तस्य बाले' इत्येवं पाठोऽप्र
 भावास्त्विति.

पूर्णं विहाय कथमेनमनङ्गशत्रो

मूर्ध्ना भवान्वहसि(ति) नित्यकृशं शशाङ्कम् ।

त्वद्वक्त्रकान्तिपरिभृतिमनाकलय्य

पूर्णाद्विराजि वर एव कृशोऽयमिन्दुः ॥ ८ ॥

ये गर्हिता गिरिश तेऽपि भवन्तमेत्य

श्लाध्या भवन्ति सहसेति सतां प्रवादः ।

रागोऽधरे कुटिलताप्यलके. कृशत्वं

मध्ये. कुचे कठिनता च तथा न किं ते ॥ ९ ॥

वैवस्वतेन दमितः सकलोऽपि लोकः

सोऽपि त्वदीयचरणेन पिनाकपाणे ।

पद्मं शशी जयति भीरु मुखं तवैन-

मेकान्ततो न विजयो न पराजयो वा ॥ १० ॥

देहीति वाचि पदमद्य तवेन्दुमौले

चक्षुः पुनर्मृगदृशां मणिमेखलासु ।

पुंसो रसार्द्रहृदयस्य पुरो वधूनां

वाक्ये च चेतसि च कर्मणि चान्यदन्यत् ॥ ११

एतेन भैक्षचरणेन जगत्कुटुम्ब-

त्राणक्षमा पशुपते किमलाभि पूर्तिः ।

पूर्णे न किं प्रतिदिनं त्वयि भिक्षमाणो

लावण्यमाननगतं प्रतिपच्छशाङ्कः ॥ १२ ॥

अग्नेसरस्त्वमसि नाथ विलासभाजां

भिक्षामटस्यपि कथं त्वमपास्तलज्जः ।

स्वच्छन्दवीक्षणवचांसि पृथग्वधूपु

कर्तुं न भैक्षचरणादपरोऽप्यु(स्त्यु)पायः ॥ १३ ॥

एतानि नाथ वचनान्यमृतोपमानि

कण्ठादुपात्तगरलादपि निर्गतानि ।

स्वादिष्ठता वचसि वक्र(कृ)गुणैर्न जाता
 श्रोतुर्जनस्य गुणवत्त्वनिबन्धनैव ॥ १४ ॥
 क्रीडापरः कथममि त्वमनादिवृद्धो
 मुग्धामु भैक्षचरणच्छलतो वधूषु ।
 यः संगमो युवतिभिर्जरयातुराणां
 तं मूरयो ज्वरणभैक्षजमामनन्ति ॥ १५ ॥
 धिक्त्वां भुजङ्गममयन्तव यम्य हागे
 मुक्तामयन्तव न किं मम पश्य नाथ ।
 मुक्तामयन्त्वमुचितं ननु तस्य बाले
 पीनम्नेन कृतसंगमनिर्वृतस्य ॥ १६ ॥
 अन्यत्र यातमपि मानममीश किं ते
 नैवाददामि बलिमद्य नच प्रयासि ।
 धत्ते गुरुन्तनभरः कलकण्ठतस्य
 तद्दक्षिणीकृतमिदं हृदयं मया ते ॥ १७ ॥
 धिक्कार्ण्यमीश भवतो मुखपूर्णचन्द्रे
 भ्रष्टं तदेव गणयामि गलस्थमेतत् ।
 रागोऽधरे मुदति यः स तवानेन्दो-
 राभामि(ति) मंचित इवोदयशोणभावः ॥ १८ ॥
 मध्यस्थमीश कथयन्त्यम्बिला भवन्तं
 कम्मादकारि भवता स्मग्देहदाहः ।
 पुंसां करोति मदिग्दक्षि निनान्तपीडां
 मध्यस्थमेव कथमद्य बलित्वयं ते ॥ १९ ॥
 इत्युत्प्रेक्षाबलभक्त्या भिक्षाटनकाव्य उत्तरप्रत्युत्तरपद्धतिर्नवमी ।

दशमी पद्धतिः ।

प्रत्यालयं कृपणवज्जगतामधीश
 देहीति दीनपदवार्दानि भिक्षमाणे ।

वामभ्रुवां मनसिजावस(श)मानसानां
 भिक्षाप्रदानचरितान्युपलालयामः ॥ १ ॥
 काचित्पुरः पुररिपोरतिसंभ्रमेण
 भिक्षामपात्रपतितामवबुध्य सद्यः ।
 अन्तर्भयेन विदधे हृदये कराग्रं
 भिक्षाहमस्मि भवतो भगवन्नितीव ॥ २ ॥
 प्रेम्णापि याचितनिदानविरोधिता तु
 दर्वी दधत्यपि करेण समृद्धसिद्धाम् ।
 भैक्षाटणा(ना)न्तमपरा गिरिशेन योगा-
 न्निश्चित्य कालहरणं कपटैश्चकार ॥ ३ ॥
 सत्पात्रदानविधिना यदनेन पुण्यं
 तन्मे तवैव कृशभावमपाकरोतु ।
 इत्येवमिन्दुशकलाभरणाय काचि-
 द्वैक्षेण पुण्यमपि दानभवं दिदेश ॥ ४ ॥
 आदातुमैच्छदधिकं गिरिशो न भैक्षं
 पात्रं वभूः सपदि पूर्णमियेक्ष(ष) कर्तुम् ।
 आयस्तयोर्युवतिशंकरयोर्बभूव
 भिक्षाप्रदानसमये सततं विवादः ॥ ५ ॥
 दर्व्याः परिच्युतमिदं तमियं च हस्ता-
 दानादयं तदपि दुर्लभसंप्रदानात् ।
 अश्रान्तमेव गिरिशान्तरपल्लवेन
 कस्याश्चिदायतदृशो स्मितपुष्पकेन(ण) ॥ ६ ॥
 आयाहि तिष्ठ जहि भीमभुजङ्गहार-
 मेनं गलात्तदनु भैक्ष्यमिदं गृहाण ।
 इत्येव ईश्वरमपेक्षितभैक्ष्यदाना-
 त्प्रागेव कापि निजकिंकरतां निनाय ॥ ७ ॥

एका कथंचन चिरेण विनम्रवक्रा
 लज्जावशेन गिरिशाय दिदेश भिक्षाम् ।
 दानोन्मुखस्य च गुणाभ्यधिके निकृष्टे
 याच्ञापरस्य च समस्रपया विकारः ॥ ८ ॥
 धिग्याचनं जगति सन्निहितावमानं
 भैक्ष्यं प्रदेयमिति प्रार्थयते महेशः ।
 कामद्वहेन(ः) खलु देयमिति स्ववाचा
 प्रत्यादिदेश पुर एव हि तस्य काचित् ॥ ९ ॥
 यो भिक्षते प्रतिगृहं भुवनेश्वरोऽपि
 तस्मै च या सकरुणैव ददाति भिक्षाम् ।
 तावन्ववेक्ष्य गिरिशं [च] मर्खां च काचि-
 त्तामेव सर्वमहतां जगते जगर्हे ॥ १० ॥
 दर्वांमुखं द्रुतगतिच्युतसिक्थमेव
 काचिन्मुधैव निदधे हरभैक्ष्यपाले ।
 तस्याः पुनः परिहृतो(तौ) किरति प्रकोष्ठा-
 द्विक्षाकपालपतितैर्वलयैः प्रमादः ॥ ११ ॥
 भिक्षां प्रदातुमपग शमनान्तकस्य
 वेगादुपान्तमुपमृत्य बभूव तूष्णीम् ।
 दानादधःकृततदीयकरगरविन्दा-
 च्छ्राय्यं विभुद्य(बुध्य) जनशोच्यमदानमेव ॥ १२ ॥
 आहूत एव चरितो विधृतान्नदर्व्या
 भिक्षुः कयापि गिरिशो न कृतः कृतार्थः ।
 दोषावगन्नि(रं) निरवर्धेर्विगहासहिष्णोः
 स्नेहस्य किञ्चिदपि चारुदशो न तस्याः ॥ १३ ॥
 भिक्षां प्रदातुमभिवाञ्छ्यच पुमानमुष्मै
 कङ्कालवेष इति बन्धुविबोधितापि ।

नैव न्यवर्तत वि(व)धूः शिवभैक्ष्य(क्ष)दाना-
द्धर्मात्मना परिणतो ननु काम एव ॥ १४ ॥

यावन्न निर्गलति देहि वचोऽस्य वक्रा-
त्तावद्दौ झटिति कोऽपि शिवाय भैक्षम् ।

देहीति दीनपदनिर्गमयत्नमूल्यं

नालं जगत्रितयमर्थिजनाय दत्तम् ॥ १५ ॥

यो दक्षिणः पुरजितो विततार भिक्षां

कस्याश्चिदाशु वलयैः स करोति हीनः ।

हा हन्त दैवतमिति क्रमकारि वामः (ः)

संरक्षितो वलयवाङ् मलिनालकायाः ॥ १६ ॥

भिक्षोदने स्थलनिपातिनि कापि शंभो

पात्रं न सम्यगिति पाणिगतं जगर्हे ।

आत्मीयदुष्करणहेतुकयैव मत्यैः

सर्वैर्विधेः शिरसि पात्यत एव दोषः ॥ १७ ॥

मा गच्छ शंभुमिति मातृनिवारितापि

भिक्षाप्रदानमपदिश्य जगाम काचित् ।

धर्मप्रतीपगतिरप्यभवत्तदानी-

मालम्बनं मनसिजस्य विचित्रमेतत् ॥ १८ ॥

काचित्करेण दयती गुरुभैक्ष्य(क्ष)गर्भा

दर्वीमियाय हरपार्श्वभुवं न यावत् ।

खेहोज्ज्वलां मनसिजः स्वयमेव भिक्षां

तामेव तावददिशत्परमेश्वराय ॥ १९ ॥

पात्रोत्तमस्त्वमसि नायक पाणिलग्नं

पात्रं तथापि न पवित्रमिदं कपालम् ।

यावन्न तत्त्यजसि नैव ददामि ताव-

दिये(त्ये)व कापि गिरिशाय ददौ न भिक्षाम् ॥ २

इत्युत्प्रेक्षाबलभङ्गती भिक्षाटनकाव्ये भिक्षाप्रदानपद्धतिर्दशमी ।

एकादशी पद्धतिः ।

भिक्षाप्रदानसमये वनिताजनस्य
शौकेन शंभुमधिकृत्य वचांसि यानि ।
तस्योत्तराण्यपि तया(था)नुनयान्वितानि
वक्ष्यामि तानि विदुषां श्रवणोत्सवाय ॥ १ ॥

भिक्षाटनादिकममङ्गलचेष्टितं ते
किं नाथ मापि महते गिरिगजपुत्री ।
यद्यन्करोत्यविनयं जगतीह भर्ता
माध्वी वधूर्गनुगुणैव हि तस्य तस्य ॥ २ ॥

भिक्षाटनं यदि न ते विह्वतिप्रवृत्तं
याचस्व भूरि पुरशामनमेव(?) भैक्षम् ।
लोकेऽत्र लोभवहुले मितमेव याच्यं
तावानलाभममये भविता विषादः ॥ ३ ॥

भिक्षानसाध्यमभियेभिपिनाकपाणे
रुच्यावहं तव तदेव हि कालकूटम् ।
यद्याचितं कृशजनेन तदागु देयं
दात्रा कदाचिदपि नाम्य फलं विचार्यम् ॥ ४ ॥

सर्वेष्टसिद्धिफलमीश्वर.....धनेशो
याच्यस्त्वया प्रियमग्नो नतु भिक्षितव्यम् ।
वित्तान्धर्मुस्वनिरीक्षणभीतिभाजां
भिक्षावलं प्रति निकेतम(न)दैन्यलभ्या ॥ ५ ॥

सर्वाः कला वदनतो भवतः प्रवृत्ताः
किं तामु काचिदपि नाथ न पोषहेतुः ।
अन्यैव कापि धनिनां द्रविणात्मिका श्री-
विद्यात्मिका च विदुषामपरैव लक्ष्मीः ॥ ६ ॥

किञ्चिन्मुहूर्त्तमिह तिष्ठ विभो मदीयं
 गेहं प्रविश्य पुनरेत्य ददामि भिक्षाम् ।
 अभ्यर्थिनामभिमतस्य चिरेण लाभा-
 दभ्यर्हितः सपदि नास्ति प(य)दस्य लाभः ॥ ७ ॥
 तां तां समृद्धिममराहवतो भवन्ते
 भिक्षाटनव्यसनमीश मि(कि)मर्थमेतत् ।
 नीचैः कदाचनमस्थिति(!)रन्यदोच्चै-
 रप्येकदा भवति देहभृतामवस्था ॥ ८ ॥
 यत्केवलं तव कराग्रकरोटिपात्र-
 मद्याप्यलाभि भवता न किमत्र भैक्षम् ।
 उत्साहसंततिकृतामपि देहभाजां
 लाभो न यत्नमनुधावति भाग्यहीनम् ॥ ९ ॥
 मागाः परत्र भवने भव पात्रमद्य
 भिक्षोदनैरहमिदं तव पूरयामि ।
 वाचां मुधा कुमुमिता विदधाति लोकः
 किञ्चित्तुला फलति नार्थिषु दीर्घतोऽपि ॥ १० ॥
 संपन्नमन्नमखिलेश्वरभैक्षमात्रं
 तुभ्यं ददातुमियदेतदपत्रपेऽहम् ।
 निर्णीतमेतदखिलार्थिजनेन दाने
 देयस्य काललघुता लघुतां क्षिणोति ॥ ११ ॥
 भैक्षार्थिना प्रतिगृहं चरता त्वयैव
 न स्थायते किमिति हन्त मुहूर्त्तमात्रम् ।
 एकत्र पुष्कलमलब्धवतां स्वकाम्यं
 कापि स्थितिर्मधुलिहामिव दुर्लभैव ॥ १२ ॥
 दास्यामि भैक्ष्यमखिलेश दिने परस्मि-
 स्तुभ्यं हतेन विधिना गलितोऽन्नकालः ।

संप्रीयतां स स्वलु नाम तथा त्वदुक्तया
 (ः)यम्यात्मनः स्थिरमति त्वमिवातनोति ॥ १३ ॥
 कालात्ययेऽद्य भवता गृहमागतं मे
 नाम्त्येव भैक्षमग्विलेश किमत्र कृत्यम् ।
 नाम्नीति यो वदति भिक्षुममक्षमेव
 मद्भावमात्मनि निषेधति नैव देये ॥ १४ ॥
 अप्रापणे वदनमेति यथा विक्रामं
 भैक्षम्य नैव हि तथा तव तस्य लाभे ।
 वाञ्छाम्यलाभमहना(मा)यतलोचनाभ्यः
 मद्यो वियोगविपदाहत एव लाभः ॥ १५ ॥
 स्वामिन्मया पुन एव विस्वण्डितांशो
 भूयोऽपि मां किमनुधावमि भैक्षकामः ।
 भृङ्गः परामुकुलनेन विमोघकामः
 पुष्पं नु किं पुनरुपैति विकासशङ्की ॥ १६ ॥
 तुभ्यं ददामि कथमद्य वरेण्य भिक्षां
 तां स्वीकरोति कथमेव भवानलज्जः ।
 दाता यथारुचि ददात्यभितं मितं वा
 गृह्णाति वस्तु मितमप्यम(ग)तिर्दरिद्रः ॥ १७ ॥
 इत्युत्प्रेक्षावद्भ्रमकृतां भिक्षाटनकाव्ये दीनोक्तिपद्धतिरेकादशी ।

त्रादर्शा पद्धतिः ।

वध्नाति मे प्रथमवैरिणि पक्षपात-
 मेवं जनोऽयमिति जानरुपा स्मरेण ।
 निःशङ्कविद्धहृदयस्य वधूजनस्य
 यत्पारवस्य(श्य)हृदयं तदुदीर्यामः ॥ १ ॥
 भूतैः किमन्तिकचैः सहसा गृहीता
 दष्टा शरीरकलितैरुत पन्नगेन्द्रैः ।

का(क्ला)न्ता खिदस्य गलकालगरोष्मणेति

काचिच्छिवस्य पथि संदिदिहे सखीभिः ॥ २ ॥

भृषोरगानविगणय्य विभोरुपान्ते

कापि स्थितैव निजबन्धुनिवारितापि ।

किं धाष्टर्चमेतदुत मौढ्यमहो भ्विदम्या

भक्तिर्वरा किमु मनोभववैभवं वा ॥ ३ ॥

आलोक्य दृष्टिररुणा प्रथमास्त्रगाक्ष्या(?)

गौरीकुचाघणकिणोरसमिन्दुमौलिम् ।

पश्चादुदश्रुसलिलाभवदमितप्ता

मारस्य दत्तनिशिताश्रुजलेव शक्तिः ॥ ४ ॥

अस्त्रं विमुच्य निखिलं प्रथमं प्रयोगे

भूयोऽपि वेद्ममबलां विहितोद्यमस्य ।

अल्पायुधस्य वपुरैव तदीयमकं

लक्ष्यं च हस्तशरधिश्च तदा वभृव ॥ ५ ॥

पादेन किं फणिगणे चक्रितं नितम्बे

शंभोः करे विवशमग्रसरे सपात्रे ।

आधूसरं भसितलेपिनि बाहुमध्ये

स्नातुं शिरः सरिति चित्तमधीरदृष्टेः ॥ ६ ॥

काचित्पृथुस्तनभरे गलितोत्तरीये

व्यत्यासर्भाङ्गानि हितेन भुजद्वयेन ।

आलिङ्गनं हृदयदेशजुषः शिवस्य

कर्तुं समीप्सितवतीव चिरं चकासं(शे) ॥ ७ ॥

पुष्पं विकीर्य गिरिशाय पुरैव पश्चा-

त्सर्वो जनः श्रयाति बन्धविमुक्तिमन्यः ।

वेणीभरो मृगदृशः प्रथमं विमुक्तो

बन्धात्पुनः पुरजिते कुसुमान्मुमोच ॥ ८ ॥

आत्मानुबन्धिरशनागलनाद्यवद्य-

मन्यास्वपि क्षणमवेक्ष्य हराग्र एव ।

काचित्तपापग्निभवान्न ययौ तदानीं

लज्जावहो न खलु जात्यविशेषभावः ॥ ९ ॥

भालिङ्गनाटु(ट)तमना गिरिशं विलोक्य

रोमाञ्चकण्टकितमर्तिरजायतान्या ।

गेगेण पुंसि निहितामु(ः)च तादृगेव

प्रायेण तत्तदुपभोगमुखं करोति ॥ १० ॥

कस्याश्चिदाद्र्घनचन्दनपङ्किलायां

संघर्षितं स्तनभुवि स्मरकपर्पकेण ।

रोमाच अ सम्यममितिश्चमवाग्निमत्तं

भेदस्तु नाभवदयं खलु दीर्घतन्त्रः ॥ ११ ॥

छिन्नस्तनांशुकग(गु)णा भग(व)संनिधाने

प्रीत्या यदायतदृशो न तदद्भुताय ।

योषिट्टुणा नियमिता विधिनैव तस्या

लज्जादय मपदि यद्भुटिता बभूवुः ॥ १२ ॥

आसीत्परा मपदि तस्य कृतान्तशब्दो

गलोकनादनिर्मिपेति किमत्र चित्रम् ।

यस्य क्षणस्मरणमात्रवशेन मत्या

यत्नं विनाप्यनिमिषन्वपदं लभन्ते ॥ १३ ॥

च्योतन्मखीवमनरक्षणदत्तहस्ता

विश्रंसिनी(नि) स्ववमने पुरतः पुरारेः ।

अन्या पुनः क्षणमजायत दत्तमृदा

नास्मा वने विगणने पररक्षकाणाम् ॥ १४ ॥

कस्याश्चिदुत्तरदुकूलविलोलदृश्य-

माभोगतः कुचयुगस्य विनिर्जगाम ।

अन्तर्गतं झटिति वक्तुमिवेन्दुमौलिं

रोमाञ्चमन्तिकगताय सखीजनाय ॥ १५ ॥

बन्धश्लथः कचभरः प्रबलाश्रु नेत्रं

कम्पोत्तरं कुचयुगं गलदुत्तरीयम् ।

विस्रस्तकाञ्चि जघनं चरणां प्रयाणे

शक्तेतरः(त) मृगदृशो हरदर्शनेन ॥ १६ ॥

हस्तः कयापि गलितांशुकवारणाय

व्यापार(रि)तो बलयविच्युतिदैन्यपा(मा)प ।

धत्ते(यत्ने) कृते शमयितुं विनिपातमेकं

हानिं परामपि विधिर्विदधाति वामः ॥ १७ ॥

दृग्युत्प्रेक्षाबलभकर्ता भिक्षाटनकाव्ये पारवश्यपद्मतिर्द्वादशी ।

त्रयोदशी पद्मतिः ।

कन्दर्पमुक्तशितबाणपरम्पराभिः

शंभोः शिरः प्रहतचित्तमवेक्ष्य सख्यः ।

नारीजनं निजगदुर्वचनानि यानि

रम्याणि सन्तु रसिकश्रुतिपारणाय ॥ १ ॥

मुग्धे स्मरति पिशुनं वसनाञ्चलेन

रोमाञ्चमाब्रण(वृण) पुरः पुरमुन्दरीणाम् ।

लोकः परस्खलनदर्शनदीप्य(र्ध)चक्षु-

र्जात्यन्ध एव निजदोषनिरीक्षणेषु ॥ २ ॥

यत्पूर्वमात्तविनयाञ्जलिरीशपार्धे

भूयाः सदेति मुहुरालि मयापदिष्टम् ।

तस्यावधीरणफलं बलयच्युतिस्ते

क्षेमंकरो भवति किं न शिवे प्रणामः ॥ ३ ॥

कामं विलोक्य कृशोदरि कामशत्रुं

मा भूदयं तव मुस्वाम्बुरुहे विकासः ।

आविर्भवत्यभि(हि)मभासि विकासमात्रा-
 तत्प्रेयसीति नलिनीं न किमाह लोकः ॥ ४ ॥
 आमीलनेन कमलस्य मधुघ(त्र)तानां
 म्वच्छन्दचारविहतिम्वयि सान्यथैव ।
 दुर्लेपिशंकरमुग्धाम्बुरुहेऽपि लीनः
 शक्तोऽनुगन्तुमपत्र कटाक्षभङ्गः ॥ ५ ॥
 वामच्यु(श्च्यु)तं तव मन्वीत्यभिधीयमाना
 नीलं हरम्य गलमूलमिति ब्रवीषि ।
 उन्मादिना जगति नृनमपार्थजल्पा-
 दल्पान्तगणि मदनानुगभाषितानि ॥ ६ ॥
 शंभोः ममीपमुपगच्छामि निर्विशङ्कं
 मुग्धे मनोभवभवेन मतिभ्रमेण ।
 हागहिमस्य न निरूपयामि क्षुधार्तं
 द(दु)ग्धं च ते मुखमिदं शशिनिर्विशेषम् ॥ ७ ॥
 भ्रमोत्तरीयमधुना कुचमण्डलं ते
 पाहि(णि)द्वयेन पिदधामि यदम्बुजाक्षि ।
 तत्माधु मंप्रति पुनर्वलयोञ्जितस्य
 तस्याभि...सग्वि केन निरग्निक्रियास्तु ॥ ८ ॥
 नेत्रद्वयं हरविलोकनलाभमान्यं
 सर्वतरेन्द्रियगतां गमितेव शक्तिः ।
 स्पर्शं न वेत्सु(त्सि) मुहरङ्गुलितापि(डि)तापि
 नाहानशब्दमपि यत्सग्वि मे शृणोषि ॥ ९ ॥
 सर्वाङ्गबीक्षणमनोभवभाग्यहीना
 नृनं त्वमस्य गिरिशस्य किमद्य कुर्मः ।
 वक्षःस्थले प्रथममस्य दृशं निमग्ना-
 मुद्धर्तुमेव निपुणासि न यन्नतोऽपि ॥ १० ॥

नैवाद्य कान्तिविलयो वपुषीश्वरस्य
 संकोचनं न तव नेत्रयुगे प्रसङ्गि ।
 अभ्यासमद्य सखि पश्यसि रोषरूक्षं
 पश्यन्तु ता अपि वृषध्वजमादरेण ॥ ११ ॥
 ईर्ष्याकठोरमसकृत्त्वमवेक्षसे कि-
 मन्वोऽपि तं कमपि पश्यतु भीरुवर्गः ।
 मोहेन शंकरविलोकनसंभवेन
 श्वासं न किञ्चिदपि मुञ्चामि तारकाक्षि ॥ १२ ॥
 भृङ्गाम्तदीयवरसौरभलामलोला-
 यत्नेन(यत्ते न)संप्रति तवाननमाश्रयन्ते ।
 मा मे ग्वलेति मम वा वनमाकलय्य
 बद्धा तदा क गलिता मणिमेग्वला ते ॥ १३ ॥

 ।

यो मृदधीः स्वयमयं पुनराप्तवाक्यं
 न श्रद्दधीत यदि तस्य विपत्तिरेव ॥ १४ ॥
 काञ्चीगुणः पततु काममसौ नितम्बा-
 देतानि रत्नवलयानि च बाहुयुग्मात् ।
 एतत्तु मे व्यसनमालि सहैव तैस्तै-
 ल्ज्जामयस्य सहजाभरणस्य पातः ॥ १५ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्गुभक्तौ भिक्षाटनकाव्ये पारवश्योक्तिपद्धतिस्त्रयोदशी ।

चतुर्दशी पद्धतिः ।

श्लाघ्येन भैक्षचरणेन चिरं विहृत्य
 रथ्यासु कालदमने गमनप्रवृत्ते ।
 जातानि तस्य पुर एव नितम्बिनीनां
 विश्लेषभीतिकलुषानि(णि) विचेष्टितानि ॥ १ ॥

गन्तुं प्रवृत्तमवलोक्य वृषाङ्कमेका
 बालाम्बु नेत्रयुगुले प्रचुरं बभार ।
 तम्याम्नदीयनयनानि पुनर्विदाहा-
 ङ्गम्यन्निव क्षणमलक्ष्यत पञ्चबाणः ॥ २ ॥
 माकृतमैक्षत हरं मुहुरेव काचि-
 द्विश्लेषवन्दननिर्मालनपादपद्मा ।
 मंज्रां मगोरुहनिर्मालनयोग्यकाले
 भूयः ममागममवेक्ष्य वितन्वतीव ॥ ३ ॥
 मन्दस्मितैरकलितोत्तर्मीशमन्या
 देहीन्द्रनीलमिति कण्ठगरं ययाचे ।
 आगामितं झटिति तीव्रवियोगतापं
 तेनैव कर्तुमाभिवाञ्छ्य किलाढ(ल्य)बुद्धिः ॥ ४ ॥
 काचिन्पतिं गतिविपक्तमवेक्ष्य चिह्नैः
 का मां तथास्त्वथ च कापि ममाम्नि मीति ।
 एते गमे हृदयगेहमहं प्रविष्टो
 मां निर्गमेदिति विलोचनमामिमीत्य ॥ ५ ॥
 मा गा इति व्यवमिता वदितुं क्रयापि
 मद्यो निगोद्धमपि दत्तभुजागलेन ।
 नानुष्ठितं गमनकाङ्क्षिणि भूतनाथे
 हीयन्निष्णा(ता) भवति नैव मनःप्रवृत्तेः(त्तिः) ॥ ६ ॥
 हंसं मम त्वगलितं बलयं न जाने
 भिक्षाकपालमिह नायक दर्शयेति ।
 काचिच्चकार हर्यानमुहूर्तविघ्नं
 भिक्षुः शिवोऽपि परिभूतिपदं जगाम ॥ ७ ॥
 वीर्याविमोचनगतिव्यवसायमेका
 दृष्ट्वा हरं विरहतश्चकिता चकार ।

शङ्कामिमां शमय नाथ पुनर्यथेष्टं

देशं भवान्त्रजतु केन तथा विरोधः ।

दाक्षायणीपरिणयप्रणयेऽपि किं ते

पाणिः फणीन्द्रपु(प)रुषोऽयमथान्यथा वा ॥ ३ ॥

पृच्छाम्यहं किमपि नाथ भवन्तमेत-

द्बृहि द्वयोरपि तयोरधिकः क एव ।

अन्विष्य यस्तव वराहमलाभखेदो

व्याधाकृतेः मुचिरमस्य च यो भवन्तम् ॥ ४ ॥

स्वामिन्मदीयहृदये चिरक्राङ्घ्रितोऽयं

कार्यस्त्वया मपदि विप्रतिपत्तिलोपः ।

देहीति यत्पथमथाऽधिभवं विपं वा

जिह्वाग्रदुःसहमुदीर्य किं तयोस्ते ॥ ५ ॥

जिज्ञासया हृदयमाकुलितं तथापि

पृच्छामि तत्कथय नायक तथ्यमेव ।

किं ते कपालमनिशं दयतः करस्य

किं वानुगेहमदतश्चरणस्य यत्नः ॥ ६ ॥

याचे भवन्तमधुना मधुवन्धुशत्रो

शङ्कामिमां प्रशमयातिचिरानुपक्ताम् ।

त्वद्भक्तयोर्वद पुलिन्दमुकुन्दयोस्ते

नेत्रं यदेतदधिकं कतरेण दत्तम् ॥ ७ ॥

अभ्यर्थये भव भवन्तमपाकुरुष्व

दीर्घं विवादमनुयुक्तविवोधनेन ।

का वल्लभा तव हिमालयजह्नुपुत्र्यो-

र्भागेन किं परिणता शिरसा धृता वा ॥ ८ ॥

अस्त्येव यानविहतीभ(तिर्भ)वतस्तथापि

संदेहमद्य निरवद्य निराकुरुष्व ।

सर्पैरलंकृतिरियं किमु कान्तिदर्पा-
 किं सर्वयोषितुपगूहनशङ्कया वा ॥ ९ ॥
 पृच्छाम्यहं किमपि नाथ भवन्तमद्य
 तथ्यं निगद्य कुरु मामपि वीतशङ्काम् ।
 चापाहतिः किमनतिः शिरसा स्वयं वा
 कामस्य दाहममये तव कोपहेतुः ॥ १० ॥
 यत्प्रत्यमत्र वद निश्चयहेतुहान्या
 सोद्यो दीयते मम मतिश्चिरकालसे(मे)व ।
 किं ते श्मशानममिते किमु सर्पहारे
 सर्वस्यधुद्धिरुत भिक्षकपाल एव ॥ ११ ॥
 एतत्कुतूहलवशेन ममाम्नि किञ्चि-
 द्विज्ञाप्यमद्य भगवन्भव सावधानः ।
 किं ते गलस्य यदि वा विवुधाङ्गनानां
 कण्ठस्य भूषणमवेक्ष्य विपोपयोगः ॥ १२ ॥
 वा मिश्रणं कुरु मर्दायवचोभिरद्य
 संदिग्धवन्मुक्तथनेन शशाङ्कमौले ।
 मूर्ध्ना नतिस्तदपि लोभुमलक्तगगं
 गौर्यः पदे किमुत वज्रशिखोपगगम् ॥ १३ ॥

इत्युपेक्षावद्भक्त्या भिक्षाटनकाव्ये प्रश्नोक्तिपद्धतिः पञ्चदशी ।

षोडशां पद्धतिः ।

भिक्षाटनव्युपरमे मति वा(या)न्तमीशं
 या विप्रयोगभयदुस्मिः(ःस्थ)तया न जग्मुः ।
 तासां सरोरुहदृशामनुयानकाले
 यच्चेष्टितं तदपि मां मुखरीकरोतु ॥ १ ॥
 पूर्वाङ्गमङ्गजरिपो प्रतिनेत्रपात-
 व्रीडाद्विलोकन(कितः)वती न पुरा न बभ्रुः(नवभ्रूः?) ।

पश्चादपश्यदपराङ्गमनुव्रजन्ती

सर्वाङ्गवीक्षणमहोत्सवभाग्यहीना ॥ २ ॥

आन्दोलिताममरसिन्धुतरङ्गपातै-

रिन्दोः कलां शिरसि कापि विलोक्य शंभोः ।

एषा पतिष्यति पतिष्यति संप्रतीति

तत्स्वीकृतव्यवसितात्तमनु प्रतस्थे ॥ ३ ॥

तस्या द्विदन्तिकसस्त्रीभिरुपेक्षितायाः

सख्यो न वा वत हरानुगमे बभूवुः ।

एका दृढा व्यवसितिर्महती वरान्या

काचित्कठोरगुरुवर्गनिषेधशङ्का ॥ ४ ॥

काचित्स्वबन्धुजनमेकपदे विहाय

रथ्यासमागतमनाकलितान्ववायम् ।

(?)भिक्षां विरूपनयनं वनितां विहाय

कामश्चिरं प्रणयमाहव(वह)ति क्षणेन ॥ ५ ॥

काचिज्जनस्य पुरतो मनसाध्यवस्य

मुग्धेन्दुचूडमनुगन्तुमुदश्रुनेत्रा ।

सा युध्यतोरथ जयार्थतयार्गलाभू-

दुद्रिक्तमानमदनद्विपयोर्मुहूर्तम् ॥ ६ ॥

गच्छन्तमन्तकविपक्षमनुव्रजन्ती

धात्र्या कथंचिदपि कापि निवारिताभूत् ।

चक्रेऽथ केवलमियं मनसा नु यात्रां

बल्ली यथा सुमनसा मलयानिलस्य ॥ ७ ॥

गौरीपतेरनुगमेन किमित्युदीर्य

पूर्वं पुनस्तु वचनैर्विहितानुयात्राम् ।

तस्मिन्नमाप्तवचनैर्वनितार्थमूढै-

रित्यात्मनः प्रियसस्त्रीमपरा चुकोप ॥ ८ ॥

प्रते(?) बलिग्रहणकर्मणि कापि बाला
 यातुं प्रवृत्तमवगम्य पिनाकपाणिम् ।
 एष्यं निशाघनतमस्यभिसर्तुमीशं
 चूडेन्दुयाचनपरा चिरमन्विधा(या)य ॥ ९ ॥
 एका रहस्यभिमतं किल वक्तुकामा
 दीर्घा विभोरनुगार्ति विदधे मृषैव ।
 सा किं करोतु सकलाम्यपि चात्मनैव
 तुल्याभिलाषगमनामु विलासिनीषु ॥ १० ॥
 एषा भविष्यति मनोभवसायकाना-
 मद्यैव प(पा)त्रमिति तां सहसा विहाय ।
 तस्याश्चिदीशमपयान्तमियाय चेतो
 नैवाप्तिरापदि फलाय नपुंसकेन ॥ ११ ॥
 काचित्प्रयान्तमनुगम्य पतिं जवेन
 बाला पदानि कतिचिन्न पुनः शशक ।
 (?)मुक्ताम्वया दिशमनेन गतामवेक्ष्य(?)
 श्वासानिल(ला)भ्नमनु दूरपथा(?)नुजग्मुः ॥ १२ ॥
 (?)नास्मादवाप्य नु मतिन्नसकी चलध्वा
 संघाधिका न च तथाभ्युदितोऽस्य देशः(?) ।
 काचित्तथाप्यनुजगाम हरं प्रयातं
 नत्वापि हन्त गणना मदनातुराणाम् ॥ १३ ॥
 संतर्जितामि(पि) गुरुभिः कृतसत्व(सान्त्व)नापि
 जीवोपमैः परिजनैरनुयाचितापि ।
 जातैश्च कापि हसिताप्यनुशोचितापि
 मध्यस्थितैर्न गिरिशानुगार्ति मुमोच ॥ १४ ॥
 इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्येऽनुगमनपद्धतिः षोडशी ।

सप्तदशी पद्धतिः ।

सर्वेश्वरोऽपि निजशासनहानिदोषा-

द्वामेषु भैक्षचरणादिषु यः प्रयत्नः(त्तः) ।

आधातुमस्य विनयं गिरिशस्य चक्रुः

शिक्षावचांसि दृढभक्तिवशेन नार्यः ॥ १ ॥

एतद्विभो जहि कराग्रकरोटिपात्र-

मेवंविधात्मवधपातकसूचकं ते ।

कर्मायशस्यमवशापतितं स्वकीयं

नाश्लाघयत्यनुगृहं जगति त्वदा(द)न्यः ॥ २ ॥

दाता जनोऽस्तु भवने भवतोऽप्यनेकः

कामं तथापि न फलाय तवार्थितोऽयम् ।

रत्नाकरोऽपि विधिना यदि नाम शुष्ये-

त्कस्तस्य पूग्णविधानपरः पयोदः ॥ ३ ॥

भिक्षाटनं तव न यद्यपि वर्जनीयं

देहीति मा वद कदापि शशाङ्कमौले ।

अभ्यर्थिनामवनताननदुद्रुयैवः)

दाता ददाति नहि गिरापि लुब्धः ॥ ४ ॥

आमो(त्मो)परोधविरसा करुणा न जातु

भूयादितः प्रभृति ते कृपणामरेषु ।

चक्रे निसर्गाविमलस्य त एव कण्ठे

काष्ण्यं वृषध्वज यदीयविपाकदोषः ॥ ५ ॥

गीर्वाणलोकसरिता सह नित्यमेना-

मह्नावलि शिरसि मा विभृयाः पुरारे ।

त्वर्य(य्य)क्रमाकलितविश्वपदार्थवर्गे

मा भूत्कदापि न विशेषविदित्यवद्यम् ॥ ६ ॥

भीमं भुजङ्गमपहाय पिनाकपाणे

कण्ठे कुरु प्रकृतिशीतलमेव हारम् ।

तेनैव शान्तिमुपगच्छतु कालकूट-
 नित्यास्पदस्य सहसैव गलस्य तापः ॥ ७ ॥
 मा जातु चन्द्रशकलाभरण श्मशाने
 क्रीडा विभो सह पिशाचगणैर्विधेया ।
 क्षुद्रे चिरं परिचयो विहितो विधत्ते
 सौजन्यभूषणभृतामपि चित्तभेदम् ॥ ८ ॥
 कस्त्वा निरोद्धमलमीश यथेष्टचारं
 विज्ञापनीयमश्रवाम्नि ममैतदेकम् ।
 गौरीपथोधगनिर्गर्गपरिग्रहेऽस्मि-
 न्वश्रम्यमङ्गलचित्तमग्निं निधाय्यम् ॥ ९ ॥
 शार्दूलचर्मवसनद्यगतं विहाय
 शोभं गुरुभुवनं परिधेहि नाथ ।
 नैतेन यद्यपि तवाम्नि विशेषलाभः
 शोभां तदाशु लभतां तव मंत्रश्रेण ॥ १० ॥
 प्रागेव त्रुम्भितमभृदयशो जयन्तु
 पुष्पायुधं यदकरोन्नयनाग्निहव्यम् ।
 नेत्रानलोपरि हगम्य महायमिन्दु
 चूडापगोमिपयसा भव मावधानः ॥ ११ ॥
 आस्येन हुंकृतिमता म्निर्नै कटोरै-
 रुत्तुङ्गशृङ्गयुगलेन च भीषणेन ।
 यन्मामर्मावहति भीरुजनास्य शंभो
 भित्त्वा जगद्गदमिमं कुरु भैक्ष्यचर्यम् ॥ १२ ॥
 तेनैव वित्तपतिना जहि मैत्रवन्धं
 याच्ञाञ्जलिः शिरसि नाथ मुहुः कृतो मे ।
 भिक्षाटनादुपरतिं तव यो न चेक्रे
 शैक्तेन चेत्करकरोटिविपर्ययं वा ॥ १३ ॥

१. 'पुष्पायुधाय यद' इति पाठः स्थितः. २ 'माहवति' पाठः. ३ 'शक्तो न चे-
 कुरु करोटिविपर्ययं वा' इति भवेत्.

मा दयये(?) पदयुगं नलिनः प्रकारं
 संध्यासु नाथ पितृकाननसंक्रमेण ।
 यत्क्षालयत्यहरहः परिषत्सुरीणा-
 मुत्तंसपुष्पगलितैर्मकरन्दपूरैः ॥ १४ ॥

योगोचिते मदनसूदन सांध्यकाले
 केशाचिते शवशतैर्निचिते श्मशाने ।
 प्रेतैः प्रमोदनटनं भवता न कार्यं
 धिग्देशकालगणनाविधुरं चरित्रम् ॥ १५ ॥

आत्मीयभूतिपरिभूतिकरीं समृद्धि-
 माकल्ययाल्पशशिभूषणभृत्यवर्गे ।
 आरोप्यते जलजनैर्जगदाधिपत्यं
 यत्त्वत्समाश्रयणलब्धपदे मुकुन्दे ॥ १६ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतौ भिक्षाटनकाव्ये भिक्षाटनपद्धतिः सप्तदशी ।

अष्टादशी पद्धतिः ।

भिक्षाप्रतिग्रहमिषेण मृगेक्षणाना-
 मादाय मानमपयायिनि लोकनाथे ।
 रथ्यासु दुःसहनवोत्कलिकाकुलानां
 तासां चरित्रमहमद्य विजृम्भयामि ॥ १ ॥

हारः कचित्कचिदलक्तरसः कचिच्च
 धम्मिल्लपुष्पनिवहः कचिदुत्तरीयम् ।
 काप्यर्धभग्गवलयानि मृगेक्षणानां
 रथ्या भरेण कृतचंक्रमणा विवव्रुः ॥ २ ॥

क्षोणीतले.....निपातितहारमुक्तां
 स्वीकर्तुमादृतवतीव निषण्णमूर्तिः ।
 रथ्यारजःसु निहितानि विभो पदानि
 काचिद्दर्श सुचिरं पुरतः सस्तीनाम् ॥ ३ ॥

काचित्पुगर्गिपदलाञ्छनभृषिताया
 वीथ्याविमोक्षविमुखी पुगतः सर्वानाम् ।
 भूमौ विकीर्य मुपतो ' निजहाग्मुक्तां
 तामा का(क)मग्रहणसंभ्रममाचकार ॥ १ ॥
 आदाय शभुपदमुक्तिमदादरेण ।
 गभ्यापगगमपरा निदधे कचाग्रे ।
 कन्दर्पमुक्तशितत्राणनवत्रणाना
 निर्वापणार्थामिव भिद्धरमस्य चृणम् ॥ ५ ॥
 मागे शिवस्य पतित कृतमालपुष्प
 मादाय कापि बहु मकटमाममाद ।
 यत्पुष्पमात्रधृतिभृषितमुत्तमाङ्गा-
 न्नेवाङ्गमस्ति च यदन्यतः दतो वारंष्टम् ॥ ६ ॥
 शभोः कपर्दगालित कृतमालपुष्प
 लब्ध्वा मखा प्रमुदितामवलोक्य काचित्
 वीथ्यागतप्रणयिना स्वयमप्यवाप्तु
 चूडानर्दीमलभन्तेव दृशो क्षणन ॥ ७ ॥
 वीथ्या ययाप लालता कृतपुष्पमालां
 शभोः कपर्दगालितामपरा वहन्ती ।
 ना वीथिका न विजहौ शशिवण्डलोभा
 लब्धेऽप्युपर्युपरि काङ्क्षत एव लोकः ॥ ८ ॥
 वीथ्या शिवस्य चरणाम्बुजदत्तमुद्रा
 काचिद्विलोकयितुमाननमानमद्य ।
 धारात्मना निपतदश्रुजलात्तदानी
 ज्याबन्धनी मदनकामुकयष्टिगमीत ॥ ९ ॥
 भत्रस्थितं मुचिगमत्र बलिर्गृहीता
 माकृतमत्र गिग्शिेन विलोकितारहम् ।

इत्याकुला परिजनैः सह तत्र तत्र
 बभ्राम नष्टमिव कापि मनोभवे तु ॥ १० ॥
 स्वीकर्तुमैच्छदपरां
हरस्य पदमुद्रितमादरेण ।
 विन्यासलोपिचकिता मुहुरीक्षमाणा
 नैवाददे न च मुमोच वधाश्चिराय ॥ ११ ॥
 आदौ वृषम्य खुरधूलिरथास्य घण्टा-
 नादः पुरः शिशिरमौलिधुनीसमीरः ।
 वीथी स्वयं तदनु भूतपतेः प्रवासे
 कस्याश्चिदाश्वसथ हेतुरभूत्क्रमेण ॥ १२ ॥
 संबन्धि वस्तु दयितेन यथा कयापि
 प्रत्या मनः सुखयति ध्रुवमङ्गनानाम् ।
 इशानवाहनवृषाङ्घ्रिखुराहतायाः
 पृथ्व्या रजोभिरविनिःसृतिमाप काचित् ॥ १३ ॥
 वीथ्यां चकार कृतमालमवेक्ष्य काचि-
 न्मौलेः शिवस्य निपतेदिति जाततर्का ।
 देवात्तदास्यपचिचाय पुनः शशाङ्कं
 लब्धेऽप्युपर्युपरि काङ्क्षत एव लोकः ॥ १४ ॥
 यस्यां विरञ्चिवलसूदनदुर्लभाभ्यां
 पद्भ्यां चचार सुचिरं स विहारभिक्षुः ।
 स्वच्छन्दकेलिभवनादपि सैव रथ्या
 पथ्येति कापि न कदापि गृहं विवेश ॥ १५ ॥
 आत्मीयमेव धवलं वलयस्य खण्ड-
 मास्ते शिवस्य पतितं वनिता विलोक्य ।
 सद्यः कपर्दगलिता शशिनः कलेति
 जग्राह काचिदुपसृत्य कुतूहलेन ॥ १६ ॥
 इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतौ भिक्षाटनकाव्ये रथ्याचरितपद्धतिरष्टादशी ।

एकानविंशो पद्धतिः ।

आत्मीयनेत्रपथलम्बिनि वृत्तनाथे
 ग्ध्यागता हरवियोगविषादशान्त्यै ।
 वामेक्षणा जगद्गुम्य कथाप्रमङ्गा-
 दाविष्कृतादृतरमानि मिथो वचांसि ॥ १ ॥
 कस्मादयं मग्निं क्रौण मिभक्तिं शंभु
 भिक्षाटने विधिशिरोमयमेव पात्रम् ।
 कार्या कदाचिदापि नार्थितकालहानां
 दीर्घायुषामपि दशैयमितीव शाम्नि ॥ २ ॥
 कोऽन्यो ददाति हिममानुमतस्तनृनां
 मार्गदुहे च जगति श्वशुरदुहे च ।
 तं लब्धुमद्रितनयामपहाय कन्या
 का वा कर्णेति सुकुमारतनुस्तवामि ॥ ३ ॥
 कैवापरा गिरिमुतामपहाय कन्या
 कामदुहे जगति कामयनी वृषाङ्गम् ।
 तस्याः पितुर्हिमवतः श्वशुरदुहेऽस्मै
 कोऽन्यो ददाति तनयामपहाय भीतः ॥ ४ ॥
 अभ्यर्थितः सुरगणेन.....(१)विशङ्क (?)
 चक्रे हरः किमिति तीव्रविषोपयोगम् ।
 मन्येऽहमुक्तमगुणा गणयन्ति पथ्य
 याञ्छा विहङ्गकरणाद्रिपपानमेव ॥ ५ ॥
 नेत्रानलाचिपि विभोर्मदनेन साकं
 प्लोषोन्मयं किमिति नैव रतिः प्रपेदे ।
 मा तत्र गन्तुमकरोदधभाग्यहान्या
 तस्या वभूव नयनोदकमन्तगायः ॥ ६ ॥
 कामप्रिया मदनमेव विभोर्वितन्वं
 दग्धस्तदा किमिति नैव हुताशनेन ।

शब्दो न किं व्यतिक्रमं शिवया शिवस्य

मूढः स्वकृत्यमिति दर्शयितुं प्रवृत्तः ॥ ७ ॥

शैलात्मजामहचरोऽपि हरः किमर्थं

मन्दाकिर्नीं शिरमि मादग्मेव धत्ते ।

इत्थं न चेत्कथमयं बहुशो भवान्याः

पादप्रहारफलदं कलहं लभेत ॥ ८ ॥

देहीति दीनपदमाहितपात्रपाणिः

केनार्थिवेषमयमाह्वयने(द्रियते) वृषाङ्कः ।

सर्वो यथा विभवमाद्रियते जनोऽन्यः

कार्श्यं तथा प्रकृतिदुर्लभमीश्वरोऽपि ॥ ९ ॥

भिर्क्षेप वृत्तिर्गजने वमन यदस्य

वाहो वृषस्तदयमिच्छति किं महेशः ।

सर्वो यथा विभवमाद्रियते जनोऽन्यः

कार्श्यं तथा प्रकृतिदुर्लभमीश्वरोऽपि ॥ १० ॥

निद्रानिमीलितविलोचनमूल्यमेव

शंभुः स्वदर्शनमदाद्गुरुध्वजाय ।

कालान्त एव विभवः कुटिलस्वभावै-

वृत्त्यैः प्रसाधितधियो महते फलाय ॥ ११ ॥

कैलासचालनकृतांहस एव कम्मा-

दीशः कृपाणमदिशद्दशकन्धराय ।

संत्रासिताद्रितनयादृढकण्ठपाश-

लाभेन तुष्टहृदयः स न किं ददाति ॥ १२ ॥

आराध्य दुग्धजलधिः सुधैव देवा-

न्देवाय हन्त महते गरलं दिदेश ।

एवं ध्रुवं प्रकृतिरेव कुलाशयानां

नीचेषु संमतिरसंमतिरुत्तमेषु ॥ १३ ॥

विद्वज्जनो जगति येन पितामहेन
 भिक्षाप्रतिग्रहणपात्रमकारि सर्वः ।
 तस्योत्तमाङ्गमपि शंकरपाणिपद्मे
 भिक्षाप्रतिग्रहणपात्रमहो बभूव ॥ १४ ॥
 बाणाहवे मुग्जिता विजित पुगर्शि-
 रित्येव विश्वगदिन मखि भृतवादः ।
 मन्या स एव स यत प्रभवो लयाना
 नस्यै पगक्रमणकृत्यमतीव हास्यम् ॥ १५ ॥
 शंभो पुरा यदभवन्मदनन माक
 मद्यापि वैगमनुवर्तते एव कि तत ।
 गौर्या महैव कृतविग्रहमधिना वा
 पृष्पायुधो विकृतविग्रहमधिग्व ॥ १६ ॥

इत्यन्वेषणावगमकृतो भिक्षाटनकाव्ये चरिणोपवादनपदान्तरेकोनविंशति ।

तथा पदान्तः ।

गौरीवरस्य पदपातपवित्रपाशु
 गत्या कथाचिदपहाय शनैः प्रवृत्तैः ।
 गृहे प्रवेशचरिणैः पुरमानिनीना
 वाणीमिमा वयममी चरितार्थयाम ॥ १ ॥
 काचित्मर्ग्विविहतपश्यवचोङ्कशानां
 पानैः प्रवृत्तिविपरीतशिरोविधृतिः ।
 पार्श्वस्थितैः परिजनैः परिणुद्यमाना
 कृच्छ्रेण दुष्टकर्मिणां निकेतमाप ॥ २ ॥
 अच्छिन्नया श्रुतिः परम्परयैव वीर्या
 गौरीपतिं विहितसन्निधिमक्षमाणा ।
 सर्वान्वपीह निलयं प्रति कामिनीषु
 यानामु कापि च न कापि गृहप्रवेशम् ॥ ३ ॥

प्राक्संगमे पुरजिता मदशोणरूपं
 शोकेन पाण्डुरमतो नु गृहप्रवेशम् ।
 कस्याश्चिदाननमभृदुदयाद्रिमेत्य
 भूयः क्रमाद्विजहता शशिना समानम् ॥ ४ ॥
 आश्रित्य यं भवनतोरणदीर्घदम्भ (?)
 पूर्वं पुराग्मिवलोकयति स्म काचित् ।
 तन्मोक्तुमेव न शशाक गृहप्रवेशे
 प्राप्ते तदा कलितमूर्तिग्वि स्मगम्रैः ॥ ५ ॥
 नीतां कथंचन गृह प्रियवन्धुवर्गो
 भूयोऽपि निर्जिगमिषुं महसा सरोध ।
 (८)स्त्रिह्यन्ति कारणमपूर्वकपालिनीति
 कस्यां कथा झटिति हन्त बहिर्गतैव ॥ ६ ॥
 आपाण्डुगण्डयुगला गलदश्रुनेत्रा
 स्वस्थानविच्युतकटीगुणबन्धपादा ।
 आलीजनेन परितः परिरक्ष्यमाणा
 बन्दीव कापि शनकैर्वसतिं विवेश ॥ ७ ॥
 पूर्वं गृहात्प्रचलिता हरदर्शनाय
 वामाङ्घ्रियावकरसैररुणीचकार ।
 बाष्पैर्मषीमलिनितैर्विनिवर्तमाना
 तामेव कापि पदवीं मलिनीचकार ॥ ८ ॥
 काचित्कथंचन सखीजनसान्त्ववादे-
 द्वारं गतापि हरमार्गविलोकनेच्छुः ।
 वाणी मनस्विन इवार्थनदन्यकाले
 नान्तर्गता च वनिता न बहिर्गता च ॥ ९ ॥
 या पूर्वमुन्नतपयोधरगौरवेण
 झान्ताप्यवाप हरमीक्षितुमाशु रथ्याम् ।

तस्यैव सा हृदयदेशजुपा गरिष्णा
 गेहप्रवेशमशकन्न पुनर्विधाना ॥ १० ॥
 नाथे चिरेण पतितामनिवर्त्य बुद्धि
 काचिन्म्वय निववृते गुरुवश्यबुद्धिः ।
 तस्याः पुनर्वहुविचारमर्षी विनेव
 बुद्धि कृतं मदनुः हास्यमभूच्चरित्रम् ॥ ११ ॥
 काचिन्कथचिदपि नैव गृह विवेश
 ग्श्यां विहाय बहुभि कृतमान्वनापि ।
 कामानुगम्य ह्यह)तवन्धुजनावर्काणं
 कारानिवाममम एव गृहे निवाम ॥ १२ ॥
 गेह प्रविश्य पुनरप्ययमागतम्यः(म)
 वीश्या वृषाङ्क इति कापि विनिर्जगाम ।
 ग्श्यानु भैक्षचरणादपर न कृत्य
 तस्योग्मो मृदुमना गणयांचकार ॥ १३ ॥
 काचिन्प्रदक्षिणवि(नि)दर्शनदुर्बलाङ्गी
 वीश्या निपात्य निजभूषणमेकमेकम् ।
 यावद्दुहोपगमन ननु तावदेव
 ग्श्यावशेषमकलाभरणा बभूव ॥ १४ ॥
 वीश्या कथंचन गृह वचनप्रभेदे
 प्रावेशयद्विगृहिणी प्रियवन्धुवर्गः ।
 चित्तं तदीयमममाक्षि(क्ष)विगृक्तपाशं(ः)
 नालं प्रवेशय(यि)तुमेव पुनर्बभूव ॥ १५ ॥
 काचिद्विवेश शयनालयमाप्तमस्या
 ग्श्यां विहाय हर्षवीक्षणहानिदूना ।
 तस्या मनश्च विगृह्यथया महैव
 श्रीकण्ठसंगममहोत्सवलम्भचिन्ताम् ॥ १६ ॥

हस्तच्युतैश्च वलयैश्चिकि(कु)रप्रमुक्तैः
 पुष्पैश्च यावकर्मैश्च पदाग्रमुक्तैः ।
 कीर्त्यैश्च भा(हा)ग्मणिभिर्गिरिशम्य रथ्या-
 माकल्प्य कापि शनकैर्वसति विवेश ॥ १७ ॥
 इत्युन्प्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्ये गृहप्रवेशपद्धतिविशानः ।

एकविंशो पद्धतिः ।

आलोक्य मारजनितां कृपणामवस्थां
 वामभ्रुवां निजगृहं पुनरागतानाम् ।
 संदृश्यमानहृदयो हितबन्धुवर्गो
 यान्यप्यवोचत वचांसि वदामि तानि ॥ १ ॥
 हा हन्त दग्धमदनस्तव पुष्पशय्या
 शेषं शरीरमकरोदमहाय एव ।
 गत्रावथास्य नवैकरवगन्धबन्धु-
 मन्दानिलप्रभृतयो बहवः सहायाः ॥ २ ॥
 कालानलो यदलिकार्द्ध(क्ष)णिगक्षितोऽम्-
 त्कण्ठे च यद्गुल्मर्पितमीश्वरेण ।
 तत्सर्वमात्मविग्रहे मति वालिकाना
 तापं विधातुमिति संप्रति मे वितर्कः ॥ ३ ॥
 अस्या हरेण विग्रहादतिकशिताया
 हस्तच्युतं वलयमेतदलब्धदेशम् ।
 आस्ते पुनः स्थितिमगादयमङ्गुलीयं
 स्थानच्युतिं मम ह एव भवत्यनर्थः ॥ ४ ॥
 अज्ञातमद्य तनये त्यज शोकशङ्कुं
 पञ्चायुधः किमपि तत्त्वयि जातकोपः ।
 रागो नवश्चरणयोरनुजातजन्मा
 मुक्तावली विगचिता नयनाम्बुलेशः ॥ ५ ॥

अङ्गेष्वयं धवलिमैव यदङ्गरागो
 दत्तः शिवेन सस्त्रि वृज्ज.....(!)तैष पोषः ।
 भैक्षं प्रदातुमनघाय यदोषमस्त्रे
 तूर्णी स्थिता सुकृतभङ्गभयादपूर्वम् ॥ ६ ॥

धत्से तदद्य मम पापमभूत्तवेत्यं
 यत्संशयस्थितिरियं मदुपेक्षयैव ।
 सर्वोऽपि वक्ति जन एव शिवाभिधानं
 भस्मावली प(प्र)ति यथेप्सितमङ्गकेषु ॥ ७ ॥

तन्मे मुता विदधनी परिहासपात्रे
 प्रायेण कामुकजनस्य गुणोऽपि दोषः ।
 घुर्यूरकं शिगमि नैव मुगन्धि पुष्पं
 भस्म स्तने न तव कुङ्कुमचन्दनादि ॥ ८ ॥

यन्ने(त्ते) मुता मम किमन्यदियं वृषाङ्गे
 प्रेम्णा भविष्यति भुजंगमभूषणापि ।
 यस्य क्षणं स्मरणमेव मुदुस्तराणां
 सर्वापदामुपशमाय वदन्ति वृद्धाः ॥ ९ ॥

तन्मत्यमेव स्वलु यन्नवबन्धुजीव-
 शोभाहरं सखि हरायनमामनन्ति ।
 तस्मान्नि(द)तीव गतिमद्य दधासि तेन
 शोभागतैव तव शंमयितुश्च जीवः ॥ १० ॥

दृष्ट्वापि तं शिवमियं पुनरेवमार्ता
 प्रायेण पुण्यमपि पुण्यवतां फलाय ।
 तत्पादपद्मयुगलस्मृतिमेव सर्वे
 सर्वव्यपायशमनीति वदन्ति वृद्धाः ॥ ११ ॥

मेघं विना स्थितिमगान्न सरित्तथैव
 बाला वृषाङ्गमिति भीतिरभूत्पुरा मे ।

(?)लोभे महालयमहो यदभूदमुप्या(पुण्य)-
 प्रायैर्निजैः सह पुनर्भवनप्रवेशः ॥ १२ ॥

यस्त्वां क्षिणोति विशिखैः स्वशरण्यभूता-
 मेवं सदा सुमुखि तेन समः स मारः ।

शाखां स्वयं समधिरुह्य महीरुहस्य
 यस्तां छिनत्ति निशितेन परश्वधेन ॥ १३ ॥

यत्र्याय्यवर्त्मगमनं निपुणं त्वयासी-
 ल्लज्जा च यावदपवादभयं त्वदीयम् ।

तत्सर्वमालि कथमेकपदे न(नि)विष्टं
 सर्वैकषः स खलु तत्रभवाननङ्गः ॥ १४ ॥

बालामिमां हतमनोभव पुष्पबाणै-
 र्मा विध्य संप्रति वदामि तथैव पथ्यम् ।

(?)अस्यामरस्य विरतं सवतीन्दुमौलि-
 स्मर्ता न किं भवसि तेन पराजयं ते ॥ १५ ॥

इत्युत्प्रेक्षावलभकृती भिक्षाटनकाव्ये वन्धुवचनपद्धतिरेकविंशतिः ।

द्वाविंशी पद्धतिः ।

यश्चे(च्चे)ष्टितं प्रकटितं पुरसुन्दरीणां
 भूयो विजेतरि पुरामनुरागबन्धम् ।
 प्रस्तुत्य तानि विरहोज्ज्वलमन्मथानि
 संपादयामि विदुषां श्रवणातिथेयम् ॥ १ ॥

संतर्जिता गिरिशमालपसीति मात्रा
 काचित्रपानतमुखी भुवमालिलेख ।
 रेखा तदाकृतिरभूत्किमियं विधत्तां
 चित्तानुसारि वचनं च विचेष्टितं च ॥ २ ॥

पार्श्वे प्रजाव(?) गिरिशस्य निजा(?).न्धकारे
 मा ते विषाद इति जीवसखीजनेन ।

आश्वासिता झटिति कापि निमील्य चक्षुः
 संपादितं तम इति प्रमदा जगाद ॥ ३ ॥
 तुङ्गौ युवामिह वृथैव प्रथामुवृत्ता-
 वन्योन्यसंगमजुषौ च वृथेति काचित् ।
 श्रीकण्ठवाहुयुगलान्तरकाङ्क्षयेव
 कण्डूभृतौ करतलेन कुचौ ममर्द ॥ ४ ॥
 क्रीडाशुकं हर हरेति शनैः प्रवृत्तौ
 यत्नेन पाठयितुमन्तरमन्मथापि ।
 मातुर्भयेन पुनरेवमवोचदेत-
 दिष्टं फलं मम करादिति वाक्यशेषम् ॥ ५ ॥
 वालेन्दुशेस्वरमनारतकालकण्ठं
 पिङ्गत्विषा तिलकितालकमीक्षणेन ।
 सख्योऽपि यूयमिह पश्यत पश्यतेति
 कस्याश्चिदाविरभवद्विविधो विलापः ॥ ६ ॥
 बन्धुष्वनादृतवती चिरसंस्कृतेषु
 भस्मावगुण्ठिततनुर्दृढबन्धमौना ।
 काचित्मदैव हृदये शिवमर्चयन्ती
 योगं वियोगविधुग फलितं चकार ॥ ७ ॥
 कन्याश्चन स्तनभरो भमितेन शंभो-
 र्वक्षःस्थलप्रणयिना वनितं चकार ।
 यः कर्तुमीप्सति समागमनं महद्भि-
 स्तद्वल्लभेन कुरुते तदयं पुरैव ॥ ८ ॥
 तुष्टाव निन्दति जने त्रिपुरारिमेका
 पार्श्वस्थिते स्तुवति गाढतरं निनिन्द ।
 मौनावलम्बिनि चुकोप चक्रोरदृष्टि-
 स्नेहप्रिये दुरवबोधगतिर्वधूनाम् ॥ ९ ॥

काचिन्निजाङ्गमधिरोप्य शनैर्विपञ्चीं
 गाथामुपाक्रमत पाठयितुं शिवस्य ।
 तस्या विलोचनजलैः पुनरार्द्रव(य)द्भि-
 स्तस्त्रीं स्वकीयजलता प्रकटीकृतैव ॥ १० ॥
 एका त्रपोदयवशेन पुनः सखीनां
 चित्ते विधातुमसमक्षमपारयन्ती ।
 बाह्यं विहाय करणं पटतूलिकादि
 चेतःपटे स्मरणतूलिकया लिलेख ॥ ११ ॥
 शीघ्रं नयात्र सखि संप्रति नीलकण्ठ-
 मित्यूचिषी सपदि मात्र(तृ)भयेन काचित् ।
 तीव्रातपादुपवनादिति पूरयित्वा
 लीलामयूरविषयं वचनं चकार ॥ १२ ॥
 चक्षुश्चकार निजसद्मनि यत्र यत्र
 विश्लेषणैर्गिरिशमैक्षत तत्र तत्र ।
 एतधृवं(?) सपदि संगमतोऽपि मन्ये
 विश्लेष एव दयितेन वनं(रं) वधूनाम् ॥ १३ ॥
 शंभुर्यथा गृहमगान्मम भैक्षकाङ्क्षी
 मां भिक्षयैव सह दत्तवती तदानीम् ।
 प्राप्तः स एव हृदयालयमाशु तस्मै
 किं देयमद्य कथयेति सखीमपृच्छत् ॥ १४ ॥
 अध्यापितो रहसि केलिशुकः कयापि
 नामानि मन्मथरिपोर्विरहार्तिशान्त्यै ।
 तानि क्षणाद्गुरुजनस्य परो निगद्य
 तस्या मनस्थविकृतिं प्रकटीचकार ॥ १५ ॥
 यः कोऽपि सोऽस्तु विषमा गतिरेष रोगो
 भस्मार्पणं निखिलरोगसमा चिकित्सा ।

मातुः पुरो वचनमेवमुदीरयन्त्यां
 सख्यां न्यसक्त तरलां दृशमाशु काचित् ॥ १६ ॥
 काचिन्निजाशयतिरस्करणाय शंभो-
 निन्दापराण्यकथयद्वचनानि बाला ।
 तानि प्रकोपमधिकं जनयांबभूवु-
 स्तस्याः पुनः परिमैरनुभाषितानि ॥ १७ ॥
 गाथाः शिवस्य विलपन्नपरो मृगाश्याः
 क्रीडामृगो विग्रहतापमपाचकार ।
 संस्मारयन्निजगलेन मिनेतरेण
 कण्ठं तदीयमसकृद्ब्रह्महिणोऽपि ॥ १८ ॥
 इत्युप्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्येऽनुगणपद्धतिर्द्राविशतिः ।

त्रयोविंशती पद्धतिः ।

याभ्यो दुगपहसंगमलोलुपाभ्यो
 बन्धुर्जनस्य कटुपथ्यवचो वभाषे ।
 तासां तदीयवचनश्रवणार्दितानां
 ब्रूमो वचांस्यनुगुणार्थमनोद्वेगिण ॥ १ ॥
 मातः सदा गिरिशसंगमविघ्नमेव
 याचे करोषि न ततः स्वधिजातगोपाः(ः) ।
 स्नेहं मिथो न गणयन्ति यतः पुरन्ध्याः
 सापत्यमेव करणस्पृहया वदन्ति ॥ २ ॥
 मां दुर्निवारविषमास्त्रकृतावमादां
 या तर्जयत्यसकृद्देव शठैर्वचोभिः ।
 अप्राप्य यौवनमनङ्गविधेयमेषा-
 मन्ये मदीयजननी जरती बभूव ॥ ३ ॥
 अद्यापि शैशवनवं परिवर्तते मे
 तन्मैव मां प्रति सवित्र(त्रि) हितोपदेशः ।

ये यौवनस्थितिजुषो जगतीह तेषा-

माचार्यकं वहति मन्मथ एव नान्यः ॥ ४ ॥

कंदर्पमुक्तविशिखप्रणि(ण, हि)ताशयस्य

यो दुर्विदग्धगुरुसंनिधिदेशवासः ।

त्रुट्यत्किरातशतरागणनो(?) मृगस्य

मन्ये क्षुधार्तमृगवैरिगुहाप्रवेशः ॥ ५ ॥

पथ्योपदेशसमयः स गतः सदूरो(सुदूरे)

यस्मिन्न सन्ति मदनज्वरसंनिपाताः ।

किं नैव वेत्सि जननि त्वमिमामवस्थां

यस्याः कथंचिदपि जीवितमेव रक्ष्यम् ॥ ६ ॥

शाम्येदपि स्वयमयं मदनारि(मि)रीशे

नैराश्यतो जननि मा कुरु तं प्रदीप्तम् ।

एधांसि नीरसनिषेधवचांसि मन्ये

कामानलस्य गुरुभिर्बहुशः कृतानि ॥ ७ ॥

स्नेहो न ते मयि परं मम देह एव

मातः किमन्यदितम(र)त्र मम प्रमाणम् ।

ईशानुसारविनिवारणमाचरन्ती

यन्मे झटित्यसुरतेर्विदधात्यनुज्ञाम् ॥ ८ ॥

मातस्त्वदीयवचनैः शितशूलकल्पै-

र्नाहं मृता किमिति मर्मसु ताडितापि ।

प्रायः प्रियेण विरहव्यसने वधूनां

प्राणप्रयाणमपि पुण्यफलं वदन्ति ॥ ९ ॥

छायां समाश्रयति काममहाद्रुमस्य

सर्वोऽपि संस्मृतिमरुस्थलचारुतप्ता ।

नन्दत्यथापि किमयं वचसो विपाके

मन्ये जरा जनयति स्मृतिमूलनाशम् ॥ १० ॥

(?) अस्त्येव शंभुविषयान्मनसो विकारा-
 द्रागो ममाद्य सखि मा परसङ्गमूलम् ।
 पौष्पं रजः सपदि मालघ(य) मारुतार्थ्यं
 मूर्ध्नो वधायमपरं(?) पुरुषं जनस्य ॥ ११ ॥

मातः ससप्तमपरं वचनं विमुञ्च
 शैवी(?)ममागतिकथा यदि तां शृणोमि ।

(')त(उ)त्कण्ठयोज्ज्वलितकालहुताशतसा
 नाराचपातसदृशान्यवचःप्रवेशः(शा) ॥ १२ ॥

धामान्नि(या मां नि,यच्छति मुदुर्लभकाङ्क्षिणी भू-
 र्मा मेति किञ्चिदपि मा जननी न वेत्ति ।

सर्वैर्विना प्रियतमैः मुग्धमामितव्यं
 स्वापेक्षया यदि भवेदभिलाषबन्धः ॥ १३ ॥

मामद्य शिक्षयामि शंकरवादमात्रा-
 द्रोमाञ्चकण्टकितमूर्तिरसि त्वमेव ।

वृद्धः करोति विषये विषयं परस्मै
 तस्मान्ममापि विनिवर्तितुमक्षमोऽपि ॥ १४ ॥

कष्टा नितान्तमशरीरिशरेण पीडा
 तस्या यदस्म्य(?)नितरार्तिगतो विशेषः ।

प्रायेण शत्रुरपि शोचति मर्त्यमात्रं
 मातापि नैव दयि(य)ते मदनातुरेषु ॥ १५ ॥

त्रातुं कृताभिलषितैः स्मरयन्नवृत्ता-
 न्मौनव्रतैर्गुरुजनैर्भवितव्यमेव ।

स्वादृक्गोति मुकृतामपि कामवृत्ति
 शास्त्रेण वा गुरुजनेन च वा निषेधः ॥ १६ ॥

यो वक्ति पथ्यवचनं हृदयानुकूलं
 यो वा भिषज्यति भिषक्तिप्रयभेषजेन ।

तावेव बान्धवजनश्च चिकित्सकश्च
 प्रच्छन्नशत्रुरपरो न सुहृन्न वैद्यः ॥ १७ ॥
 एतन्नम(?) प्रथममम्ब मयि त्वदीये
 प्रेम्णे पुनस्तदनु रूपविचेष्टितेभ्यः ।

यन्मां प्रतीत्थमुपदेशविधिस्तवायं
 मा भूद्विजेतरि पुरामनुरागबन्धः ॥ १८ ॥
 अद्यापि शैलसुतया वपुरैक्ययोग-
 मङ्गीकरोति गिरिशः स्वयमादिवृद्धः ।

केपांचिदत्र तदयं जरतां जनानां
 कामानवाप्य वर एव विरक्तिवादः ॥ १९ ॥

इत्युत्प्रेक्षावलम्बकृतां भिक्षाटनकाव्ये गुरुवचनोपालम्भपद्धतिस्रयोविंशतिः ।

चतुर्विंशी पद्धतिः ।

रथ्या विमुच्य कथमप्यनिवेशशेषै-
 रालीजनैर्भवनमाशु निवेशितानाम् ।
 वामभ्रुवां शशिकलाधरविप्रयोगे
 देहाश्रयाणि चरितान्युपलालयाम् ॥ १ ॥

कस्याश्चिदक्षियुगलाद्धरयोर्वियोगे
 जातः प्रसाधनविधेर्विपरीतभावः ।

वाप्यैस्तयोः प्रथममाहितराग आसी-
 दत्यश्चसन्मलिनितश्चसितोष्मणैव ॥ २ ॥

भस्मालिलेप कुचयोर्हरिचन्द्रनादि-
 लेपं विहाय विरहे वनितां हरेण ।

बाप्पोदकं तदपि हन्त पुनर्निरासे
 शुध्यन्ययोर्निरसनेन जलस्य भेदः ॥ ३ ॥

त्येकेऽपि रत्नवल्लयैः सखि केलिपद्मै-
 र्हस्तादपातकथने मणिकंतुकेऽपि ।

कम्याश्चिदेव न जहौ करभूषणत्वं

क्रीडाशुकः पठितशंकरनामधेयः ॥ ४ ॥

श्वासानिलश्च नयनोदकनिर्गमश्च

जातागमी(सौ) विरहिणीकुचयोरभूताम् ।

आक्षेपणेन लघुनो वरणांशुकस्य

लोपेन च प्रचुरचन्दनकर्दमस्य ॥ ५ ॥

विक्षेपदुर्बलमकारणपाटलेन

संमृज्यमानमपि गण्डतलं करेण ।

आपाण्डुरच्छवि वभूव मृगक्षणायाः

संमर्गजा इति मृषैव गुणाश्च दोषाः ॥ ६ ॥

संमानपात्रमहमम्यमृतांशुमौले

या मत्यमित्याधिकाचिद्धितकौतुकैव ।

(ः)अन्या वभूरपहरान्परिकर्शनेन

साकं शशाङ्ककलया सममेव धत्ते ॥ ७ ॥

कम्याश्चिरग(रं ग्ल)पितचम्पककान्ति गान्

जातं हरेण विरहे धनमारगौरम् ।

(')निःशृङ्खलप्रभृतिभिन्नदमनिधाने

व्याप्तं मनोभवयशोगिग्वा(ग)वभासे ॥ ८ ॥

दृष्टे पुग पुगविगोधित नि) काचिदङ्गै-

र्या कण्ठक्रोगतिमर्या (ः) ह रतिं प्रपेदे ।

तान्नैव जातु विरहौ(') विरहेऽपि तस्मि-

न्नन्तहितेऽपि सवितर्यग्विन्दनै(तै)व ॥ ९ ॥

तुल्या शशाङ्ककलयति मृगक्षणायाः

स्थौल्यातिरेकभणितावपरः प्रकारः ।

अङ्गानि शंकरवियोगभुवां तनिम्ना-

मध्यङ्गसाम्यमितराण्यपि शोच्यमापुः ॥ १० ॥

आत्मीय एव सति धार्यदृशां प्रपन्ने
 कस्तस्य धारणमृते परधारणाय ।
 यत्त्वेदपाण्डरमथा(?)मुखपद्ममेका
 हस्तोदकैर्विरहिणी न तु केलिपद्मम् ॥ ११ ॥
 कस्याश्चिदश्रुसलिलेषु हिताभिषेकं
 शोकानलेन सदयज्वलितेन तसम् ।
 गौरीपतेरुपरि लब्धुमिव प्रदेशं
 तीव्रं तपः पृथुकुचद्वयमाचचार ॥ १२ ॥
 नालंकृतौ न शयने न मिथः प्रलापे
 न क्रीडनेषु न च भोजनपानयोर्वा ।
 आस्थावती शिवसमर्पितचेतनैका
 रागो निरत्ययमुखोऽन्यविरक्तिहेतुः ॥ १३ ॥

इत्युत्प्रेक्षावह्नभक्ततां भिक्षाटनकाव्ये विरहिण्यवस्थापद्धतिश्चतुर्विंशतिः ।

पञ्चविंशी पद्धतिः ।

निष्प्राप एव गिरिशं विहितम्पृहाणां
 वामभ्रुवामतिविभेदनकारणेन ।
 आप्तो जनो रहसि यानि जगाद तानि
 प्रत्यूषिरै(?) सह वदामि पुनस्तदीयैः ॥ १ ॥
 इन्दीवराक्षि विषमाक्ष इति प्रसिद्धे
 मा त्वं कृथाः पुरविरोधिनि पक्षपातम् ।
 वैरूप्यमेव सखि तस्य चिराय काङ्क्षे
 येनायमन्यवनिताजनवर्जनीयः ॥ २ ॥
 कण्ठे हरस्य न वरं परिरम्भणं ते
 हारोरगेण न कदापि यदेष शून्यः ।
 त्राताः पयोधिगरलादपि येन लोका-
 स्नातुं न मामहिविषात्किमयं समर्थः ॥ ३ ॥

यः कामदेहदहनाद्विरसः प्रसिद्ध-
 स्तस्यै कुतः स्पृहयसि त्रिपुरान्तकाय ।
 कोऽन्यः क्षमेत मदनुग्रहमन्तरेण
 रक्षां विधातुमिव मन्मथपीडितानाम् ॥ ४ ॥
 आश्लेषणेषु कथमिच्छसि शंकरस्य
 भस्मकथं मृगभिणा कुचकुङ्कुमेन ।
 न्यूनार्धमेव भमितादपि कुङ्कुमं त-
 दर्धस्थितिः परमभिजम(कृ)तैकमन्नात् ॥ ५ ॥
 येनार्धगात्रमनुगवशाद्विनीर्णं
 कस्यैचिदेनमधिकामग य)मे किमर्थम् ।
 चक्रे ध्रुवं म पुनर्धर्शरीरदाना-
 दन्याङ्गनाप्रणयसंगमनाभ्यनुज्ञाम् ॥ ६ ॥
 भूलोकभृङ्गवनिता यदि दिव्यपुष्प-
 माघ्रातुमिच्छति तथा हरसंगमस्ते ।
 अस्माकमक्षिविषयः महभैव योऽभू-
 त्किं संभवेन्न विग्रहेण ममागमोऽपि ॥ ७ ॥
 पाणिं हरेण यदि वाञ्छति गृह्यमाणं
 भीरु त्वयाप्युगकौतुकमेव बद्धम् ।
 सत्यं तदेव दृढकौतुकबन्धिने(न्धने) मे
 व्यर्थः करे शिथिलकौतुकतन्तुबन्धः ॥ ८ ॥
 भर्तारमिच्छसि शिवं यदि तेन सार्धं
 वस्तव्यमालि नियतं पितृकारणे(कानने)षु ।
 एणीदृशां हृदयवल्लभसंनिधाने
 सौधस्थलस्य विपिनस्य च को विशेषः ॥ ९ ॥
 हित्वा तपांसि परुषाणि हरो दुरागः
 कर्तुं क्षमे न खलु तावकमन्तमेतत् ।

मुग्धे तदीयविरहानलतीव्रतापा-

दस्मादसख्यतरमस्ति तपः किमन्यत् ॥ १० ॥

शैलात्मजैव हरमर्हति कामिनीषु

मुग्धे कथं कथय तेन समागमेच्छा ।

अर्हेतराणि गणनापरवेषवन्ति

सर्वोऽपि सर्वमपि वाञ्छितुमर्ह एव ॥ ११ ॥

उन्मादिनी त्वमिति निश्चितमालि किं तु

तन्मात्रवेषचरिते यदि ते रिरंसा ।

उन्मादिनी यदि भवेयमहं तथा त्वं

नो मन्त्रशिक्षणविधिः प्रकृतिस्थितानाम् ॥ १२ ॥

गौरीं विना सखि कदापि न शंभुरास्ते

कालोऽन्यथा सह न तस्य समागमाय ।

रात्र्या सहैव चरि(र)तो दिवसस्य नित्यं

किं संध्यया न सममस्ति मुहूर्तयोगः ॥ १३ ॥

व्रीडां तनोति मदिराक्षि विशेषतोऽपि

वामभ्रुवामननुरागिणि रागबन्धः ।

श्लाघावहो भवति नैव किमापगाना-

मम्भोनिधेरुपरि यस्त्वयमेव पातः ॥ १४ ॥

कामं हरः सुलभ एव विहाय भूतिं

सापत्न्यमिच्छसि कथं जगतां जनन्याः ।

अस्थानधावनपरस्य मनोभवस्य

प्रायेण नैव हि जलस्थलयोर्विपातः ॥ १५ ॥

गौर्याः पुरो वहति यः शिरसैव गङ्गां

विस्रम्भभूमिरियमालि कथं परस्य ।

स्त्रीशब्दमात्रतरले तरुणेन्दुमौलौ

तस्मिन्ममापि खलु पाक्षिकलोभशङ्का ॥ १६ ॥

इत्युत्प्रेक्षावत्कृतौ भिक्षाटनकाव्येऽतिदीनोक्तिप्रयुक्तिपद्धतिः पञ्चविंशतिः ।

षड्विंशी पद्धतिः ।

उद्यानमाशु विविशुर्हरविप्रयुक्ता

नार्यो निजातिपरिहारमतिभ्रमेण ।

पूर्वं निगूढपतनैश्च शरैः.....-

स्तस्याथ दृश्यपतनैश्च सुसंस्कृतैव ॥ १ ॥

काचिन्नजोपवन एव वियोगरुग्णा

पुष्पाणि वीक्ष्य विकृपा निभृतं दुदृये(?) ।

हस्तो निजम्य निजचापलदर्शन. स

सव्यस्मगानुर्जननतु पुष्पहासः ॥ २ ॥

आलोलकिंशुकतरोन्तरुणं प्रमृत्-

मापाटलं परिजहार भयेन काचित् ।

निर्मिन्नकामिहृदयक्षतजावमक्तं

नृनं स्मगन्मिदमित्युपजातबुद्धिः ॥ ३ ॥

काचिद्वधूः शमय शंभुवियोगताप-

मित्यादरेण मलयदुममालिलिङ्ग ।

लेभे स मिद्धिमनुलां तरुणैरुलभ्यां

नैषा स्मगान्तिशमनं फलमाप किंचित् ॥ ४ ॥

कन्दर्पवाणानिकपच्युतचूर्णकल्पं

सद्यः परागमवलोक्य दिशामु पौष्पम् ।

आमृचिताखिलवियोगिजनव्यपाय-

मुमातपांसु(?)मपग गणयांचकार ॥ ५ ॥

काचिद्भूता विरहिणी सहकारमूल-

माकर्ण्य शब्दमशनस्वननिर्विशेषम् ।

सद्यः किमित्युपरि लोचनमर्पयन्ती

पापादवैक्षत भयंकरमन्यपुष्टम् ॥ ६ ॥

कण्ठे कयापि करपल्लवमर्पयन्त्या

भृङ्गस्वनव्यथितया गृहवाटिकायाम् ।

व्याख्यातमेव च सखीजनदीर्घमान-
 कर्णावतंसनवपल्लवनैव(?) रम्यम् ॥ ७ ॥
 दृष्ट्वा पलाशमुकुलान्कुटिलस्वभावा-
 न्काचिद्भयादपससर्प मुदुरतोऽपि ।
 मिथ्या प्रकाश्य कथने निजसौमनस्यं
 कौटिल्यमात्मनि भवन्परिवर्जनीयः ॥ ८ ॥
 आलम्बितो विरहदुःखितया कयाचि-
 दाम्रद्रुमस्य सहसा तरुणप्रवालम् ।
 कृष्णच्छविर्यदभवन्ननु युक्तमस्य
 प्रागेव पाणितलशोणिमतस्करस्य ॥ ९ ॥
 यस्यैव चम्पकतरोम(र)पनीय(?) पूर्वं
 मूले ददौ त(वि)मलशीतलवारिधाराम् ।
 तस्येतराकुमुमितस्य विनिश्चिकाय
 दातुं पुनर्विरहिणी निशितास्त्रधाराम् ॥ १० ॥
 भृङ्गस्वनास्य(द्व्य)कुमुमे कुर्वे पुरस्थे
 गाढं निमील्य नयने विरहिण्ययत्नात् ।
 कर्णद्वये तु निजसिद्धिविधानहीने
 काचिन्ननन्द च निनिन्द च पद्मयोनिम् ॥ ११ ॥
 काचित्पुरा प्रतिदिनं परिवृद्धिहेतो-
 र्यस्यै दिदेश सलिलं नवमालिकायै ।
 सा पुष्पितैव जलमश्रुमिषं वियोगे
 तस्यै प्रदाय कथमप्यनृणा बभूव ॥ १२ ॥
 पुष्पेषु संस्तुतिमतीं कणितालिमाला-
 मालोक्य कापि महदेव भयं प्रपेदे ।
 शंभोस्तृतीयनयनानि(त)लधूमनीला
 सा मन्मथस्य धनुषो यत एव मौर्वी ॥ १३ ॥

यो लम्बितो विरहधर्मितया कदाचि-
 दुद्यानचृतविटपो मधुसंभ्रमश्रीः ।
 मानप्रवालकुमुभेक्षणमेव जात-
 म्पशांऽपि कामुकजनैः कुरुते विपत्तिम् ॥ १४ ॥
 अङ्गारमंचयमतिविग्हातुगयाः
 पुष्पेष्वजायत पलाशमहीरुहस्य ।
 सा स्थापितैव मधुपैः पुनरेव लीनैः
 किंचित्प्रशान्त्युचितकार्ण्यधियं विधाय ॥ १५ ॥
 मा पुष्पितोऽयमिति नैव चकार काचि-
 दुद्यानभाजि पदघातमशेषयूनि ।
 न्यङ्कारकृत्यमपि नाभिलषन्ति कर्तुं
 प्रायः प्रसादविषयादपरत्र नार्यः ॥ १६ ॥
 कामास्त्रमेतदिति जातरुपा लतामु
 विश्लेषिणी मुमनसां हरणे प्रवृत्ता ।
 कामास्त्ररक्षकजनैरिव सद्य एव
 सैपा न्यरोपि(धि) कृतहुंकृतिभिद्विरेफैः ॥ १७ ॥
 स्त्रिग्धेन कोकिलरुतेन नवाद्गतेन
 चृताङ्कुरेण पवनेन च मालयेन ।
 कालं वसन्तमवलोक्य जनोपकण्ठे
 कालं वसन्तमपरा कलयांचकार ॥ १८ ॥
 आलम्बिता विरहधर्मितया कयाचि-
 त्कलान्तप्रवालकुमुमाभवदाम्रशाखा ।
 तां वीक्ष्य तादृशदशां प्रणयिन्यथास्यां
 दीर्घं स्वकीयमजुगुप्सत बन्धुभावम् ॥ १९ ॥
 आमूलपुष्पितमवेक्ष्य पलाशमन्या
 विश्लेषिणी ज्वलितबुद्धिरिमं शशाप ।

अङ्गारकारकरगोचर एव पूर्वं

पश्चात्त्वमेवमरुणच्छविराशु भूयाः ॥ २० ॥

यस्याश्चिराय विदधे गृहयूथिकायाः

पुष्पोत्तमाय बहुदैवत[त]र्पणानि ।

तां पुष्पितेन परिगृह्य चकार काचि-

द्विश्लेषिणीयुवतिजातिसमानकक्ष्याम् ॥ २१ ॥

अप्याश्मनीपरिहृतेन मुग्धं समीक्षे

दृष्ट्वा वसन्तसमये लकुलं सपुष्पम् ।

काचिद्व्यथां विरहिणी महतीं प्रपेदे

सत्यं नहि प्रतिनिधिर्भवितव्यतायाः ॥ २२ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्य उद्यानचरितपद्धतिः पट्टिशतिः ।

सप्तविंशती पद्धतिः ।

उद्यान एव ननु पुष्पितशालवर्गे

विश्लेषितप्रमनसां मदिरेक्षणानाम् ।

तं तं विनेयमनुभूय विपादवेगा-

द्वाक्यानि वक्रगलितानि विजृम्भयामः ॥ १ ॥

यन्नाम ते जगति गूढमयातवृत्या(?)

जातं पुरा कुरवकद्रुम वाच्यमेव ।

भूयस्तदद्य भवता कृतमन्वितार्थं

वाचालमत्तमधुपावसथं(?) प्रदाय ॥ २ ॥

उद्यानभूषण तवेदमनुक्तरूपं

छायाप्रदानहृततप्तजनश्रमस्य ।

अस्मिञ्जने विरहपावकतापवृद्ध्या

शोकातुरेऽपि दयसि त्वमशोक एव ॥ ३ ॥

वाचालकोकिलतया मधुराणि पूर्व-

मापीडयेति विधुरं तव कूजितानि ।

धान्यं धिनोति वचनैः श्रवणानुकूलै-
 र्गन्यं दुनोति परुषैः परपुष्टजातिः ॥ ४ ॥
 किं किंशुकं त्वमपि संप्रति पीनलज्जः
 कर्त(तुं) न्यवन्ममि रुजं कुमुभैर्गन्धैः ।
 अभ्यर्थितोऽहमिति विक्रवमानमाना-
 मस्यैव दाश्य(श्य)मसतां परि(र)पीडनेषु ॥ ५ ॥
 भ्रङ्गाङ्गने मखि तवापि ममापि तुल्या
 श्रीकण्ठ[कण्ठ]रुचिग्र हि कोप(ऽपि) भेदः ।
 पुष्पेषुचेष्टितमतीव तवानुकूलं
 सत्यं तदेव हि मम प्रतिकूलमामीत् ॥ ६ ॥
 आपीयसीषु(१) रममागलमुन्मिषन्सु
 पुष्पेष्वमी तत इतश्चरकायितेषु ।
 मन्ये कलध्वनिमिषेण मनोभवस्य
 गायन्ति मत्तमधुषा विजयप्रशम्भिम् ॥ ७ ॥
 पर्व मया चिग्रतरं सहकारबुद्ध्या
 य पोषितः प्रतिविधानमुखैः प्रयत्नैः ।
 ज्ञातः स संप्रति जगत्रयनाशहेतु-
 रा हन्त पुष्पसमये विष एव..... ॥ ८ ॥
 नृत्तोद्यमोऽसि फणिसंगमनिर्भयोऽसि
 बर्हिन्यदप्यसितवन्धुरकन्धु(न्ध)रोऽसि ।
 तैस्तैर्गुणैरनुकरोषि पिनाकपाणिं
 हन्तुं.....मो(ः) किमधुना कथमक्षमोऽसि ॥ ९ ॥
 अभ्भोनिर्धा निपतितो यदि मेतुहेतोः
 शैलोऽपि दक्षिणममीरणजन्मभूमिः ।
 सीतैककान्तविरहेण क(व)रं कपीन्द्रैः
 संरक्षिता युवतयः सकला भवेयुः ॥ १० ॥

१. पद्यमिदं व्यतिरेकालकाग्रकरणं विश्वेश्वरेणालकाग्रकौस्तुभेऽप्युदाहृतम्.

अन्तः सतामधिकृतं जनयन्नयासी-
 दापाकलास्यनवकर्दमलेपकक्ष्याम् ॥ ४ ॥
 कस्याश्चिदीशविरहे शयनीकृतानि
 पङ्केरुहाण्यपि तथा सह शोकमापुः ।
 अन्यातिनिर्वृतिमशक्नुवतां विधातु-
 र्मानिष्वयं मुमनसामुचितैव वृत्तिः ॥ ५ ॥
 धारागृहं विरहवह्निशमाय तन्व्या
 भूयोऽपि मुग्धपरिवारजनश्चकार ।
 तस्याः सदा कुचतटे पतिताम्बुधारे
 धारागृहत्वमधिकुर्वति नेत्र एव ॥ ६ ॥
 हारः पयोधरयुगे विहितः कयापि
 विश्लोषितापजुषि नीलदृशामवापुः ।
 संतापशान्तिकरणाक्षमतापवाद-
 माधातुमिन्द्रमणिमूर्धनि बन्ध एव ॥ ७ ॥
 विस्रम्भिता प्रियसर्वावचनेषु रम्भा-
 माश्लिष्यति स्म विरहोष्मशमाय काचित् ।
 कस्याश्चन स्तनयुगे निशितं मृणाल-
 सांनिध्यतेन(?) मुपुवेऽम्बुजमाननस्य ॥ ८ ॥
 आपीतरक्तकपिशा किमु जालजिह्वा
 ज्वाला किमद्य जगतः किमुत क्षयाग्नेः ।
 आलोक्य काचिदतिसंदिदिहे सखीभि-
 नीतानि शंभुविरहे नवपल्लवानि ॥ ९ ॥
 हारादिभूषणविधिः सरसैर्मृणालैः
 पत्रैर्नितान्तपृथुभिर्व्यजनोपयोगः ।
 पद्मैश्च कल्प(ल्प)रचना विरहातुराया-
 स्तत्पद्मिनीविधिरहो विरहैकशेषः ॥ १० ॥

कस्याश्चिदान्तरघनज्वरशान्तिहेतो-
 गलीजनन विहिते गिशिगेपचारे ।
 रजे कुचोपचितचन्दनपङ्कलग्ना
 मुक्तावली विमलतेव मुष्णाम्बुजस्य ॥ ११ ॥
 मर्क्यापितेन कुचयोर्नवचन्दनेन
 भृग्ज्वला विग्रहिणी कुपिता क्षणेन ।
 तस्यास्तु देवघनभंनहनाविद्विलेपुं
 काचिकृपासृदुमना न वृथा चकार ॥ १२ ॥
 कस्याश्चिदीशविग्रहानलतापशान्त्यै
 वाञ्छां विभोर्वहुमते भमिते वहन्त्या ।
 भस्मात्मना परिणतः कथितोऽङ्गमङ्गा-
 त्मस्या कृतः मग्मचन्दनलेप एव ॥ १३ ॥
 कङ्कालमारघनमारहिमादि वस्तु
 यत्पठ्यते हृदयतापहरं विदग्धं ।
 तत्सर्वमेव स]मभृत्कुचयोः परम्याः
 किं चापधं गिरिशशब्दिनमेव शिष्टम् ॥ १४ ॥
 जित्वा सरोजनिलयामलयागृहीता
 सौर्य तमः कमलिर्नानियतं परम्याः ।
 पद्मैरकारि शयन व्यजनं विशालैः
 पत्रैर्मृणालरचितानि विभूषणानि ॥ १५ ॥
 श्युत्प्रेक्षावल्लभकृता भिक्षाटनकाव्ये शिशिगेपचारपद्धतिग्राविर्गतिः ।

एकान्तत्रयां पद्धतिः ।

नारीजनो हरवियोगमहोपशान्त्यै
 शीतक्रियां प्रियसखीषु वितन्वतीषु ।
 निःशृङ्खलद्विगुणवर्धिततीव्रताप-
 स्तत्कृत्यभूषणपरामिति वाचमूचे ॥ १ ॥

शीतक्रियां फलवतीं यदि कर्तुमास्था
 मन्व्यौ मदीयमुखनः शृणुताभ्युपायम् ।
 आनीय शंकरमिहाद्य मदीयपार्श्वे
 कार्यास्ततो नु विविधाः शिशिरोपचाराः ॥ २ ॥
 सत्यं त्वया प्रकटितो मयि भावबन्धः
 शीतक्रियासु विरमाद्य वृथाप्रवृत्तेः ।
 शक्नु(क्य): कथं शमयितुं सखि निर्विकल्प-
 कल्पावसानदहनश्रुलुकोदकेन ॥ ३ ॥
 जीहागधेन(!) हरिचन्दनसौरभेण
 सान्द्रेण किं तव दिगन्तविजृम्भितेन ।
 बद्धादरः पुरुषभस्सविलोच(लेप)नेऽपि
 यत्तत्पराङ्मुखमना जगदेकनाथः ॥ ४ ॥
 किं चन्दनेन किमु पल्लवसंस्तरेण
 किं मु (मौ)क्तिकैर्विसगुणैरथ भूषणैर्वा ।
 मूढे सखि प्रियसमागम एव यद्वा
 मारज्वरस्य मरणं शिशिरोपचारः ॥ ५ ॥
 प्रारभ्यते प्रतिविधिः सखि यो भवत्या
 मूर्च्छासु मे हरसमानधनं विनान्यः ।
 काराग्रहाज्झटिति निर्गमतो जनस्य
 द्वारोपरोध[नपरेण] शठेन तुल्यः ॥ ६ ॥
 आदित्यतापसदृशं विरहोष्मतापं
 बुद्धेव या प्रयतते शिशिरोपचारे ।
 सा त्वं पयोधिसलिलैर्बडवामुस्वाम्नेः
 शान्तिं करोष्यपरवहि ससंभ्रमेण ॥ ७ ॥
 साम्यं प्रतीत्य सखि सांप्रतमन्यरोगै-
 स्तस्येदृशः प्रतिविधानमनोरथस्ते ।

मोऽयं पुनः स्मरगतो विपरीतवृत्ति-
 र्यस्यैक एव जनकश्च निवारकश्च ॥ ८ ॥
 क्रीडाशुकं सखि कलीनवचांस्यजम्
 जल्पन्तमेनमपमारय शीघ्रमेव ।
 अस्या न शिक्षणगिरं मुहुरुद्गिरन्त्या
 कार्यस्त्वयापि मम संनिधितोऽपसारः ॥ ९ ॥
 निर्वापणं सगमवस्तुभिरेव कर्तुं
 मूढैः किमस्य सखि वाञ्छामि चन्दनाद्यैः ।
 किं त्वं न वेत्सि मग्सेषु मनोभवाम्नि-
 वृद्धिं प्रयाति मृतगमिति लोकवादः ॥ १० ॥
 और्वानलं जलनिर्धेर्नहि शक्यते यै-
 र्हेतुं द्वाग्निमथवा न वनद्रुमाणाम् ।
 तैर्मौक्तिकैः किसलयैरपि तैरिदानीं
 शक्यः कथं शमयितुं सखि मन्मथाम्निः ॥ ११ ॥
 ये शीतलप्रकृतयो भुवने पदार्था-
 स्तेऽप्यद्य हन्त मयि तापकग मदाद्याः ।
 यः सर्वसर्गनिकरे निपुणः स वेधाः
 कर्तुं क्षमो न किमयं गुरुवैपरीत्यम् ॥ १२ ॥
 शय्यां करोषि मम तापनिवृत्तये चे-
 दादित्यमैत्र्यजनितौष्ण्यगुणैः सरोजैः ।
 सख्यावयोर्हृदयजीवितयोरभेदा-
 न्मारज्वरो मयि घनस्त्वयि हन्त मोघः ॥ १३ ॥
 यं पन्नगारिनिविषोष्मनिनान्ततप्ताः
 श्रीकण्ठपादपमिवानिशमाश्रयन्ते ।
 अन्तर्ज्वरं शमय मे सखि तस्य शंभोः
 काराग्रहान्नहि वरः शिशिरोपचारः ॥ १४ ॥

नैवामुना श्रुतिकटुकणना गुकेन
 नैव त्वयानुपम.....व्यदधानयापि ।
 नीतौ युवां हितविधायि पदं यथैव
 मन्ये मयैव सखि संप्रति मेऽपराद्धम् ॥ १५ ॥
 हारस्त्वया सखि कृतो यदि मे मृणालै-
 वरे न केन यदि वा विदितं मयैव ।
 नाथेन वक्षसि धृतो यदतो ममागु
 संतापहार्यपि भवेत्स भुजङ्गहारः ॥ १६ ॥
 मत्तेव(त्तोऽव)गच्छ सखि संप्रति शीतविद्यां
 विश्लेषिणीमलमलं विफलक्रियाभिः ।
 लोके मुखप्रदतया प्रथितानि ग्रानि
 तैर्वस्तुभिर्वरण एव पदं भिषज्या ॥ १७ ॥
 प्रारम्भतोऽपि पुरतः परपीडनानां
 यान्त्या पदं स्वयमकारणरूढवेराः ।
 यन्मां वियोगविधुरां परितप्तुकामो
 निष्पीड्यते मम(?) यतो भवतीभिरद्य ॥ १८ ॥
 वैक्येऽपि यार्जनकभूर्वीरभङ्ग(?)दीयो
राक्षसीभिरनिशं न वृता सखीभिः ।
 तस्या अपि प्रियसखीजनसंगमं चे-
 च्छित्रं प्रियामहमिवानुभवेदसस्याम्(?) ॥ १९ ॥
 इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्ये सम्युपालम्भपद्धतिरेकोनत्रिंशतिः ।

त्रिंशती पद्धतिः ।

तापं सरोरुहदृशामचिकित्सनीयं
 विज्ञाय शीतलविधाभिरपि क्षणेन ।

अन्तर्दधे करुणया किल तिग्मभानु-

स्तासां पुनश्चरितमद्य वयं वदामः ॥ १ ॥

तिग्मद्युतावपरदिकप्रणयप्रवृत्ते

दुःखं विभाव्य रजनीमुखभावतीव्रम् ।

कम्याश्चिदंशुमलिनं विरहातुगयाः

पूर्वं मुखं तदनु पूर्वदिशन्मोभिः ॥ २ ॥

जालान्तरेण पवनः प्रविशन्कयापि

कु(रु)द्धो मृदु.....ढकवाटममर्पणेन ।

लुप्ते यथात्मनि तथा विशति म्वगेहे

मन्दानिलेन विरहिण्यवगोदवज्राम् ॥ ३ ॥

कम्याश्चिदस्तमयलम्बितपाटलिम्ना

पृष्णा सदैव पतत.....मायाम् ।

सख्या वियोगपग्गारनियु(रु)द्यमायाः(?)

कोपात्पपान शनकैरुणः कटाक्षः ॥ ४ ॥

भीतिं यदैव विदधे कुमुमैर्हमद्भिः

.....तोयदतटान्तर्गतस्वरूपा ।

वामभ्रुवो विरहदर्वि.....ताशयायाः

प्रादुर्भवन्नपि पुनर्नत.....हिमांशुः ॥ ५ ॥

आलम्बते दिनमणिः सखि पश्चिमायां

मद्यः कयापि वि(प्यभि)हिता हरमानयेति ।

काचित्सरःसर्गमिजं मुकुलायमान-

मालोक्य पाणिकमलं मुकुलीचकार ॥ ६ ॥

यः पावकः प्रणयिभिर्दिवसे पृथिव्या-

मादायि चण्डमहसः किरणैरनेकैः ।

सर्वोऽपि हन्त निशि मन्मथपीडितायाः

कस्याश्चिदाशु हृदयं स विवेश तापः ॥ ७ ॥

या तुङ्गसौधशबलीभिधिता(?)वियुक्ता
 या तत्समीपगतमङ्गलदीपिका च ।
 सख्यः प्रमादमभिश्ङ्क्य तयोर्विनेतु-
 र्जालप्रविष्टपवनं समतेव(?) रक्षाम् ॥ ८ ॥
 काचित्सहायरचि(हि)तां निशि चक्रवार्कीं
 दृष्ट्वा सतीष्वपि सखीष्वनुरागिणीषु ।
 तस्यै शनैरकथयन्निजकामपीडां
 नृनं दशासदृशता प्रणयम्य हेतुः ॥ ९ ॥
 भीमं तमस्तदपि कापि ननन्द तस्मा-
 द्यस्मात्रिलोचनगलस्मृतिमाततान ।
 काचिद्विलोक्य कमलानि निमीलितानि
 विश्लेषिणी विकसितानि च कैरवाणि ॥ १० ॥
 शोकः सतां परविपद्यमतां च हर्षां
 धात्रे च(त्रैव) मृष्ट इति कापि विनिश्चिकाय ।
 गौरीपतेरभिसृतिं मुदृशा कयापि
 कर्तुं प्रसाधनमशङ्कितमाचरन्त्या ॥ ११ ॥
 नाबन्धि रत्नरशना विपुले नितम्बे
 वाचालता गुणवतामतिदृषणाय ।
 संध्यानभश्चरससीमनि कापि पांगुं
 संसर्पिणी विरहिणी सहसा निरीक्ष्य ॥ १२ ॥
 मेने जगत्रितयनिर्जयवैजयन्तीं
 कामस्य रत्नपटिकां भवविह्वलैव ।

 ॥ १३ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतौ भिक्षाटनकाव्ये प्रदोषचरितपद्धतिस्त्रिंशतिः ।

एकात्रशी पद्धतिः ।

प्राप्तः प्रदोष इति वीक्ष्य निर्गलेन

पुष्पायुधेन भृशपीडितमानसानाम् ।

वामभ्रुवां विरहतापविजृम्भितानि

वाक्यानि वक्तुमभिवाञ्छति चेतना मे ॥ १ ॥

.....स्वयमेव भीतिं

विध्यन्ति मुग्धहृदिगणान्विजने पुलिन्दाः ।

आचार्यमुच्चरितगोपतिवंशगीतं

कामन्तु विध्यति वियोग(गि)जन प्रपदे(पद्य) ॥ २ ॥

तुभ्यं नमो भवतु वामग्लोपमध्ये

नान्तःश्लथामनुकरोषि त्रटां शिवस्य ।

आशास्महं वयमर्मा तत एव हेतो-

र्मा भृत्कदापि शशिनः शकला..... ॥ ३ ॥

नेयं निशा हतनिशाचरयोपिदेया

हन्तुं वियोगविधुरं जनमाजगाम ।

अस्या मुखे सपदि यः प्रथते प्रकामं

रागः स कोपजनितो न तु सांध्यरागः ॥ ४ ॥

संधुक्षयत्यविरतं हृदयं मर्दाय-

मन्तः प्रविश्य मदनाग्निरसौरमीरः (१) ।

अस्मिन्नमुप्य विपमान्निविमुक्तवाणै-

रापाद्यमानविचरे मुकरः प्रवेशः ॥ ५ ॥

.....पश्चिमे क्षणमदर्शि नभःप्रदेशे

रागः क्व यात इति संप्रति मे व(वि)शङ्का ।

मत्यं हरेण विरहे हरिणेषणानां

चित्तेषु पुष्पधनुषा कृतसंविभागः ॥ ६ ॥

आसन्नचन्द्रमणप्रणयावि(व)लिप्ता
 कामव्यथां मनसि कैरविणी करोतु ।
 अम्भोजिनि त्वमपि संप्रति बल्लभेन
 विश्लेषिणीमयि(धि) कथं रुजमादधासि ॥ ७ ॥
 दग्धुं जगत्रयमयं किल कोऽपि बहि-
 रुज्जृम्भते वियति सांध्यमहश्छलेन ।
 इत्थं न चेत्किमपि संप्रति वारि विप्राः
 सश्रद्धमञ्जलिभिरूर्ध्वममी क्षिपन्ति ॥ ८ ॥
 यम्य प्रयाणसमये प्रकटानुरागः
 सोऽवश्यमेप्यति पुनः सवितेति मुक्तिम् ।
 अम्भोजिनी व्रजति मुक्तिकथा कथं स्या-
 न्निःसङ्ग एव गिरिशे मम भक्तिमत्याः ॥ ९ ॥
 सास्वे(?) स वासरपतिर्दिशि पश्चिमायां
 तेजःक्षयं मयि वशेन बभूव रक्तः ।
 मा हन्त पातयति सा तमियं वगङ्गी
 कस्यापदे जगति नान्यतरानुरागः ॥ १० ॥
 मन्येऽहमित्थमुदयारुणचन्द्रनामा
 स्वीकारिणः प्रलयकालहुताशनस्य ।
 धूमोऽयमग्रजनितस्तिमिरच्छलेन
 विश्लेषिसार्थनयनाश्रुनिपातहेतुः ॥ ११ ॥
 एकस्य रात्रिसुखवेषविषदुमस्य
 संजातसांध्यकिरणारुणपल्लवस्य ।
 आगामिपूर्णशशिविम्बमहाफलस्य
 तारागणं विगणयामि नवप्रसूनम् ॥ १२ ॥
 अत्युच्छ्रितादनिल ते मलयात्प्रसूति-
 नित्यं यतः परिचयं सुमनोभिरेव ।

दाक्षिण्यवानिति जगद्विदितोऽसि तस्मा-

न्मा जातु जारसरणीं ब्रज नीचसेव्याम् ॥ १३ ॥

पूर्णेन्दुपूरमरुदत्र हिमाम्बुगर्भो

गन्धोऽयमस्य मुकुलस्य विजृम्भमाणः ।

नाम प्रदोष इति दोषसमग्रभावा-

न्वष्टा यथार्थमक्रोगेद्रजनीमुखस्य ॥ १४ ॥

धन्या हि मा भगवती दिवसान्तसंध्या

यामं गतां भुवि मुर्वाक्ष्य पिनाकपाणिः ।

विश्लिष्टबन्धनजटाभरणस्य हर्षा-

गौर्याः ममक्षमपि कृ(न्)त्याति वातशोकः ॥ १५ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्ये प्रदोषोक्तपद्धतिरंकात्रशक्तिः ।

द्रात्रिणी पद्धतिः ।

कंदर्पशासनविलङ्घिजनेषु रोषा-

द्रूपादिवेन्दुमुद्रयमथमवेक्ष्य नाम्नम् ।

जज्ञे हरेण विरहे वनिताजनस्य

यच्चेष्टितं तदधुना कथनीयमान् ॥ १ ॥

उष्णायमानमुद्रयारुणमिन्दुबिम्बं

काचिद्रवे(ः)विरहिणी न शशाक भेतुम् ।

तस्या विवेकमतिदायितया तदानीं

तस्योपयोगमहितं शशलाञ्छनत्वम् ॥ २ ॥

अन्या विहाय मदनातुर्(ः)जीविताशा

जातस्पृहा मरणशब्दितमङ्गलाय ।

लब्धः शिवो भवतु मे परजन्मनीति

चन्द्रातपे विरहिणी सहसा पपात ॥ ३ ॥

आलोक्य काचिदुद्रयारुणमिन्दुबिम्बं

विश्लेषिणामविषहं शिशिरं परेषाम् ।

द्रोही न वा ग्वलु ममेति जनं विभित्सोः

कामास्रतः परगवीगणनां चकार ॥ ४ ॥

ज्ञातो जनैर्विग्रहतापजुषः परम्य

नेत्रद्वयस्य नलिनस्य चति भेदः ।

पद्मेषु चन्द्रकिरणैर्मुकुलीकृतेषु

यज्जागरूकमभवन्निशि नेत्रयुग्मम् ॥ ५ ॥

चूडामणे पशुपतेरिति जृम्भितास्ता(?)

तापावहो विरहिणामिति जातभीतः ।

चन्द्रस्य काचिदुभ(द)ये विधुरा निजाक्ष्णो-

रुन्मीलनेऽपि न शशाक निमीलनेऽपि ॥ ६ ॥

भिक्षाटनं पशुपतिः कृतवानिहेति

यां हातुमहि गलितेऽपि हि न क्षमाभृत् ।

तां वीथिकां निशि मयूखभयाद्विहाय

छायेव कापि शनकैर्वमतिं विवेश ॥ ७ ॥

कस्याश्चिदीशविग्रहव्यथिताशयायाः

कामं वदन्तु मुखमेव हि चन्द्रकान्तम् ।

तस्या दृशो युगलमप्युदये हिमांशो-

निर्दिश्यमानबहलोदकमिन्दुकान्ति(न्त)म् ॥ ८ ॥

यावान्दिनेशपतने विरहातुराया-

स्तावान्हिमत्विषि मनागुदिते वितापः ।

पातो यथा परहिताय यथातिभाजां

खेदाय नूनमुदयो मलिनाशयस्य ॥ ९ ॥

प्लुष्टिर्मनाग्विरहिणीस्तनमिन्दुपातैः

काचिद्दौ प्रियसखीमुखमारुताय ।

ारब्धमन्यदपरं पलितेक्षणेन

जज्वाल हन्त हृदये मदनाग्निरस्याः ॥ १० ॥

एका शशाङ्ककिरणोपनिपातभीत्या
 वातायनान्तरविधा[न]कृतप्रयत्ना ।
 आमीलनव्यवहृतेन्दुकरप्रयत्ना-
 लक्ष्म्या सरोजवसति मनसा निनिन्द ॥ ११ ॥
 स्पष्टं मुहुर्भुवनजालकृतप्रवेष्टौ-
 गिन्दोः करैर्विगहिणी व्यथयांचकार ।
 स्पष्टं जगत्प्रकृति गजति कामिनीना-
 (ः)मङ्गं मनस्थितिमनाकलयान्करेण ॥ १२ ॥

इत्युत्प्रेक्षावह्नमंकृतां भिक्षाटनकाव्यं चन्द्रोदयपद्धतिर्द्वात्रिंशतिः ।

त्रयस्त्रिंशती पद्धतिः ।

चन्द्रोदये विरहविह्वलमानमानां
 या निर्गताः फणितयो वदनाद्बधूनाम् ।
 माधुर्ययोगपुनरुक्तमुधान्वितानां
 तामामिहास्मि कथनेन विदग्धमन्यः ॥ १ ॥
 किं कृत्यमद्य मयि पश्य जगत्सममं
 व्याप्नोति मान्द्रमपहृत्य निशाप्रकारम् ।
 त्रैलोक्यसंहरणकर्मणि कामशत्रोः
 कोपाद्दृहास इव कोऽपि शशिप्रकाशः ॥ २ ॥
 एतस्य चन्द्रहतकस्य कठोरभावं
 सख्यन्तदेव गमयेति विकल्पमेव ।
 अम्भोनिधेरखिलरक्षणजागरूको
 जग्राह यत्पशुपतिर्गर्लेन साकम् ॥ ३ ॥
 अन्येषु जन्तुषु मुधासहजत्वमिन्द्रो
 व्यक्तीकरोषि किरणैरिति शीतपातैः ।
 अस्माद्रतेषु तु पुनर्विधिवञ्चितेषु
 तैर्दःसहैर्गर्लसोदरभावमेव ॥ ४ ॥

वेधाः सुखी भवतु सांप्रतमात्मशिष्टं
 कृत्वा जगत्रितयमिन्दुसमाननेन ।
 सद्योनिमीलितजनार्दननाभिपद्मे
 गूढं स्थितस्य निहितस्य शशाङ्कभीतिः ॥ ९ ॥
 किं रावणाङ्कवलितः किमु चन्द्रमौलेः
 सर्वात्मनामटनभावमलंकरोति ।
 निर्मूल एव किमु शीकरतः प्रलीनो
 य[द्]त्तराज्यमयमुष्णकरः करोति ॥ १० ॥
 पूर्तं विहाय निहतद्युतिमद्य शोच्यं
 कार्श्यं तदेव कुमुदैकपते भजस्व ।
 यस्मिन्स्वया निखिलचन्दनहेतुभूतं
 प्राप्तं पुरार्दनकपर्दन(शि)ग्वामणित्वम् ॥ ११ ॥
 अङ्गारगर्भकरमिन्दुमिमं विधाय
 यादृच्छिकागमनं कुरु मेऽद्य रक्षाम् ।
 कालप्रतीक्षणपरो भुवनोपकारे
जातिरिति मा स्तुतयेऽपवादः ॥ १२ ॥
 अन्तःकलङ्कमुदयाश्रितशोणभाव-
 मालोचयामि सखि संप्रति चन्द्रबिम्बम् ।
 अङ्गारचक्रमुपशान्तकरालमन्तः
 कामस्य दु(द)ग्धवपुषस्त्रिपुरान्तकेन ॥ १३ ॥
 किं क्षेममद्य सखि नः कथयाम्बुराशेः
 से(सो)ऽयं कलाभिरखिलाभिरुदेति चन्द्रः ।
 शैलात्मजावपुरभेदफलां सराज्ञा-
 मेकैव वर्तयति कस्य कलाभरेऽपि ॥ १४ ॥
 शाणोपलं मकरकेतनसायकानां
 पूर्णेन्दुबिम्बमिदमालि वितर्कयामि ।

नो चेत्तथा कथमिदं निशि तत्त्वमेषा-
मस्मिन्नुदञ्चति कथं च पुनः क्षयोऽस्य ॥ ११ ॥

इन्दुच्छलेन जलधेः प्रलयानलोऽय-
मुज्जृम्भते सखि वियोगिजनक्षयाय ।

मूर्धा विभर्ति सरितं परमेश्वरोऽपि
कालेयचन्द्रितकलापरितापगीतः ॥ १२ ॥

यद्यानियं(?) यदि स संप्रति राहुरिन्दुं
दिष्ट्वा भवेद्विरहिणामपि जीवलाभः ।

भुज्या स्वयैव यदि भूरिफलं परेषां
मन्ये कदाचिदपि हन्त खलो न भुङ्के ॥ १३ ॥

पात्रं करालगरगार्जि(मिं) तदेव सत्यं
नैवेन्दुबिम्बमिदमालि यतश्चिराय ।

उत्कण्ठते मम मनः शिवकण्ठमेव
यः कालकूटगरलाम(रमप्य)खिलं ररक्ष ॥ १४ ॥

हृद्यानि मीलयसि हन्त सरोरुहाणि
हा चन्द्र जृम्भयसि संप्रति कैरवाणि ।

युक्तं तवैतदुभयं मलिनाशयस्य
हव्यावधीरण..... मभाजनं च ॥ १५ ॥

आलोकितं रमणभूषणमङ्गनानां
तापं वियोगसमयेऽहमितीति वादः ।

चूडामणिः पञ्चपतेमिय(?)मिन्दुराशिं
हा हन्त वर्धयति मे विधिना शटेन ॥ १६ ॥

इत्युन्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्ये चन्द्रोदयपद्धतिस्त्रयस्त्रिंशत् ।

चतुस्त्रिंशी पद्धतिः ।

अव्याजदुस्तरनिशीथपयोधिमध्ये
वैरायमाणविधिनैव निपातितानाम् ।

एणीदृशां हरभयाप्लवकाङ्घ्रिणीनां
 दौत्यत्वयानि(?) चरितानि जनः शृणोतु ॥ १ ॥
 कामातुरो नहि निरूपयति स्वदैन्यं
 काचित्समस्तवनिताजनपूजनीया ।
 दृत्यान्मुहुः सकृदपि त्रिपुरान्तकस्य
 कण्ठग्रहाय.....वरणं चकार ॥ २ ॥
 यः पाण्डुरस्त्वयमथाब्धिविषं निली(पी)य
 नैल्यं बिभर्ति भुवनत्रयरक्षणाय ।
 दौत्यं तथाविधतथा(या)र्हसि शंकरस्य
 तस्येव कापि नवमम्बुधरं ययाचे ॥ ३ ॥
 कल्याणबान्धवपरो जगतीह मातु-
 रन्यो जनोऽयमिति जीवसखीषु रूक्षा ।
 काचित्स्वमातरमयाचत शंभुदौत्यं
 किं नैव कारयति कामभवो विकारः ॥ ४ ॥
 सामोक्तिभिः प्रियसखीमनुचर्य काचि-
 द्दौत्याय वाच्यमनया परिपृच्छ्यमाना ।
 तूष्णीमजातनिजसंगमने वृषाङ्के
 वक्तव्यहानिपरिदूयमना बभूव ॥ ५ ॥
 यामेव जीवितसखीं परिरभ्य गाढ-
 मीशोपकण्ठगमने त्वरयांचकार ।
 तां प्रस्थितां सपदि वीक्ष्य रुरोध काचि-
 दीशान्तिकान्यवनितागमनासहिष्णुः ॥ ६ ॥
 संदेशगर्भितपुटे स्मरलेखपात्रे
 विन्यस्तसान्द्रनवचन्दनपङ्कमृत्के ।
 शंभोर्भविष्यति करप्रणयीति काचि-
 न्मुद्रां व्यथाविरहिणी कुचचूचुकेन ॥ ७ ॥

मा गास्त्वमद्य हरसंनिधिमस्सदर्थे
 प्राणासिका यदसि मे तदिहासितव्यम् ।
 प्राणाः प्रयान्तु सुखमद्य ममेति काचि-
 त्त्लेहोक्तिभिः प्रियसखीं त्वरयांचकार ॥ ८ ॥
 न प्रेषिता प्रियसखी गिरिशस्य पार्श्वे
 सा स्त्रीति शङ्कितधिया मुदशा कयापि ।
 मत्वा नपुंसकमिति प्रहितं मनोऽभू-
 तच्चापि तत्र रमते किमयं विधत्ताम् ॥ ९ ॥
 कृत्वाधरं रचितचिह्नमलक्तकेन
 तस्याः कुचाग्रमपि कुङ्कुमकर्दमेन ।
 काचिद्भीरुहृदया हरसंनिधानं
 गन्तुं पुनः प्रियसखीं वनिता न्ययुङ्क्त ॥ १० ॥
 योऽपीदृशं वितनुते परकीयमिष्टं
 तादृक्फलं स फल(लभ)ते पुनरित्यभिज्ञाम् ।
 मामद्य योजय हरेण विधाय दौत्य-
 मित्याजगाद् विधुरा निशि चक्रवाकीम् ॥ ११ ॥
 रागः शठो नियतमन्यतरानुरागः
 स्वस्थः स एव पुरुषस्य निरङ्कुशस्य ।
 मानग्रहो हि मरणाय वधूजनस्य
 आचक्ष्व नाथमिति कापि जगाद् दृतीम् ॥ १२ ॥
 वार्ताहरीमनधिगम्य हरेः शुचान्या
 तापोऽर्जिते स्तनतटेऽश्रुजलं मुमोच ।
 तस्मै हृदि स्थितवते स्थित एतदीयां
 वक्तुं प्रविष्टमितरन्नहि तत्र दृष्टिम् ॥ १३ ॥
 संदेशमीशविषयं स्वयमेव काचि-
 द्यम्निन्विलेखितमुपाक्रमनाञ्चिताक्षी ।

तत्रैतदाशु धृतकज्जलबाष्पपातैः

प्रागक्षरार्पणविधेर्मलिनीचकार ॥ १४ ॥

किं किं परिभ्रमसि.....कुदले मे

पुष्पोज्झितेऽपि मधुपार्थितया तथैव ।

आनीय शंभुमिह स द्रुतमासकामो

भूयादिति भ्रमरमाह शुचेव काचित् ॥ १५ ॥

दीर्घं मयैव कलजल्पितशिक्षणं ते

तद्दीक्षतामविरतस्य स एष कालः ।

कालान्तकाय कथया मम कामपीडा-

मित्यन्तरङ्गमपरा शुकमावभाषे ॥ १६ ॥

कण्ठावतंसकुमुमाश्रयणापदेशा-

त्कस्यैव कण्ठविवरं प्रतिपाद्य सद्यः ।

वार्ताहरो भव हराय ममैव काचि-

दात्मालकान्तिकचरं भ्रमरं बभाषे ॥ १७ ॥

स श्लेषदुःखशमनाय सरोरुहिण्याः

संध्या प्रयान्तमनुगम्य कटोरभासम् ।

आयास(सि)तेन न विनेति कथाप्रसङ्गा-

त्सख्युः पुरो विरहिणी वचनं जगाद ॥ १८ ॥

आहूय दौत्यगमनाभिमुखीं वयस्यां

संदेशमीशविषये बहु वक्तुकामा ।

तत्पार्श्वमेष्यसि यदीत्यसमाप्सितोक्ति-

र्बाष्पैरवोचदपरा कथनीयशेषम् ॥ १९ ॥

इत्युत्प्रेक्षावल्लभकृतां भिक्षाटनकाव्ये दूतीप्रेषणपद्धतिश्चतुत्रिंशत् ।

पञ्चत्रिंशी पद्धतिः ।

अस्मादृशामसुलभस्य विभोरशक्ये

दौत्ये पदे युवतिभिर्विनियोजितानाम् ।

तं व्यापिनं गगन एव विधाय लक्ष्यं
 दौत्योचितानि वचनान्यभवन्सखीनाम् ॥ १ ॥
 कालान्तकोऽयमिति विश्वजनप्रसिद्धं
 सत्यां विधातुमिति चेद्विरिजाभिलाषः ।
 यो बाधते त्वयि दृढप्रणयां सखीं मे
 कालं तमद्य झटिति क्षपय क्षपाख्यम् ॥ २ ॥
 सख्यां वसन्तसखबाणगणार्दितायां
 तां किञ्चिदत्र करुणां तरुणेन्दुमौले ।
 मा वा (?) न नः क्षितिरतो मरणं वरिष्ठं
 जीवस्थितेस्त्वमनुगगनिमित्तमस्याः ॥ ३ ॥
 किं विस्तरेण शृणु शंकर संग्रहोक्तिं
 वक्तव्यवस्तुनि मया सति पृच्छ्यमाने ।
 नैवाक्षरैः सपदि कण्ठगतैर्मृगाक्ष्याः
 प्राणैरभाणि हरितव्यमशेषमेव ॥ ४ ॥
 गौरीसखस्य तव मा भवतु प्रमक्ति(त्ति):
 कल्याणकाममितरागु मृगोक्षणामु ।
 कण्ठे चिरं रुचिमती गरनीलमूले
 भूयात्सदैव करुणाधिकवल्लभाय ॥ ५ ॥
 शंभो तदा त्वदवलोकनपुण्यकाले
 यान्त्यामभून्निपतितः प्रथमाश्रुपूरः ।
 शोकाश्रुणः परिभवेऽपि किमायताक्ष्या-
 स्तस्यास्तयोर्नयनयोरनुरूपमेव ॥ ६ ॥
 सर्वज्ञता निरुपयिच्छ(?)कृपापि सिद्धे-
 रव्याहतत्वमिति नाथ गुणास्त्रयस्ते ।
 तत्र त्रये नियतमन्यतरस्य लोप-
 स्तस्या न चेदिह विधास्यति जीवरक्षाम् ॥ ७ ॥

पाण्डुत्वमावहति भस्मकृतिं विनाङ्गे
 धूमं विना च नयनाश्रुनिपातहेतुः ।
 शंभो विना ज्वलति चेन्धनमद्भुतं त-
 त्तस्यास्त्वदीयविरहप्रचितो हुताशः ॥ ८ ॥
 याचे भवन्तमिदमद्य जटाकलापे
 पूर्णं निधेहि शशिनं विकलं विहाय ।
 दैन्यं च ते विकलचन्द्रपरिग्रहोत्थं
 तस्याश्च मा भवतु दुर्विषहोऽद्य तापः ॥ ९ ॥
 यत्तादृशं मयि तथा प्रणिपातदैन्यं
 सख्या गिरीशसहितेऽत्र निनादमेतत् ।
 सद्यस्त्वया च नरनैपुणरूढयैव
 यन्निद्रया निशि विभो प्रणयव्यवायः ॥ १० ॥
 त्वां याचते मम सखी निशि मन्त्रिकेत-
 मागम्यतामिति पुरार्दन मन्मुखेन ।
 नातः परं सृगदृशामभिमानभङ्गो
 लभ्येत चेदभिमतं ननु सोऽपि मह्यम् ॥ ११ ॥
 मघ(ध्य)स्थितिं तव मनोभवपीडितायां
 याचे न पक्षपतनं चिरजीवसख्याम् ।
 एतावतैव हि भविष्यति काम्यसिद्धि-
 र्माध्यस्थ्यमातुरजनेष्वपि पक्षपातः ॥ १२ ॥
 आश्लेषणं तव सुदुर्लभमस्तु शंभो
 सख्याः प्रयच्छ ललितं तव बाहुमूलम् ।
 तस्या गले विनिहिता(?)मसवः प्रयाणे
 प्रारम्भिणी(?) पुनरिमं न विलङ्घयेयुः ॥ १३ ॥
 गौरीकुचार्पणमहाबलयाहिधन्ये
 कण्ठेन तेऽन्यवनिताजनसङ्गमोहः ।

तत्र स्व(त्व)यार्पितमवेक्ष(नवेन) भुजंगमेन
तस्या भुजोऽपि घटतामिति नाथ याचे ॥ १४ ॥

कुर्वन्तु तापमवरे विरहाः परेषां
याच्चाविभञ्जनमिदं तव नैव युक्तम् ।

शंभो यतस्त्वमपि वेत्सि विरोहभिक्षुं
नित्यं मुदुर्विषमयाचनभङ्गपीडाम् ॥ १५ ॥

त्वत्संश्रुतापि भवतैवमुपेक्षिता चे-
त्सा नः सशेः(?) वरद हन्त तवैव हानिः ।

यन्नीलिमा तव गले सहसैव जस्यात्(?)
कारुण्यहेमनिक्रपोपलशैललक्ष्मीः ॥ १६ ॥

सा पद्मचारुनयना विपभेक्षणस्त्वं
सा कुञ्चितालकभरा हर धूर्जटिस्त्वम् ।

सा सद्गुणैकवसतिर्गुणवाञ्छितस्त्वं
तस्यान्तथापि किमिदं तव दुर्लभोऽसि ॥ १७ ॥

या वीक्ष्य नाथ गरलं तव कण्ठमूले
या पन्नगेन्दु(न्द्र)मपि तत्र पुरा निनिन्द ।

जातस्पृहैव भगवन्भवतीयमात्रे(र्ता)
पापादियं न सहते विग्रहं त(त्व)दीयम् ॥ १८ ॥

कामं वृथा भवतु मे त्वयि कामदौत्यं
प्रष्टव्यमेतदभिधेहि पिनाकपाणे ।

तस्यान्तथा स्मरशरैर्विहितप्रहारे
चित्ते वसन्नपि कथं त्वमकामविद्धः ॥ १९ ॥

गङ्गापयः सकलमेव कपर्दकोणे
सद्यो विलीनमिति नाथ कियान्मदस्ते ।

सामर्थ्यमस्ति यदि ते नयनाम्बुपूरः
सख्यास्त्वदीयविरहप्रचितो निवार्यः ॥ २० ॥

इत्युत्प्रेक्षावद्भक्तौ भिक्षाटनकाव्ये इनीवचनपद्धतिः पञ्चत्रिंशत् ।

षट्त्रिंशी पद्धतिः ।

विश्लेषितैर्युवतयो विरहे त्रियामं

निन्युः सुदुःसहवियोगनितान्तदीर्घाम् ।

तेषां विचक्षणवचस्युपवर्णनेन

वाणीमिमां वयममी चरितार्थयामः ॥ १ ॥

कस्याश्चिदिन्दुमलयानिलचक्रवाक-

केङ्कारसंतमसकैरवसौरभाद्यैः ।

विश्लेषवंशमथनैर्निचिते निशीथे

मूर्छाप्रसादकृत एव हि जीवलाभः ॥ २ ॥

प्रत्यग्रपुष्परचिते शयने न शिश्ये

नाश्लिष्ट(?)कुत्र च न चैव सखीं बभाषे ।

नापि क्वचित्स्थितिमती न ययौ न विद्मः

किं किं विधाय विधुरा रजनीमनैषीत् ॥ ३ ॥

चन्द्रक्षयं भव मुहुर्भुजगामिषस्य(?)

भूयाः कलङ्कनिलयो जलतां भजस्व ।

कस्याश्चिदित्यपुनरुक्तमुदीरिताभिः

शापोक्तिभिः सह निशाविरतिं प्रपेदे ॥ ४ ॥

तच्चिन्तनैस्तदनुबन्धिकथाप्रसङ्गै-

स्तत्संगमानुगुणकर्मनिरूपणाभिः ।

तन्नामभाषिशुकसंहननैश्च काचि-

द्रात्रिं निनाय रहिता परमेश्वरेण ॥ ५ ॥

पर्याप्तशीकर.....मण्डलतालवृन्ता

नीरन्ध्रसंस्तवदृढप्रणया सखीव ।

कस्याश्चिदीशविरहव्यसने प्रवृत्ते

पार्श्वे न जातु विजहौ विपुला त्रियामा ॥ ६ ॥

संतप्तमूर्तिरतिशीतलराजरम्भा

शंभोस्ततार रजनीचरितं वियुक्ता ।

किंतु च्युते दयितपोतद्वोपगृहे
 यस्मान्न भावि पुनरुत्तर्णं वधूनाम् ॥ ७ ॥
 व्याजोक्तिभिश्च गमनाय गतिप्रमक्ता-
 माहूय शंकरवशीकृतिशाम्बिभिश्च ।
 दूर्ती प्रकृत्य पुनरेव पुनः कृताभि-
 र्याता निशा मुगदशो न तु सा प्रयाता ॥ ८ ॥
 पौष्पैः शरैः प्रहरतो गतिनायकस्य
 पुष्पाम्बुविद्धवपुषश्च मुगक्षणायाः ।
 प्रायेण नैव निशि मुभिर्भूतथापि
 मूर्च्छासु सा विरगतापि निमीलिनाक्षी ॥ ९ ॥
 किं कालरात्रिग्रथवा किमु कालदूर्ती
 किं पापमंहतिर्गनेकविधप्रवृत्ता ।
 किं मर्मकृन्तनकरी शितहेतिरेष
 त्येका व्यलङ्घयदपोक्तिभिर्गव रात्रिम् ॥ १० ॥
 चन्द्राभिधानवडुवार्म्ममदृष्टपार
 कंदर्पकेतुमकरभ्रमणातिर्भामम् ।
 अच्छिन्नबन्धहरचिन्तनमेतुनैव
 काचिद्भ्रमाग्रजनाजलधि तनार ॥ ११ ॥
 शैत्यार्थिनी कुमुमतल्पमवाप पृथ
 पश्चात्प्रवालशयन तदपि प्रमुच्य ।
 श्रीकण्ठकण्ठमरमीमतिशक्यहेतोः
 काचिद्भ्रतामभिनवैश्च निशा निनाय ॥ १२ ॥
 वापीमवाप नवचन्द्रनपङ्कलिता
 प्रत्यग्रपुष्पशयनात्पुनरेतदस्याः ।
 इत्थं द्वयोरपि तयोररतिं बहन्ती
 काचिद्भ्रतागतगतेन निशां निनाय ॥ १३ ॥

यस्याः क्षणादपगतिं हरविप्रयुक्ता
 यस्याश्च काचन समागममाशंस ।
 न प्रस्थिता च रजनी न समागता वा
 निद्राविधातरि विरोधिनि नेष्टसिद्धिः ॥ १४ ॥
 एकक्षणप्रतिस.....दिवसार्जवेन
 योगान्निशा च विरहादपनामदीर्घः ।
 ताभ्यां विवर्जितरहो दिनसक्षपाभ्यां
 देहं विचिन्त्य विरहिण्यपरा चचार ॥ १५ ॥
 आलम्बिते प्रियसखीभिरथात्मनापि
 पर्यायतः क्षणमशान्तिवशेन मुक्तैः ।
 बाला शिलामिव विशालतमां कथंचि-
 त्काचिद्गुणैः पुरजितो रजनीं चकार ॥ १६ ॥
 शक्येतराय गिरिशाय रुचैर्वचोभि-
 दौत्याय जीवितसखीमपरा न्ययुङ्क्त ।
 प्राणव्यये विरहिणी रजनीमशेषां
 तस्याश्चिरायितवशेन चिरायते स्म ॥ १७ ॥
 गौरीपतेरथ च चौर्यमवेक्ष्य काचि-
 द्रात्रिं निनाय निखिलामपि जागरेण ।
 लब्धेऽपि रक्तकुमुदिन्यवितन्द्रगङ्गा
 जागर्ति तस्करजनो निशि पुष्कलोऽपि ॥ १८ ॥
 काचित्क्षपां क्षपयितुं विपुलां सखीभिः
 संप्रस्तुतस्य वृषवाहनकीर्तनस्य ।
 आकर्णनेन चरमेतरयोः प्रवृत्तां
 संध्यां द्वयोरपि तयोर्युगपद्दर्श ॥ १९ ॥

इत्युत्प्रेक्षाबलभङ्गतौ भिक्षाटनकाव्ये रजनीयापनोक्तिपद्धतिः षट्त्रिंशत् ।

सप्तत्रिंशी पद्धतिः ।

दीर्घां निशां शमयितुं विगृहे हरेण
 निद्राप्रसक्तिरहितस्य वधूजनस्य ।
 नानाविधानि चरितानि मर्त्या प्रकृत्य
 जानानि यानि कथयाम्यहमद्य तानि ॥ १ ॥
 आहूत एव न ममीपमुपैति भिक्षां
 गृह्णाति नैव मुहुः स्वयते तथापि ।
 यत्ने चिगदनुसृतोऽपि न चाभिमुख्यं
 भिक्षुं मृगाक्षि वद कोऽयमदृष्टपूर्वम् ॥ २ ॥
 भिक्षाप्रदानममये न मया तदानी-
 माल्लिङ्गिनोऽभवदहं पुनरद्य दृश्ये ।
 चिन्तामणिं कर्तुमश्रमुपेक्षयोर्व्या
 मद्यो निपात्य मृगये तमित्तनोऽपि ॥ ३ ॥
 भिक्षातिमर्जनमिपादहमिन्दुमौले
 वक्षस्यलेन मम योजयितुं प्रवृत्ता ।
 अत्रान्तरे श्रमिनमृजितमुन्ममर्जे
 हारो हरस्य सखि भाग्यविपर्ययेण ॥ ४ ॥
 भिक्षां ददात्यभवतीऽमुदिने शिवेन
 तां दातुमोदनमर्यां मयि मोऽद्य मायाम् ।
 यत्तस्य गर्भितं ... ग्रहः प्रवृत्त-
 मन्दस्मितं सखि न ते हृदयादर्पति ॥ ५ ॥
 गात्रं विकर्षितमभृद्गिश्चानवाप्त्या
 वार्धासमीक्षणमदर्शनतः शिवस्य ।
 लब्ध्वा शिवं सततमाहितमनिधानं
 संतप्यते सखि कथं हृदयं मदीयम् ॥ ६ ॥
 यद्यागमिष्यति मदीयगृहोपकण्ठं
 भिक्षाटनाय गिरिशः समनन्तरेऽपि ।

तस्योपगूहनविधिर्भवितव्य एव
 दातुं प्रदानसमये स्ववशो हि भिक्षुः ॥ ७ ॥
 नास्त्रे कृतश्रममिवास्य पदं गतेन
 देहीति दीनपदमप्यनुषक्तगगम् ।
 पत्रावलम्ब्यहिकरः करणप्रवीणः
 प्रायेण कोऽपि नट एष न भिक्षुरेषः ॥ ८ ॥
 इक्षुर्धनुर्मधुकरावल्लिख मौर्वा
 शस्त्राणि पञ्च नवपुष्पमयानि कस्य ।
 लोकत्रयं विजयते मदनस्तथापि
मयाय निजधैर्यमतन्नमेतत् ॥ ९ ॥
 पुष्पायुधो गि(रि)शनेत्रहुताशनेन
 प्राग्भस्मसात्कृत इति स्म कथा वृथैव ।
 आलिङ्गिताननममुप्य तयोपदिष्टो
 मन्ये वियोगिजनदाहविधिप्रकाशः ॥ १० ॥
 बद्धा जटा नयनमप्यसमं चित्तैस्त-
 न्नीतं वपुश्च भसितैरतिधूसरत्वम् ।
 एवं य.....नोह.....भैक्षचोर
 कान्तीविगूहितमहो विवभूव शंभुः ॥ ११ ॥
 तां पार्वतीं मनसि मे परमेश्वरेण
 यो येन योजयितुमक्षमतां प्रपेदे ।
 तेनैव मां शमयितुं यतते मुधैव
 कामोऽपि कामुकवदेव विवेकहीनः ॥ १२ ॥
 वीथ्यां तथा पुरत एव जनस्य शंभुं
 कण्ठे ग्रहीतुमभयं विहितोद्यमेव ।
 लज्जा रुरोध सखि मां सहसा किमन्य-
 त्स्त्रीवात्र साप्यभवदेव हि मे सपत्नी ॥ १३ ॥

स्त्रीजातिमात्रहृदयार्तिकके वृषाङ्के
 कंदर्पदौत्यमनुतिष्ठति केवलस्याः (१) ।
 क्रीडाशुक शरणमन्यतमो ममाय
 लोके पुनः फलितमात्रवचानः (२) इतः ॥ १४ ॥
 माश्रान्तपुरस्थितमपोद्य वृषाङ्कमथ
 चित्रे निवेश्य परिग्भणमाचरन्ती ।
 भित्त्वा विदारमग्नीं परिवृद्धपरा
 वाञ्छामि गार्हितमह भगवृणिकायाम् ॥ १५ ॥

इत्युप्रेक्षावत्भक्त्या भिक्षाटनकारेण कर्मात्तन्निर्वाहार्थात् यथा प्रथम ।

अथ तत्र पदमा ।

नीरुन्ध्रमुक्तशर्पीहितमानमाना-
 मेणीदृशामकम्पेन मनोभवेत् ।
 विश्लेषस्तुमिध्रिपय्याणि निशाप्रसमे
 जानानि शानि चरितानि यदभि तानि ॥ १ ॥
 निद्रावती गिरिजया कृतदेहगधि-
 रप्याजगाम विधुरा स्वयमिन्दुमौलि ।
 अप्यन्यथोपिदुषधानपदे निरुद्ध-
 प्रीत्या ध्रुवं प्रभुजनो भव जन्तेऽन्यतारीम् ॥ २ ॥
 वामे विधौ भवति वन्धुजनोऽपि वैरी
 सुप्तं कथंचिदापि जीवमग्री निशान्ते ।
 मूर्च्छाभयाद्विगृहिणीं प्रतिबोधयन्ती
 विच्छन्ति(१)माशु विदधे हरसंगमस्य ॥ ३ ॥
 लाभं परार्थमपरत्र नयेद्विधाता
 सुप्त्यागते विधुरया गिरिशे कयाचित् ।
 गाढोपगृहनविधेरमकृत्कृतस्य
 पार्श्वोपघातमभवत्सहसैव पात्रम् ॥ ४ ॥

काव्यमाला ।

रोमाञ्चितैरवयवैः स्फुरिताधरेण

किञ्चिद्विलम्बनवता च कुचद्वयेन ।

ज्ञात्वा सखी हरसमागमनं चरन्ती

निद्रां स्वकीयहरनिर्वहणां ननन्द ॥ ५ ॥

काचित्कथंचन निशाविरतिप्रसुप्त्या

संमीलिताक्षियुगलापि शिवं ददर्श ।

या पुण्डरीकवदना च मृगायताक्षी

तस्या विरुद्धचरिताम्पदतापि युक्ता ॥ ६ ॥

साक्षात्कृते पशुपतौ न कदापि शोच्या

जायेत मीलनदशा नियतं नराणाम् ।

यदृष्टवद्विग्निशमहि तदायताक्ष्या

यत्नं विनैव निशि मीलितमक्षियुगम् ॥ ७ ॥

जातप्रबोधजनलभ्यनिजानुभूतिं

सुप्त्यै(स्वै)व काप्यनुवभूव शिवं वियुक्ता ।

स्नेहः शिवे यदि भवेदमितो नराणां

मार्गेण विध्यति न कर्षवतापि शंभुः ॥ ८ ॥

यत्सुप्तिभङ्गकरणं स्मृतिभिर्निषिद्धं

तेनैव सर्वविषयं विरहार्तलक्ष्यम् ।

सख्या प्रभातमिति कापि निबोधयन्त्या

हा हन्त भञ्जितशिवानुभवा बभूव ॥ ९ ॥

उद्दिश्य कापि विधुरा गिरिशानुभूतिं

सुप्त्यैव लोचननिमीलनमाचकाङ्क्षे ।

तस्यास्तदेतदुचितं खलु येन सर्वे

पश्यन्ति तं शममना(नो)विनिमीलिताक्षः(क्षा) ॥ १० ॥

आलिङ्गनं किमथवाधरपानमस्य

मन्दस्मितं किमुत वा स्थितिरेव तूष्णीम् ।